

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

Diakonická práce
Stručný nástin historie diakonie, České
Diakonie a Diakonie Českobratrské církve
evangelické

PhDr. Bc. Jiřina Dolanská, Ph.D.

Katedra praktické teologie
Vedoucí práce: prof. ThDr. Pavel Filipi, Ladislav Beneš, Dr.
Studijní program: Teologie
Studijní obor: Evangelická teologie

Praha 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem Diakonická práce a podtitulem Stručný nástin historie diakonie, České Diakonie a Diakonie Českobratrské církve evangelické napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne 13. června 2018

Bibliografická citace

DOLANSKÁ, Jiřina: *Diakonická práce. Stručný nástin historie diakonie, České Diakonie a Diakonie Českobratrské církve evangelické*. Praha: Univerzita Karlova, Evangelická teologická fakulta, Katedra praktické teologie, 2018. Vedoucí diplomové práce prof. ThDr. Pavel Filipi a Ladislav Beneš, Dr.

Anotace

Diakonie jako jedna z nejdůležitějších služeb v sobě nese pomoc potřebným a duchovní podporu. Tato služba již byla zřízena v rané církvi, zaměřovala se na oblast hmotnou i duchovní.

Diplomová práce *Diakonická práce* s podtitulem *Stručný nástin historie diakonie, České Diakonie a Diakonie Českobratrské církve evangelické* popisuje diakonii z pohledu Nového zákona, kde se stává pomocí bližnímu s motivací víry, tj. ve smyslu následování Ježíše Krista. V dalších částech je diakonie popsána od dob rané církve až po reformaci. Následují počátky diakonie v Čechách, význam Kaiserswerthského ústavu v Německu, v němž studovaly české dívky a některé z nich své znalosti z péče o nemocné i z výchovné práce pak uplatňovaly v rámci diakonické činnosti v českých zemích. Mnohé však zůstaly v zahraničí. O vznik první diakonické opatrovny, dívčí školy nebo sirotčince v Krabčicích, kolébce diakonie v Čechách, se významně zasloužil farář Václav Šubert. Jemu a dvěma našim prvním diakonkám, Marii Karafiátové a Eleonoře Kašparové, je v práci věnováno více prostoru.

V další části je podrobně popsán historický vývoj České Diakonie od jejího založení v roce 1903 až do podzimu roku 1952.

Závěrečná část diplomové práce se věnuje Diakonii Českobratrské církve evangelické, která byla obnovena v červnu 1989 a navázala na Českou Diakonii.

Klíčová slova

Diákon, diakonie, služebník, církev, Česká Diakonie, Diakonie ČCE

Summary

Diakonie as one of the most important services combines helping the needy and spiritual support. This service was already established in the early church and it focused on both material and spiritual area.

The diploma thesis “The Work of Diaconia” with the subtitle “A Short Overview of the History of Diaconia, Czech Diaconia and Diaconia of the Evangelical Church of the Czech Brethren” describes diaconia from the point of view of the New Testament where it becomes helping a fellow man with the motivation of faith, i.e. following Jesus Christ. In next parts, diaconia is described from the period of early church until the Reformation. It is followed by the early days of diaconia in the Czech lands, the role of Kaiserswerth institute in Germany where Czech girls studied and some of them then used their knowledge about taking care of the ill and educating in their diaconic activities in the Czech lands. However, many of them continued living abroad. Priest Václav Šubert significantly contributed to the foundation of a first diaconic institution, girls’ school or an orphanage in Krabčice, the birthplace of diaconia in the Czech lands. He and our first two deaconesses, Marie Karafiátová and Eleanora Kašparová, occupy more space in this work.

In the next part, a historical development of Czech Diaconia since its establishment in 1903 until the autumn of 1952 is described.

The final part of this diploma thesis focuses on Diaconia of the Evangelical Church of Czech Brethren which was renewed in June 1989 and followed up the work of the Czech Diaconia.

Keywords

Deacon, diakonia, servant, church, Czech Diakonia, Diakonia of the Evangelical Church of the Czech Brethren

Poděkování

Z vážných zdravotních důvodů jsem na diplomové práci pracovala déle, než jsem měla v plánu při jejím zadávání. O to více si vážím vstřícnosti, trpělivosti a pochopení všech, kteří mi při jejím vzniku pomáhali a byli oporou. Děkuji panu profesoru Filipimu, který mi pomohl vymezit cíl, směr a obsah práce. Konzultace s panem profesorem mi chyběly nejen při dokončovacích úkonech. Děkuji panu doktorovi Benešovi, jehož postřehy a připomínky v závěrečné fázi zpracovávání tématu byly pro mne velkým přínosem. Děkuji pracovnícům archivu za jejich ochotu a pomoc při vyhledávání dobových materiálů. Děkuji svým přátelům za podporu.

Obsah

Úvod.....	10
1. Obecně o diakonii v dějinách.....	12
1.1 Termíny διακονία, διάκονος a διακονειν v Novém zákoně.....	12
1.2 Stručný nástin historie diakonie.....	14
1.2.1 Prvotní církve.....	15
1.2.2 Doba církevních otců.....	16
1.2.3 Vrcholný středověk.....	17
1.2.4 Období reformace.....	20
2. Počátky diakonie v Čechách.....	23
2.1 Diakonické středisko v Kaiserswerthu.....	23
2.1.1 Vznik a poslání ústavů v Kaiserswerthu.....	23
2.1.2 První české diakonky v Kaiserswerthu.....	24
2.2 Vznik diakonické práce v Krabčicích.....	26
2.2.1 Stručný životopis Václava Šuberta.....	26
2.2.2 Založení nedělní školy, opatrovny a dívčího ústavu.....	29
2.2.3 Podpora a zklamání Marie Karafiátové.....	30
2.2.4 Význam zahraničních cest Václava Šuberta pro diakonickou práci.....	31
2.2.5 Finanční zajištění opatrovny a vznik dívčího sirotčince.....	32
2.2.6 Dívčí ústav pod vedením Václava Šuberta.....	34
2.2.7 Poslání a názory Václava Šuberta.....	35
2.2.8 Odkaz Václava Šuberta.....	36
3. Česká Diakonie.....	37
3.1 Česká Diakonie, spolek evangelický pro ošetřování nemocných a chudých.....	38
3.1.1 Založení spolku v roce 1903.....	38
3.1.2 Vzdělávání a zázemí prvních sester.....	39
3.1.3 Šíření povědomí o České Diakonii v letech 1906 až 1912.....	40
3.1.4 Situace v České Diakonii v letech 1907 až 1910.....	41
3.1.5 Situace v České Diakonii v roce 1911 a zakoupení mateřského domu v roce 1912.....	42
3.1.6 Majetkové poměry České diakonie v roce 1913.....	43
3.1.7 Česká Diakonie v době 1. světové války.....	44
3.1.8 Období po 1. světové válce a sjednocení evangelické církve.....	46
3.2 Česká Diakonie, „Evangelický spolek pro ošetřování nemocných a sociální péči“.....	48
3.2.1 Založení domova pro opuštěné děti v roce 1920.....	48
3.2.2 Připomenutí nutnosti sloužit Slovem Božím v roce 1920.....	48
3.2.3 Situace v České Diakonii v roce 1921.....	50
3.2.4 Vzdělávání v České Diakonii v roce 1922, vznik Starobního fondu.....	50

3.2.5 Rozmístění sester a úprava mateřského domu.....	51
3.2.6 Dvacáté páté výročí České Diakonie.....	53
3.2.7 Snaha o vybudování nemocnice nebo sanatoria v roce 1930, úspěchy dětského domova v roce 1931	54
3.2.8 Sestry v České diakonii v roce 1932	55
3.2.9 Třicáté výročí České Diakonie	56
3.2.10 Situace v České Diakonii v letech 1934 až 1935.....	57
3.2.11 Situace v České Diakonii v letech 1936 až 1938.....	59
3.2.12 Česká Diakonie v době 2. světové války.....	62
3.2.13 Situace v České Diakonii po 2. světové válce.....	63
3.2.14 Vliv státní moci, rok 1950	65
4. Diakonie Českobratrské církve evangelické.....	67
4.1. Nové období diakonické činnosti ČCE	67
4.1.1 Znovuzaložení Diakonie ČCE, 25. a 26. synod.....	67
4.1.2 První střediska Diakonie ČCE po sametové revoluci.....	69
4.1.3 Nový statut Diakonie ČCE, 27. synod.....	72
4.1.4 Úspěchy a nezdary Diakonie ČCE v jednáních se státem	73
4.1.5 Kooperace Diakonie ČCE	73
4.2. Diakonie ČCE reaguje na vývoj české společnosti	76
4.2.1 Usnesení 28. synodu	76
4.2.2 Organizační zajištění Diakonie ČCE.....	77
4.2.3 Vznik a poslání pracovní skupiny	79
4.3 Situace v Diakonii ČCE v polovině 90. let 20. století.....	80
4.3.1 Názorové rozdíly uvnitř Diakonie ČCE, 1. zasedání 29. synodu	80
4.3.2 Zpráva o činnosti Diakonie ČCE za rok 1995, 29. synod	83
4.3.3 Zpráva o činnosti Diakonie ČCE za 1. pololetí roku 1996, 2. zasedání 29. synodu.....	85
4.3.4 Řád diakonické práce, 4. zasedání 29. synodu	85
4.4. Situace v Diakonii ČCE v roce 1998.....	87
4.4.1 Úprava vnitřních norem Diakonie ČCE	87
4.4.2 Zpráva o činnosti Diakonie ČCE za rok 2000, 30. synod	88
4.4.3 Nepříznivý rok 2002 pro Diakonii ČCE.....	89
4.4.4 Diakonie ČCE v pátém roce své existence.....	89
4.5. Teologická východiska pro poslání diakonie a Diakonie v církvi.....	90
Závěr.....	92
Seznam literatury.....	96
Internetové zdroje.....	99
Jiné zdroje.....	102
Seznam zkratk.....	105
Přílohy	106

Úvod

Diakonická práce je nedílnou součástí Českobratrské církve evangelické a obsah její činnosti je pro sociální služby v České republice nenahraditelný. Vychází z křesťanských hodnot, denně pomáhá tisícům lidí. Její historický vývoj ovlivnila řada osobností, státní moc a poté i vedení Českobratrské církve evangelické (dále ČCE).

Na doporučení profesora Filipiho se podkladem pro diplomovou práci s názvem Diakonická práce a podtitulem Stručný nástin historie diakonie, České Diakonie a Diakonie Českobratrské církve evangelické stal článek českobratrského faráře Zdeňka Bárty „Co bylo před námi: Kapitoly z diakonické historie“¹, který vyšel ve sborníku „Pomoc má mnoho tváří“ k 25. výročí obnovené činnosti Diakonie ČCE v Praze roku 2014.

Cílem práce je uvedené informace v článku rozšířit a podpořit prameny a zaměřit se na Diakonii ČCE v prvních letech po revoluci 1989 až do vzniku Řádu diakonické práce včetně jeho prvních novelizací.

V diplomové práci se vyskytují termíny diakonie a Diakonie, které považují za nutné dále specifikovat. Diakonie, resp. diakonia, představuje jednak materiální službu, např. rozdělování hmotné pomoci druhým, a jednak nábožensko-spirituální službu, kde se jedná např. o službu slova ve smyslu kázání, pastoračního rozhovoru, katecheze, nebo o službu smíření, smíření člověka s Bohem. Církevní diakonie je součástí církevní praxe a křesťanského života, resp. křesťanské dobročinnosti. Diakonie s velkým písmenem D je institucionalizovaná diakonie, např. Česká Diakonie nebo Diakonie ČCE.

Termín „diakonia“ se stal v evropském prostředí protestanských a reformovaných církví označením, který znamenal stejnou empirickou realitu, jaká byla v katolickém prostředí pod pojmem „caritas“ (charita), který má rovněž biblické zakořenění. Avšak diakonie není charita a naopak. Oba pojmy neprokazují dostatečnou ekumenickou senzibilitu, odrážejí pouze část ekumenického spektra. Např. v pravoslavné církvi je pojem diakonie asociován s liturgicky určeným úřadem diakonátu. Latvus uvádí, že „...všechny hlavní konfesní tradice našly prostor pro společensko-charitativní angažmá, ale používají se různé pojmy, jako jsou Charita a Filantropie, a zdá se být málo pochyb, že to byl také klíčový aspekt života raných křesťanských komunit“².

První kapitola Obecně o diakonii v dějinách začíná vysvětlením pojmů $\delta\iota\alpha\kappa\omicron\nu\iota\alpha$, $\delta\iota\acute{\alpha}\kappa\omicron\nu\omicron\varsigma$ a $\delta\iota\alpha\kappa\omicron\nu\epsilon\iota\nu$ uváděných v Novém zákoně. Následuje stručný nástin historie diakonie v obdobích od prvotní církve po reformaci. Zde je

---

¹ Článek je v přeepsané podobě v Příloze č. 1

² Latvus, *Diaconia as Care for the Poor?*, s. 8, překlad Jiřina Dolanská

uveden vývoj přístupu církve k pomoci lidem nemocným, chudým, vdovám a sirotkům, a institucionalizace této pomoci. Není opomenut stav ženských pomocnic – diakonek.

Druhá kapitola se věnuje počátkům diakonie v Čechách. Velký vliv na ně mělo diakonické středisko v německém Kaiserswerthu, jehož vzniku a činnosti je věnována první část kapitoly. Navazující zrod diakonické práce v Krabčicích dokládá význam tohoto místa pro českou diakonii. Zde vznikla první opatrovna, dívčí škola i sirotčinec. Podrobněji představují faráře Václava Šuberta

a diakonky Eleonoru Kašparovou a Marii Karafiátovou.

Česká Diakonie, spolek evangelický pro ošetřování nemocných a chudých, vznikla v roce 1903 a její vývoj až do poloviny 20. století je popsán v třetí kapitole. Pozornost je věnována majetkovým poměrům spolku, finančnímu zajištění, vzdělávání diakonek i místům jejich působení, vybudování domova pro opuštění děti, snaze mít vlastní nemocnici či sanatorium a důrazu na diakonické poslání – sloužit Slovem Božím. Do plánů a práce České Diakonie zasáhly obě světové války. Po druhé světové válce byla diakonická práce centrálně řízena církevním ústředím. Činnost České Diakonie, spolku evangelického pro ošetřování nemocných a sociální péči, byla ukončena v roce 1952, kdy Česká Diakonie nuceně předává svůj majetek církvi.

Čtvrtá kapitola Diakonie Českobratrské církve evangelické představuje diakonickou práci v novém období. Vývoj Diakonie ČCE po sametové revoluci je spojen se vznikem nového statutu Diakonie ČCE, jejím organizačním zajištěním a vytvořením Řádu diakonické práce.

1. Obecně o diakonii v dějinách

Křesťanská tradice je úzce spjata se službou. Služba nemocným či nuzným byla posláním církve od jejího raného počátku a můžeme říci, že byla vždy nějakým způsobem organizována.

Téma starozákonní „diakonie“ je velmi obsáhlé, není o něm zmínka v článku Zdeňka Bárty, proto jsem se mu nevěnovala. Bárta v úvodu svého článku píše o diakonech v Novém zákoně, kteří pečovali o vdovy a sirotky, chudé a další potřebné. Proto se nejprve zaměřuji na vysvětlení a užití řeckých pojmů **διακονία**, **διάκονος** a **διακονειν**.

1.1 Termíny **διακονία**, **διάκονος** a **διακονειν** v Novém zákoně

Řecký pojem **διακονία** znamená **službu**, a to jak ve smyslu jednotlivého posloužení, tak i ve smyslu povšechného sloužení. Vyjadřuje také zvláště službu prorockou a apoštolskou a pomocnou službu potřebnou v křesťanském společenství.³

Jiný pojem, který rozšiřuje a lépe vysvětluje význam slova **διακονία** je sloveso **διακονειν** – **sloužit**, obsluhovat, zejména při stole, ale také obecně; starat se o někoho, pomáhat, a býti diakonem.⁴ Ladislav Tichý ještě poukazuje na věnování se službě u stolů ve smyslu starání se o finance a dále na význam pojmu ve smyslu být obsluhován, nechat si sloužit (při užití pasiva).⁵

Pojmy **διακονία** a **διακονειν** jsou v Novém zákoně užity asi stokrát v líčení různých situací. Ukázku konkrétní služby nalézáme u Lukáše v příběhu o Marii a Martě: *Ale Marta měla plno práce, aby ho (Ježíše) obsloužila* (L 10,40). Rovněž ve Skutcích apoštolů je psáno o každodenní službě u stolu (Sk 6,1).

Ježíš hovoří i o *službě*, která se v jeho osobě a činech stává *sloužením* (*diakonií*) v obecném slova smyslu: *...kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem; a kdo chce být mezi vámi první, buď vaším otrokem. Tak, jako Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé* (Mt 20,26–28). Pavel Filipským píše: *...nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí...* (Fp 2,7). Další Ježíšovo nabádání směrem k učedníkům zachycuje Marek: *Kdo chce být první, buď ze všech poslední a služebník všech...* (Mk 9,35) i Lukáš ve svém evangeliu: *a kdo je v čele, buď jako ten, který slouží* (L 22,26).

---

³ Souček, Řecko-český slovník k NZ, Skripta, s. 67

⁴ tamtéž, s. 67

⁵ Tichý, Slovník novozákonní řečtiny, s. 40

O významu diakonie ve smyslu služby evangeliu se zmiňuje apoštol Pavel: *A proto, když nám byla z Božího slitování svěřena tato služba* (2 K 4,1) a Lukáš ve Skutcích: *...hlásat evangelium o Boží milosti* (Sk 20,24).

Za příklad, že se **διακονία** může vztahovat k penězům a finančním záležitostem či různé dobročinnosti v podobě shromažďování sbírek a rozdávání almužen, může sloužit text o prorokování a objevení se velkého hladu po celé zemi, což mělo za následek uskutečnění sbírky: *Jeden z nich (...) předpověděl, že po celém světě nastane veliký hlad. To se také stalo za císaře Klaudia. Proto se učedníci rozhodli, že každý podle svých možností pomůže bratrům v Judsku. Učinili to a poslali sbírku (...) Jeruzalémským starším* (Sk 11,28–30).

Sloužit ovšem také znamená pomáhat nemocným, pečovat o ně a vést je k uzdravení (L 10,9; Sk 28,8).

Řecké slovo **διάκονος** je ze stejného slovního základu jako **διακονία** a znamená **služebník**, pomocník, diákon ve smyslu pomocného služebníka v církvi⁶, jáhen⁷. Toto slovo může mít význam obecný i konkrétní. Termín **διάκονος** označoval v novozákonní době osobu obsluhující u stolu (srov. Mk 1,31; L 10,40; J 12,2). Tato služba byla brána jako méněcenná v řeckém světě: *Neboť kdo je větší: ten, kdo sedí za stolem, či ten, kdo obsluhuje? Zdali ne ten, kdo sedí za stolem? Ale já jsem mezi vámi jako ten, který slouží* (L 22,27). V Novém zákoně, kde se vyskytuje asi třicetkrát, má tento pojem i odlišnější zabarvení, protože tak bývá označován také ten, kdo pomáhá v chrámu, dále ve významu služebník neboli sluha, sloužící: *Tu řekl král sloužícím...* (Mt 22,13), *...věrný služebník...* (Kol 4,7) aj.

V některých případech je zřejmé, že význam slova **διάκονος** dostává nový obsah, který se vztahuje na nositele úřadu v církevním sboru. V epištole Filipským (1,1) se hovoří o diákonech v těsné souvislosti s biskupy. Rovněž tak je tomu v první epištole Timoteovi (1–7), kde se uvádí, jaký má být biskup, a poté následují požadavky kladené na diákona (8–13). Diákon má především vykonávat správcovské úkoly a činnost lásky ve sboru, je služebníkem nejen svého sboru, ale též svého biskupa. Novotný překládá pojem **διάκονος** českým slovem „jáhen“ (Mt 20,26; 23,11; J 2,5–9) a označuje tak někoho, kdo se podílel na nějaké církevní službě (2 K 6,4; 11,23; Ko 1,23–25), aniž by tím byl označen nějaký určitý církevní úřad.⁸ Trvalý význam slova **διάκονος** jako služebníka

u stolu poukazuje na to, že jeho křesťanský úřad má svůj původ ve společném stolování, které bylo centrem života prvotní církve, ve Večeři Páně.⁹

⁶ Souček, Řecko-český slovník k NZ, Skripta, s. 67

⁷ Tichý, Slovník novozákonní řečtiny, s. 41

⁸ Novotný, Biblický slovník, s. 124, s. 269

⁹ Kittel, Teologický slovník k Novej zmluve I–II, s. 175

S pojmem διάκονος souvisí i řecký výraz δοῦλος (otrok, nevolník, v doslovném slova smyslu příslušník otrocké společenské třídy; služebník ve smyslu královského úředníka; v širším slova smyslu značí závislost na lidech či hříchu; služebník Boží).¹⁰

Ježíšovo naprosté služebnictví (Fp 2,7) – kdy Ježíš Kristus sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka (δοῦλος) stojí v pozadí oněch slabších řeckých výrazů διακονειν a διάκονος. Mezi učedníky se schyluje k dalekosáhlému přehodnocení skutečné velikosti. Velký je pouze ten, kdo druhým slouží (Mt 20,26–28; Mk 9,35; 10,43–45; L 22,26n) a nikoli ten, kdo se nechá obsluhovat. Ačkoli byl/je Ježíš Pánem Božího království (L 22,29), byl mezi učedníky tím, který sloužil. Co vše shrnoval Ježíš pod myšlenku sloužení, je vyjádřeno u Matouše: *‘...Hladověl jsem, a nedali jste mi jíst, žíznul jsem, a nedali jste mi pít, byl jsem na cestách, a neujali jste se mne, byl jsem nahý, a neoblékli jste mě, byl jsem nemocen a ve vězení, a nenavštívili jste mě.’ Tehdy odpovědí i oni: Pane, kdy jsme tě viděli hladovéhoho, žíznivého, pocestného, nahého, nemocného nebo ve vězení, a neposloužili jsme ti?’ (Mt 25,42–44).*

Dle Kittela začínají dějiny úřadu ženských diakonek veršem Ř 16,1 o doporučení sestry Foibé. Není zde zřejmé, zda tu jde o přesné označení úřadu nebo jen o vyjádření zásluh o sbor. Podobně tomu je v 1 Tim 3,11, kde není jasné, zda se mluví o manželkách diákonů nebo diakonkách.¹¹

Z výše uvedeného vyplývá, že diakonie se v křesťanském pojetí stává pomocí bližnímu, péčí o chudé, vdovy a sirotky s motivací víry, tj. ve smyslu následování Ježíše Krista (srov. J 13,15).

1.2 Stručný nástin historie diakonie

Rozsah diplomové práce neumožňuje věnovat se detailně dějinnému vývoji diakonie ve všech souvislostech, není to ani cílem práce. Proto uvádím vybraná historická období, ve kterých docházelo k významným změnám v diakonické práci a která okrajově zmiňuje ve svém článku Bárta.

Zvažovala jsem, zda podrobněji uvést také v rámci historie diakonie oblast české země. Jenže k území české koruny patřily kdysi území Slezska, Lužicka a dalších, které jsou dnes součástí jiných státních útvarů. To by však také znamenalo podívat se blíže na velkomoravskou misi Cyrila a Metoděje, včetně působení prvních Přemyslovců, vzpomenout např. sv. Anežku Českou nebo Jana Milíče z Kroměříže. Samostatnou epizodou by bylo husitské hnutí, které se promítlo jak kvalitativně, tak i kvantitativně v přístupu k trpícímu bližnímu. Svůj význam měly i Josefské reformy. U exemplárních postav prvních

¹⁰ Souček, Řecko-český slovník k NZ, s. 75

¹¹ Kittel, Teologický slovník k Novej zmluve I–II, s. 176

českých křesťanů jako je sv. Ludmila, sv. Václav, a následujících věhlasných osob, např. sv. Vojtěch a sv. Prokop, se vyskytují základní charakteristiky, které se projevují pomáhajícími rysy, jež jsou součástí jejich zbožnosti, a milosrdenství. To vše není v diplomové práci konkretizováno proto, že se Zdeněk Bárta v předmětném článku o historii v českých zemích nezmiňuje.

1.2.1 Prvotní církve

Prvokřesťanská obec spatřovala diakonii v Ježíšově životě a díle (L 22,27; 12,37; J 13,1nn; Mt 10,45; Mt 20,28). Vedle Ježíšova příkladu hraje také roli působení Ducha svatého, který byl o Letnicích (srov. Sk 2) seslán na učedníky, díky čemuž církev pokračuje v poslání Ježíše Krista. Proto ne náhodou zmiňuje Pavel mezi charismaty projevujícími se v prvokřesťanských komunitách také dar uzdravování (1 K 12,9). Největším charismatem je však láska (1 K 13,3).

Začátek šesté kapitoly knihy Skutků se zmiňuje o diakonické službě, která byla přidělena do zvláštní kompetence prvních sedmi diákonů – jáhnů (Sk 6,1–6). Význam ustanovení těchto služebníků spočívá v tom, že apoštolové tak předali „podíl na onom poslání, které nejprve nesl sám Ježíš a které pak svěřil Dvanácti“.¹² Velká solidarita se projevuje mezi křesťany v řeckém světě při uskutečnění sbírky ve prospěch chudých křesťanů v Jeruzalémě v povelikonoční době. Jakub ve svém listu zcela jasně dokladuje důležitost solidarity s trpícím člověkem: *Co je platné, moji bratři, když někdo říká, že má víru, ale přitom nemá skutky? Může ho snad ta víra spasit? Kdyby některý bratr nebo sestra byli bez šatů a neměli jídlo ani na den, a někdo z vás by jim řekl: „Buďte s Bohem – ať vám není zima a nemáte hlad“, ale nedali byste jim, co potřebují pro své tělo, co by to bylo platné? Stejně tak i víra, není-li spojena se skutky, je sama o sobě mrtvá* (Jk 2,14–17).

Úřad diákonů v rané církvi nebyl přesně a jasně vymezen. Pouze víme, že v následujících stoletích byly diákonům přidělovány funkce sociální, liturgické, sekretářské a správní.¹³

V církvi se v 1. století po Kristu vytvořil stav ženských služebnic – diakonek.¹⁴ Dle Brtkové zvláštní místo zaujímaly vdovy, které byly pojaté do úředního seznamu. Bylo to postavení charakterizované jak mravním životem, tak i služebnou prací lásky (1 Tim 5,3nn). Později k vdovám přibýly i svobodné dívky. Ve východních zemích mohla k chudým a nemocným ženám vstoupit jen žena. Jejich služby jsou jakýmsi pokračováním žen, které provázely Ježíše, staraly se o něho i o jeho učedníky. Účastnily se

¹² Pospíšil, Teologie služby, s. 99

¹³ Zdeněk Bárta: <http://barta.kdu.cz/kazani/kaz20.htm> [cit. 21. 4. 2017] Přidělování funkcí diákonům je uvedeno v článku Zdeňka Bárty a v jeho kázání, jiný zdroj potvrzující tuto informaci jsem nenašla.

¹⁴ Kutnohorská, Historie ošetřovatelství, s. 26

bohoslužebných shromáždění, vyučovaly ženy a děti, vychovávaly sirotky, byly činné při křtu a pomazání žen.¹⁵

Brtková dále ve své přednášce zmiňuje způsob, jak byly diakonky ve 3. století zřizovány ke svému úřadu a který je zaznamenán v VIII. knize, 19.–20. kapitole Apoštolských konstitucí. Biskup v přítomnosti presbyterů, diakonů a ostatních diakonek vložil ruce na hlavu diakonky a modlil se:

„Věčný Bože, Otče Pána Ježíše Krista, Stvořiteli muže i ženy (...), pohled' i nyní na tuto svou služebnici, která je vyvolena k službě a dej jí Ducha Svatého, a očist' ji ode vsí poskvrny jak na těle, tak na duši, aby hodně prováděla úřad jí svěřený k Tvé chvále a k chvále Tvého Syna Krista (...).“¹⁶

Všeobecný IV. Chalcedonský koncil konaný roku 451 se vyjadřuje ke svěcení diakonek v pravidle 15.: „Ženu nelze ustanoviti diakonkou dříve než ve stáří

40 let a po zevrubném přešetření“¹⁷. Tomáš Butta uvádí, že v západní církvi byly diakonky odpovědné za ženskou část církve, a to bez jakýchkoli speciálních pečovatelských či kultických úloh. Jestliže svěcení žen do úřadu presbyterky (srov. Tt 2,3–5) zaniklo po Laodicejském sněmu v roce 364, tak úřad diakonky trval ještě do 8. století a pak zcela zanikl. Na východě se tak stalo až o čtyři století později.¹⁸ Křesťanská dobročinnost však pokračovala dál.

1.2.2 Doba církevních otců

Dle Pospíšila svědčí o sociálním citění v církvi celá řada starokřesťanských spisů, což ve svém článku uvádí i Bárta. Do oficiálního uznání křesťanství císařem Konstantinem v roce 313 žili křesťané pod tlakem státních institucí, byli pronásledováni i likvidováni. V obdobích klidu, zvláště na přelomu 1. a 2. století, se v mnohých obcích vystavěl monoepiskopální systém správy, ve kterém diakonická služba spadala do kompetence biskupů. Diakonie se realizuje pasivní pomocí obětem veškerého možného postižení, tj. zdravotního, společenského, sociálního, a to především v podobě almužny. Z díla Apoštolské konstituce vzniklého ve 4. století, do kterého bylo zakomponováno mnoho starších spisů, si lze představit hlavní úlohu biskupů v rámci charitativní služby jako např. spravedlivé rozdělování almužny mezi vdovy, sirotky, postižené a cizince bez prostředků; péči o opuštěné a nemocné bez rozdílu, ať už přátele či nepřátele, místní nebo cizí; péči o výchovu sirotek nebo organizaci sbírek

¹⁵ Brtková, O službě evangelické ženské diakonie, s. 3–4

¹⁶ Brtková, O službě evangelické ženské diakonie, s. 4

¹⁷ Pavel Hradílek, <http://www.getsemany.cz/node/1473> [cit. 5. 5. 2016]

¹⁸ Tomáš Butta, <http://www.csh.cz/view.php?id=648> [cit. 5. 5. 2016]

pro pronásledované a na pomoc ostatním církevním obcím stížených pohromou.¹⁹ Pospíšil doplňuje, že pro zajištění všech charitativních činností biskupa se záhy začaly objevovat diakonie, které spadaly pod jeho správu. V nich kromě péče o potřebné probíhala též výchova nových pracovníků.²⁰

Od 4. století se s rostoucí mocí a majetkem rozrůstá práce diakonie. Církev zakládá a provozuje řadu ústavů, jako jsou útulky pro pocestné, pro nemocné, nemocnice, starobince, sirotčince, ústavy pro odložená novorozeňata a ústavy pro chudé.

Jak dále uvádí Pospíšil, křesťanská služba se také velmi rychle rozvíjí v obdobích pohrom a epidemií. Vytváří nejen preventivní diakonii postiženým bližním, nýbrž i formuje aktivní koncepty na změnu jejich postavení ve společnosti.²¹ To lze doplnit citátem z Bártova článku: „Církev si vždy uchovala – alespoň v teorii – ethos duchovní svobody a rovnosti všech lidí před Bohem. Tato skutečnost navždy pozitivně ovlivnila chápání sociální otázky v křesťanském světě“.²²

V 5.–7. století je západní část bývalé říše římské poznamenána stěhováním národů. Od pontifikátu Řehoře Velikého (590–604) se charitativní služba střetávala s rozkladem základních společenských struktur. Pontifikové usilovali o to, aby Řím se svým zbídačeným obyvatelstvem přežil. Koncem 8. století působilo v Římě osmnáct mužských diakonií a začátkem 9. století již dvacet čtyři. Zde se dostávalo péče jen těm, kdo byli zapsáni jako „chudí Kristovi“. Mohli se najíst a vykoupat. V té době vznikají v klášterech, kromě činnosti uchovávání kultury v podobě opisů biblí, antických děl a spisů církevních otců, centra mnišského lékařství. Nejznámějším je klášter na Monte Cassino, který na počátku 6. století založil sv. Benedikt.²³

Po smrti Karla Velikého sice došlo k rozvratu říše, avšak charitativní dílo bylo nadále zajištěno. Věřící dávali almužny chudým, platili desátek z výdělku, a třetina z vybraného se věnovala na podporu chudých.²⁴

1.2.3 Vrcholný středověk

V západní a střední Evropě dochází od 11. století k rozvoji nemocnic, zakládání rytířských řádů, které chránily a podporovaly církve, vdovy, sirotky,

---

¹⁹ Pospíšil, *Teologie služby*, s. 100–101

²⁰ tamtéž, s. 101

²¹ Pospíšil, *Teologie služby*, s. 103

²² Bárta, *Co bylo před námi in Pomoc má mnoho tváří*, s. 4

²³ Vašek, *Dějiny křesťanské charity*, s. 58–60; Pospíšil, *Teologie služby*, s. 106–107

²⁴ Pospíšil, *Teologie služby*, s. 108

nemocné, chudé, poutníky a všechny boží služebníky.²⁵ Pospíšil dále specifikuje Řád lazarisťů, který vznikl v Jeruzalémě v roce 1100, pečoval o malomocné. Členové řádu skládali slib chudoby, poslušnosti, čistoty, ochrany a také zvláštní slib služby malomocným. Lazaristé spravovali celkem tři tisíce leprosárií po celé Evropě a na Blízkém Východě. Když v 15. století malomocenství vymizelo, řád zanikl. Řád johanitů byl řádem pro ochranu poutníků na cestě do Jeruzaléma, pečoval o nemocné. Řád sv. Antonína (antonité) vznikl v roce 1095 v jihovýchodní Francii jako laické špitální bratrstvo, které pečovalo o postižené otravou námelem. Vzhledem ke svým úspěchům v léčbě se téměř celoevropsky rozšířil, a přestože v 15. století provozoval na 370 špitálů, byl roku 1677 zrušen ve prospěch johanitů.²⁶ Pověst o mimořádné kvalitě péče, horlivosti, kázni a lásce Řádu Ducha svatého pohnula papežem Inocencem III. tak, že řád roku 1204 přivedl do Říma a věnoval mu starobylý anglosaský kostel Santa Maria in Sassia s klášteřem a špitálem.²⁷ Řád německých rytířů, který postupně vznikl z ošetrovatelského bratrstva jednoho z jeruzalémských špitálů, byl založen kolem roku 1100 německým poutníkem. Papež Klement III. potvrdil roku 1191 pravidla řádu, a roku 1198 byl tento řád uznán řádem rytířským. Trinitáři (od r. 1200) a mercedáři (od r. 1235) vykupovali křesťany, kteří upadli do zajetí či otroctví, zvláště na své cestě do Jeruzaléma.²⁸

Vedle rytířských, špitálnických řádů a různých ošetrovatelských bratrstev vznikajících po celé Evropě, považují za důležité zmínit ženské hnutí bekyň. Podle Pospíšila hnutí vdov a křesťanských dívek vzniká kolem roku 1212 v oblasti dnešní Belgie a Nizozemska. Jeho cílem bylo vést duchovní život bez slibů a především věnovat svou péči bližním. Mnišky ve 13. století byly totiž zavřeny v klauzuře a nemohly se věnovat charitativní činnosti.²⁹ Bekyně spolu dle Vaška žily v tzv. beginážích, kde se modlily a poskytovaly charitativní činnost. Hnutí nebylo organizováno, vzrostlo z náboženské potřeby a velmi rychle se rozšířilo po celé Evropě. Ke konci 14. století působilo v Praze 19 sborů bekyň.³⁰ Husova kázání v Betlémské kapli podnítila některé

---

²⁵ Vznik řádů Bárta v článku na str. 5 spojuje s potřebou existence ne-mocenské církve, kterou označuje za zkorumpovanou a která byla v této době závislá na světských mocenských strukturách. Stručně se zmiňuji o několika řádech, které považují za významné pro diakonickou činnost. Lze si povšimnout, že se řády již v této době specializovaly na pomoc konkrétním cílovým skupinám.

²⁶ Pospíšil, *Teologie služby*, s. 110–111

²⁷ Vašek, *Dějiny křesťanské charity*, s. 81; Buben, *Encyklopedie řádů*, s. 99

²⁸ Pospíšil, *Teologie služby*, s. 106–111

²⁹ *tamtéž*, s. 112

³⁰ Vašek, *Dějiny křesťanské charity*, s. 79

křesťanské dívky, že koupily domy v blízkosti Betlémské kaple a tam žily dle vzoru bekyň.³¹

Souhrnně mohou říci, že během středověkého období došlo k ústupu tradiční role biskupů a nástupu nových účastníků v oblasti charitní diakonie. K farnostem se připojovaly klášterní společenství, rytířské řády, bratrstva a měšťanské spolky. Hlavním polem výkonu sociální služby nuzným a trpícím je tzv. almužnictví, což značí osobní setkání dárce s chudým, a institucionální péče, tj. péče poskytovaná ve špitálech. Zodpovědnost za jednotnou pomoc slabým a trpícím přebírá celé společenství věřících a není to jen záležitost úředních složek církve.

---

³¹ Revue Theofil, <http://revue.theofil.cz/krestanske-pojmy-detail.php?clanek=960> [cit. 27. 5. 2016]

1.2.4 Období reformace

Pospíšil zdůrazňuje, že charita církve od 14. století prochází kritickým obdobím, které plně propuká v 15. a 16. století. V rámci humanismu se vyvyšuje člověk bez jakékoli vazby na Boha. Hodnota člověka závisí na jeho produktivitě. Na chudé je pohlíženo jako na lenochy, podvodníky a potenciální zločince.³²

České i světové reformační hnutí (Hus, Luther, Kalvín, Zwingli) šířící se střední, západní a severní Evropou znamená podstatný mezník v sociálním cítění evropské společnosti, ve fungování sociální pomoci a pro charitativní diakonii církve. Doležel dále uvádí, že Martin Luther (1483–1546) staví své učení na názoru o radikální zkaženosti lidské přirozenosti po prvotním hříchu a na představě „ospravedlnění“, které působí Bůh pouze svou milostí („sola gratia“) a člověk na něm získává podíl pouze svou vírou („sola fide“). Cesta spásy je nyní radikálně oddělena od představy záslužnosti lidských „dobrých skutků“. Pomáhající služba chudým a trpícím pro Luthera nesmí být chápána jako způsob, jakým si lze zasloužit věčnou spásu. Toto teologické pojetí má pro sociální práci církve několikerý dopad, např.:

- Pomáhající služba je spatřována jako konsekvence osvobození Bohem z pout hříchu a sobectví a je tak akcentována rovnost všech. Takový přístup může vést k představě získání vlastní spásy.
- Stejná koncepce ale může vést k podceňování přirozeného potenciálu člověka v nouzi i podceňování nástrojů a poznatků, jaké přinášejí humanitní, společenské a přírodní vědy.
- Spolu s Lutherovou naukou o dvou říších, světské a duchovní, kde péče o chudé ve společnosti je úkolem světské moci (knížata, města, panovníci), vedla reformace, alespoň v raném období (16. století), k úpadku kultury sociální solidarity. Sám Luther si na tento úpadek stěžuje. Potvrzuje, že souvisí s popřením záslužnosti dobrých skutků.
- Zodpovědnost za sociální péči je přesouvána na stranu představitelů politické, tj. necírkevní moci. V důsledku toho se sociální praxe stále více odpoutává od liturgie a zvěstování a toto odcizení platí i z druhé strany.³³

S nástupem reformace je typické pro práci s chudobou psaní městských chudinských vyhlášek. Mezi prvními byl Martin Luther, který sepsal chudinský řád města Liesing. Poté se v letech 1520–1530 objevily chudinské řady v řadě evropských měst. Problém však spočíval v tom, že mnohé připomínky

---

³² Pospíšil, Teologie služby, s. 116

³³ Doležel v Matoušek, Encyklopedie sociální práce, s. 185

z chudinských řádů zůstávaly pouze na papíře a duch pravé křesťanské charity se často vytrácel.³⁴ Luther dle Hníka zdůrazňoval, že každá městská správa by se měla postarat o místní chudé a zakázat žebrotu potulným pocestným a žebrovým mnichům. Sliboval si od toho získání přesnějšího přehledu o lidech, kteří jsou odkázáni na chudinskou podporu.³⁵

Zatímco podle Jana Kalvína náleží diakonie k víře stejně jako bohoslužba, Martin Luther chápe sbor „jako dílnu diakonické výchovy podle apoštolského vzoru a vybízí stavy, aby konaly účinnou charitativní práci“³⁶.

Od 16. století vznikají na poli reformovaných sborů sborové diakonie. Jejich průkopníkem byl Johannes a Lasco (1499–1560), který v Anglii a později v Německu vytvořil protestantský řád orientovaný na chudinskou péči.³⁷

Profesor Filipi ve svém článku píše, že v 17. a 18. století, kdy v církvích vzešlých z reformace zeslábl reformační impulz, se objevilo v Holandsku a Německu obrodné hnutí, tzv. pietismus. Ten kladl důraz na praktickou zbožnost a snažil se oživit konvenční církevnost. Neměl žádnou centrální organizaci, jednotlivé skupiny pietistů byly spojovány snahami pěstovat osobní zbožnost, intenzivní modlitby a studium Bible. Biblická pravda se tak měla promítnout do zbožného posvěceného života v každém křesťanu. Pietisté tím podtrhli roli prostých věřících a dali podnět k misijním, diakonickým a vzdělávacím snahám.³⁸ Bárta ve svém článku v návaznosti na tzv. pietismus vyzdvihuje činnost obnovené Jednoty bratrské v Ochronově³⁹, o čemž se zmiňuje také profesor Filipi⁴⁰.

Za zakladatele pietismu je považován německý teolog Philipp Jacob Spener, který nejlépe vyjádřil reformní program pietismu ve svém spise „Pia desideria“ (1675). Jeho žákem byl duchovní, teolog a pedagog August Hermann Francke (1663–1705), který založil několik vzdělávacích a sociálních ústavů, sirotčince a ústavy pro matky, internátní školu v Glauche, dále vydavatelství Bible a náboženské literatury v Halle nad Sálou. Nehledal sociální reformu, vycházel z přesvědčení, že sociální rozdělení mezi bohatými a chudými je dané Bohem a že pomáhání potřebným je akceptace božího řádu. Stal se představitelem Hallského směru pietismu (der Hallesche Pietismus), který také výrazně působil i v luterském Těšínku. Druhý významný směr byl Ochronovský (der Herrnhuter Pietismus), jehož reprezentantkou byla obnovená Jednota bratrská (the Moravians).⁴¹ Za zmínku stojí, že stará Jednota bratrská mívala ve svých

³⁴ Pospíšil, Teologie služby, s. 118

³⁵ Hník, Pohnutky dobročinnosti v křesťanství, s. 171

³⁶ Bárta, Co bylo před námi, s. 5

³⁷ Doležel v Matoušek, Encyklopedie sociální práce, s. 186

³⁸ Filipi, <http://www.ceskybratr.cz/archives/5424> [cit. 18. 4. 2016]

³⁹ Bárta, Co bylo před námi in Pomoc má mnoho tváří, s. 5

⁴⁰ Filipi, <http://www.ceskybratr.cz/archives/5424> [cit. 10. 6. 2018]

⁴¹ Kunter, Diakonie v van Molle, Charity and Social Welfare, s. 222, překlad Jiřina Dolanská

sborech „sborové sestry“, jejichž činnost byla jakousi analogií starokřesťanského pojetí diakonky. Jednota rovněž při větších sborech pořizovala špitály pro staré a nemocné.⁴²

---

⁴² Zdeněk Bárta: <http://barta.kdu.cz/kazani/kaz20.htm> [cit. 21. 4. 2017]

2. Počátky diakonie v Čechách

Vznik diakonie v Čechách byl ovlivněn myšlenkou kaiserswerthských ústavů. V nich české dívky získávaly povědomí o diakonické pomoci, kterou pak šířily v Čechách. Za kolébkou české diakonie můžeme považovat Krabčice pod Řípem. Mezi nejvýznamnější osobnosti, které se staraly o materiální a duchovní zajištění diakonické práce, patřily např. Marie Karafiátová⁴³, Eleonora Kašparová, Václav Šubert nebo Jan Karafiát. Větší prostor věnuji jejich životním příběhům i proto, že některá fakta jsou v různých zdrojích prezentována odlišně. Jejich diakonické aktivity se vzájemně prolínaly.

2.1 Diakonické středisko v Kaiserswerthu

2.1.1 Vznik a poslání ústavů v Kaiserswerthu

Latvus píše, že industrializace a urbanizace, v průběhu 19. století, přinesla některým lidem bohatství a jiné tlačila do chudoby. Velké skupiny lidí tak potřebovaly zvláštní pomoc a péči. Výsledkem těchto změn bylo založení diakonické nadace s názvem Kaiserswerth Diakonia Institution, která se rozšířila do celého světa.⁴⁴ Největší význam pro pozdější budování diakonie v Čechách má právě diakonické středisko v Kaiserswerthu⁴⁵ nedaleko Düsseldorfu, které založil Theodor Fliedner⁴⁶ (1800–1864), farář augsburského vyznání (dále a. v.), a jeho žena Friederike⁴⁷. Bednář o Fliednerově životě píše, že se nejprve jako 22letý farář vydal na cesty, aby zajistil svému sboru prostředky k jeho další existenci. Navštívil Holandsko a Anglii a byl nadšen tím, s čím se v cizině setkal, včetně služby diakonek, která se tam v určitých lokalitách udržela od dob reformačních, a evangelických církevních nemocnic.⁴⁸ V Anglii se setkal s Elizabeth Fryovou⁴⁹, reformátorkou vězeňství, a také se seznámil s péčí o chudé a propuštěné z vězení.⁵⁰ Fliedner v roce 1826 založil Rýnsko-Vestfálskou společnost, která měla ustanovovat duchovní ve věznicích, zakládat tam knihovny a pečovat o propuštěné trestance. Velkým zlomovým bodem bylo pro něho setkání s bývalou trestankyní Mínou 13. září

---

⁴³ Bárta ve svém článku na str. 6 označuje Marii Karafiátovou za první českou diakonku moderní doby.

⁴⁴ Latvus, *Diaconia as Care for the Poor?*, s. 12, překlad Jiřina Dolanská

⁴⁵ Foto Mateřského domu v Kaiserswerthu nad Rýnem v Příloze č. 2 – Obrázky, Obrázek 9

⁴⁶ Foto Theodora Fliednera v Příloze č. 2 – Obrázky, Obrázek 1

⁴⁷ <https://www.kaiserswerther-diakonie.de/de/startseite.html> [cit. 10. 6. 2018]

⁴⁸ Bednář, *Snahy o řešení sociální otázky*, s. 131–132

⁴⁹ Foto Elizabeth Fry v Příloze č. 2 – Obrázky, Obrázek 3

⁵⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Theodor_Fliedner [cit. 14. 4. 2017]

1833, na kterém si uvědomil, jak důležité je založení kaiserswerthských ústavů. Prvním krokem bylo založení mateřské školy spojené s výchovou učitelek. Hlavní Fliednerovou myšlenkou byla výchova křesťanských ošetřovatelek nemocných pro nemocnice a sbory.⁵¹ Fliedner inicioval založení Rýnsko-Vestfálského spolku diakonek, který vznikl 30. května 1836 na schůzi přípravného výboru. Chtěl sdružit ženy, které by pomáhaly ubohým.⁵² Když f. Fliedner otevřel kurz pro diakonky, Gertrude Reichardt⁵³ byla první, která se mu přihlásila. Je považována za první diakonku v Německu.⁵⁴ Krátce nato pronajímá Fliedner vhodný dům, ve kterém zřizuje nemocnici, zakládá mateřskou školu a sirotčinec.⁵⁵

Bednář dále uvádí, že v roce 1903 měly Fliednerem založené kaiserswerthské ústavy již 75 obdobných a 34 vlastních ústavů. Vyšlo z nich 15 000 diakonek, pro které byl domovský ústav azylem a jistotou zaopatření ve dnech stáří. Činnost diakonek se rozlišovala na učitelský a ošetřovatelský směr.⁵⁶

Nejznámější Fliednerovou studentkou byla Florence Nightingale⁵⁷, která v Kaiserswerthu absolvovala tříměsíční ošetřovatelský kurz se zkouškou. Nightingale se stala nejdůležitější průkopnicí moderního ošetřovatelství.⁵⁸

2.1.2 První české diakonky v Kaiserswerthu

Myšlenka kaiserswerthských ústavů se dostala také do Čech. Když bylo Marii Karafiátové, sestře Jana Karafiáta⁵⁹, pozdějšího evangelického faráře a autora Broučků, 22 let, dostalo se jí do rukou svolání Kaiserswerthského ústavu diakonek k bohabojným pannám. Ačkoli se Marie vyučila ve Vídni umělému květinářství, stále toužila stát se učitelkou, aby prospívala své vlasti. A v svolání se dozvěděla, že v Kaiserswerthu mají diakonky ke vzdělání učitelek svůj vlastní seminář. Po napsání žádosti o přijetí ji mnozí haněli a rozmlouvali jí život jeptišky v cizině. Začátkem listopadu 1861 odjela Marie s dcerou faráře z Německého a také s dcerou faráře z Ratibořic na Moravě do Kaiserwerthu, kde byla přijata i přes svou kulhavost.⁶⁰

---

⁵¹ Bednář, Snahy o řešení sociální otázky, s. 131–132

⁵² tamtéž, s. 132

⁵³ Foto Gertrude Reichardt v Příloze č. 2 – Obrázky, Obrázek 2

⁵⁴ <http://deaconesshistory.org/woman-of-the-week/reichardt.html> [cit. 14. 4. 2017]

⁵⁵ Brtková, O službě evangelické ženské diakonie, s. 7

⁵⁶ Bednář, Snahy o řešení sociální otázky, s. 132

⁵⁷ Foto Florence Nightingale v Příloze č. 2 – Obrázky, Obrázek 4

⁵⁸ <http://www.countryjoe.com/nightingale/history.htm> [cit. 14. 4. 2017]

⁵⁹ Foto Jana Karafiáta v Příloze č. 2 – Obrázky, Obrázek 7

⁶⁰ Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 39–41

Jan Karafiát dále uvádí, že omylem sestry účetní nebyla Marie zapsána do seznamu diakonek, a tak po dobu prvních let nedostávala žádné nové oblečení ani drobné kapesné. Nikde to nehlásila a všechny věci si opravovala sama. Jan Karafiát to považoval za sestřinu velkou pokoru.⁶¹ V současné době na to můžeme pohlížet jako na projev nízkého sebevědomí a přehlížení sebe sama. Vždyť Ježíš říká, že *dělník je hoden své mzdy* (Lk 10,7). Karafiát ve svých pamětech přiznává, jak velký vliv na něho Marie měla.⁶²

Když se Fliednerovi přihlásila za diakonku další Češka – jednu dobu bylo v Kaiserswerthu na výchově asi 20 českých dívek – ihned začal plánovat diakonii pro celé Čechy.⁶³ Počátkem roku 1863 Marie onemocněla a nebyla schopna docházet na učitelský seminář. Desátého února 1863 se svěřuje v dopise Janu Karafiátovi, že ji třikrát navštívil farář Fliedner, který jí doporučil, ať raději nějaké seminární hodiny nenavštěvuje a ať se věnuje češtině. Tomu byla Marie vcelku ráda, protože jí šlo vždy o to, aby byla činná jako diakonka v českých zemích, což nakonec vysvítá z dopisu senioru Janatovi zasláném 9. listopadu 1862. V něm děkuje za zasláné knihy pro kaiserswerthské Češky:

„Dovídám se, že Sobě naději dělati ráčíte, že my jednou hodnými pracovnicemi na vinici Páně v naší malé ubohé vlasti se staneme. Ano, to je i moje srdečné přání, shledávám však, že k tomu docela schopna jsem, a že vše k tomu potřebné prvé shůry obdržeti musím.“⁶⁴

V neděli 11. září 1865 byla Marie Karafiátová z Jimramova⁶⁵ po dlouhé výchovné a zkušební době prohlášena za diakonku a vysvěcena s úmyslem, aby podobnou práci zavedla ve své vlasti.⁶⁶ Na její vysvěcení se přijel podívat také její bratr Jan, který dorazil již o několik dní dříve, a tak měl možnost setkat se 9. září 1865 s farářem Václavem Šubertem z Krabčic⁶⁷ pod Řípem. O Šubertově touze podnikat v Čechách práci, kde by byly zapotřebí diakonky, se Karafiát dozvěděl z rok starého Mariina dopisu, ze dne 18. září 1864, kde mj. píše: „Kdybych zde mohla zůstat, totiž patřit do Kaiserswerthského ústavu a v Čechách pracovat, byla bych nejraději. Staň se však ve všem vůle Páně.“⁶⁸ Zde vlastně můžeme najít počátky České Diakonie. V Čechách to byl právě farář Šubert, kdo se o tuto věc horlivě zasazoval.⁶⁹ To se samotnému

---

⁶¹ Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 134

⁶² tamtéž, s. 134

⁶³ Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 118

⁶⁴ tamtéž, s. 118–119

⁶⁵ Píší zde „Jimramov“, jak udávají jiné tehdejší prameny, byť Jan Karafiát píše „Imramov“.

⁶⁶ Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 123; ZČD JČ, s. 6

⁶⁷ Ujednotňuji název Krabčice, což je i novodobé jméno. Karafiát píše Krabšice a ZČD a Pavel Váša Krábčice.

⁶⁸ Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 123

⁶⁹ ZČD JČ, s. 6

Karafiátovi velmi zamlouvalo, protože by se tím vyřešily dva problémy; za první, že by „naše“ diakonky měly duchovní úroveň a že by se jim dostalo duchovního

a dalšího kaiserswerthského opatření; za druhé, až by se diakonky staly k další práci nezpůsobilými, měly by do své smrti to samé zaopatření, jaké mají všechny kaiserswerthské diakonky.⁷⁰

2.2 Vznik diakonické práce v Krabčicích

2.2.1 Stručný životopis Václava Šuberta

Už otec Václava Šuberta, František Šubert, který se narodil v roce 1797, se hluboce zajímal o Písmo. V šestnácti letech byl odveden bojovat proti Napoleonovi. Na vojně ještě více studoval Bibli, a když byl z vojny propuštěn na základě lékařského dobrozdání kvůli očnímu onemocnění, nadiktoval do propouštěcího listu, že je „náboženství evangelického“. Byl propuštěn jako „invalida“ a obdržel tzv. graciál⁷¹. Nebylo toho mnoho, ale Šubert uměl šetřit, proto mohl začít časem obchodovat s obilím. Obchodu se dařilo dobře, a tak koupil malou rolnickou živnost v Kadlíně u Vtelna.⁷²

Oženil se s Alžbětou Dvořákovou z Vrátna a měli syna Václava. František Šubert stále studoval Bibli, až ji uměl téměř celou nazpaměť a dostalo se mu tak přezdívky „živá konkordance“.⁷³ Karafiát připomíná, že František podporoval finančně svého syna Václava, který „mnoho peněz prostavěl“⁷⁴. Dle Váši trávil poslední léta František u syna v Krabčicích, kterého bez několika dní přežil o šest let. Zemřel 11. ledna 1891 ve věku 94 let.⁷⁵

Václav Šubert⁷⁶ se narodil 9. července 1825 v Kadlíně u Mšena ve Vtelenském sboru. Vychodil německou školu, která patřila evangelické církvi německé. Od roku 1838 studoval na jediném evangelickém gymnáziu

---

⁷⁰ Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 123–124; Jan Karafiát zpětně píše, že i kdyby se Šubertovi podařilo tuto myšlenku zrealizovat, došlo by stejně na hořké zklamání vzhledem k tehdejší německé politice.

⁷¹ Graciál je plat z milosti (zvláště vojenskému vysloužilci).

http://bara.ujc.cas.cz/psjc/search.php?hledej=Hledej&heslo=graci%C3%A1l&where=hesla&zobraz_ps=ps&zobraz_cards=cards&pocet_karet=50&ps_heslo=licence&ps_startfrom=0&ps_nu_mcards=91&numcchange=no&not_initial=1 [cit. 4. 4. 2017]

⁷² Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 5–7

⁷³ tamtéž, s. 8–9

⁷⁴ Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část čtvrtá, s. 125

⁷⁵ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 8–10

⁷⁶ Foto Václava Šuberta v Příloze č. 2 – Obrázky, Obrázek 5

v Rakousku v Těšíně. V roce 1843 odešel do Prahy, kde dva roky studoval filozofii. Vzhledem k nemoci zůstal v Praze o rok déle. Nato odešel na bohoslovecká studia do Vídně. Již po roce se mu dostalo povolení kázat. Jeho horlivost pro svobodu se projevila v kázáních a činech v roce 1848.⁷⁷

Váša dále uvádí, že po dokončení vídeňských studií složil u reformovaného českého superintendanta Matěje Kubeše ve Kšelích zkoušky a hned na to byl povolán jako osobní vikář Pavla Spaniela ve Vtelně, kde byla vykonána i jeho ordinace 1. listopadu 1849 týměž superintendantem. Václav Šubert pobyl ve Vtelně jeden rok.⁷⁸

V říjnu 1850 byl zvolen k farářské službě v Černilově, kde zůstal více než 9 let. Za jeho správy byla vystavěna nová fara (1851–1852), opraven kostel (1854) a opatřen malou věží se zvony (1857), zřízen společný hřbitov, zakoupena usedlost č. 129 za 2 680 zl.⁷⁹ na vydržování faráře a při faře zřízeno hospodářské stavení. Šubert horlivě kázal a snažil se povznést církevní zpěv. Mezi černilovskými a jím byl hluboký vroucí vztah.⁸⁰

V roce 1860 odchází Šubert do Prahy, kde působí ve sboru a věnuje se literární činnosti. Zakládá „Hlasy ze Siona“ a stává se jejich redaktorem. První číslo vyšlo 5. dubna 1861. Vydává také dva kalendáře, „Sběratele“ a jeden ročník „Betanie“. Druhý ročník „Betanie“ už obstarává v Krabčicích. Roku 1862 začíná vydávat časopis „Hus“, listy evangelické a národní. Seznamuje čtenáře

s historií před bitvou na Bílé Hoře.⁸¹

V roce 1862 odchází f. Šubert sloužit do Krabčic, kde rozvíjí svou všestrannou činnost. Váša poukazuje na to, že brzy po jeho příchodu ho navštívili dva bratři s žádostí, aby s nimi četl Písmo. Záhy se přidali další, a tak vznikly biblické hodiny. Tito Šubertovi přátelé žili zcela odlišným životem než ostatní. Měli své vlastní zábavy, svou četbu, zvláštní zájmy, jiné ideály. Byli niterně jednotní, dětinsky radostní, avšak vážní, jakmile šlo o svaté věci. Jejich pobožnost byla přirozená a bez svatouškovství.⁸² Byli velmi horliví a svou lásku ke Kristu chtěli nějakým způsobem prokázat. Začali pořádat na svých schůzkách sbírky, z nichž pak chudým chtěli udílet finanční podporu, avšak

---

⁷⁷ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 11–15

⁷⁸ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 16

⁷⁹ Toul, Jubilejní kniha, s. 180. Není jasné datum koupě usedlosti. Nelze přesně určit, o jakou měnu se jedná – zlatka nebo zlatník. Dne 1. 11. 1857 byla v Rakousku provedena měnová reforma, na území tak platily všechny spolkové měny – rakouské číslo a konvenční měna.

Krejčík, T., Dějiny peněz, s. 82

⁸⁰ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 16–17; Toul, Jubilejní kniha, s. 180

⁸¹ tamtéž, s. 18–26; tamtéž, s. 180

⁸² Váša P., Pod Řípem, s. 101–102

chudých nenalezli. Leč Pán jim poukázal na malé děti.⁸³ Byli oporou Václavu Šubertovi při zřizování prvních pomáhajících zařízení.

---

⁸³ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 32; Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 357

2.2.2 Založení nedělní školy, opatrovny a dívčího ústavu

Roku 1862 se vrátila Eleonora⁸⁴ Kašparová z Kaiserswerthu. Byla to dcera faráře Jana Kašpara, který působil v letech 1833–1872 v Ledčicích⁸⁵, předtím tři roky v Soběhradech, kde postavil kostel. V roce 1844 v Ledčicích postavil novou školu. V roce 1848 byl nesmírně činný ve prospěch uvolnění církve, přispíval do Českobratrského Hlasatele a Věstníku, šířil časopisy a knihy. Roku 1865 se pustil do stavby chrámu v Libčicích, který byl po dvou letech dokončen.⁸⁶ Domnívám se, že zde je zřejmý Kašparův vliv na diakonickou činnost dcery Eleonory. Dokládají to například dle Toula také Kašparem založené tři nedělní školy i jeho finanční výpomoc při koupi budoucí Eleonořiny opatrovny.⁸⁷

Šustr uvádí, že záhy po svém návratu do Čech vyprávěla Eleonora Kašparová Václavu Šubertovi o Kaiserswerthských ústavech, zvláště o opatrovnách

a školkách pro menší dítky. Vyslovila přání mít nedělní školu. Farář Šubert ji tedy pozval do Krabčic, kde po společném plánování byla 7. května 1864 zahájena první nedělní škola v Čechách. Sledně Eleonoře se z Krabčic nechtělo odjet, protože, jak se sama dříve vyjádřila o ledčickém sboru, žádný duchovní život se v Ledčicích nepěstuje.⁸⁸ Když se pak f. Šubert od Eleonory dozvěděl ještě více o ústavech, chtěl nějaký zřídit, ale pan okresní hejtman Raif mu poradil, aby zřídil nejprve opatrovnu, že to je pro daný čas nejlepší.⁸⁹ Šubert ji dle Váši tedy založil v bývalé staré školní budově, kde měla fungovat jen po dobu žní. Bratři z biblických hodin se však přimlouvali, aby byla trvalá, což by ovšem vyžadovalo mít v budově také větší místnosti. Vedle fary stál dům, bývalý augsburský kostel⁹⁰. Dle Váši se Šubert s bratry z biblických hodin dohodl, že tento dům koupí, jenže stál 4 880 zl., v pokladně měli jen 14 zl. Peníze nakonec sehnali. Již 1. listopadu 1864 měl f. Šubert v opatrovně 35 dětí⁹¹, ze kterých byly čtyři pod šest let věku. Pátého září 1865 se vydal hledat pomoc

---

⁸⁴ Píši zde „Eleonora“, jak je uvedeno v Toulově Jubilejní knize, na rozdíl např. od P. Váši, který uvádí „Leonora“. Eleonoru zmiňuje také Bárta ve svém článku na s. 6.

⁸⁵ Píši zde „Ledčice“, což je současný název obce. Tehdejší prameny uvádějí „Lečice“, např. Toul v Jubilejní knize, i „Ledčice“, např. Váša P. v knize Pod Řípem.

⁸⁶ Toul, Jubilejní kniha, s. 91

⁸⁷ tamtéž, s. 91

⁸⁸ Šustr, Moje paměti, s. 167

⁸⁹ tamtéž, s. 169–170

⁹⁰ Po Tolerančním patentu byly v Krabčicích dva evangelické sbory, augsburský a reformovaný. Augsburský sbor byl později přeložen do Lipkovic a kostel prodán. Byl přeměněn na hospodu, kterou Šubert v r. 1864 koupil. Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 357

⁹¹ Karafiát píše o 25 dětech. Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 357–358

a přátele do Německa a Holandska. Nejvíce se mu zamlouval Kaiserswerth a Šubert velmi zatoužil po tom, aby v Čechách byly podobné ústavy a aby se zde daly vychovat české diakonky.⁹²

Na svých cestách si Šubert také uvědomil, jak velice je nutná vlastní škola. Nechal ji též zřídit. Ukázalo se, že opatrovna nebyla pro Krabčice nutně zapotřebí, a tak se z ní vyvinul dívčí ústav pro dívky školou povinné. Opravena byla 1. listopadu 1866. Dívky byly zprvu rozděleny do dvou, poté do tří tříd.⁹³ Dle Šustry byla první učitelkou byla Eleonora Kašparová, která tam působila asi jeden rok.⁹⁴

Čeněk Váša uvádí, že opatrovna vedle školy fungovala ještě několik let, než zanikla. Chovanek v ústavu přibývalo a dům z bývalého kostela nestačil. V roce 1869 začíná Šubert stavět novou budovu, která je později nazývána „starý ústav“

v Krabčicích.⁹⁵ Za necelý rok u něho začíná působit Jan Karafiát coby vikář, který je pod Šubertovým mocným vlivem.⁹⁶ Oba se vzájemně doplňovali na lidské i duchovní úrovni.⁹⁷

2.2.3 Podpora a zklamání Marie Karafiátové

Marie Karafiátová je v Kaiserswerthu nemocná. Paní Fliednerová píše Janu Karafiátovi zprávu, že doktorovi, který pečuje o Marii, se zdá, že je to vážné. Proto byl mladý Karafiát rád, že může studovat v Bonnu, blízko Kaiserswerthu, a že může tak svou sestru kdykoli navštívit a povzbudit ji.⁹⁸

V době, kdy Jan Karafiát studoval v Berlíně, stýkal se s kaiserswerthskými diakonkami a již tehdy si uvědomil, že „vydařená diakonka jest v každém národu překrásný výkvět. Pro sebe ona nedělá žádných plánů, lidem pak přechoťně slouží, ne za plat, nýbrž ze vděčné lásky k samému Pánu. To jest křesťanské, a to jest ideální“⁹⁹.

Jan Karafiát dále ve svých Pamětech píše:

„Stalat' se již několikrát o tom zmínka, že má milá sestra Marie v Kaiserswerthu churavěla. Když ona se z jara roku 1867 pěkně byla zotavila, roztoužilat' se velice po svých milých, kterých už půl šesta roku neviděla. I vydala se v máji na cestu. Jela pak přes Krabčice. Tam ona v duchu viděla počátky české diakonie, a přála si tam navštívit ty milé duše, se kterými si

⁹² Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 43–44

⁹³ tamtéž, s. 32–34

⁹⁴ Šustr, Moje paměti, s. 170; Lát, Na Lečické faře, s. 10

⁹⁵ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 35

⁹⁶ Toul, Jubilejní kniha, s. 180

⁹⁷ Bednář, Památník, s. 216

⁹⁸ Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 157

⁹⁹ tamtéž, s. 226

dopisovala.

A potěšiv se s nimi, brala se dále do Imramova.¹⁰⁰

Marie měla radost ze setkání s matkou, bratry, sestrami a přáteli, avšak velmi těžce snášela neduchovnost a světskost, kterou tam kolem sebe viděla. Přeci jen žila pět a půl let v prostředí kaiserswerthských diakonek.¹⁰¹

Studené a nevlídné počasí včetně velké tělesné únavy se podepsalo na zhoršení Mariina zdravotního stavu. Po strávení vánočních prázdnin v Kaiserswerthu píše Jan Karafiát 4. ledna 1868 své mamince z Bonnu, že Marie cítí, že se již neuzdraví. Sama se snažila všem blízkým napsat a loučila se s nimi s velkým přáním, aby se jednou se všemi shledala. Zesnula 3. února 1868.¹⁰²

2.2.4 Význam zahraničních cest Václava Šuberta pro diakonickou práci

Váša uvádí, že Václav Šubert neustával v žádné ze svých činností. V letech 1864–1867 obdržel celkem 3 000 zl. a další obnosy, které mu dali jeho přátelé. Přesto ještě na jaře 1868 odjíždí se seniorem Janatou na pozvání do Anglie, aby získal další finanční prostředky. Velmi litoval, že neumí anglicky, když viděl, jakou moc má v této zemi evangelium. Obdržel 300 liber šterlingů na zvětšení svého ústavu a 100 liber šterlingů na přípravu další stavby. Zároveň v tu dobu někdo splatil Šubertův dluh v hodnotě 1 000 zl. na stavbu.¹⁰³

Když pak byl ještě Václav Šubert v Holandsku, zajel do Naardenu, aby navštívil hrob Jana Amose Komenského. Jakmile zjistil, že kosti Komenského spočívají pod funkčními kasárnami, slzel a hluboce se modlil, vyznával se také z hříchu národa a našich otců. A toužil odvézt kosti Komenského do Čech.¹⁰⁴

Na svých cestách po zahraničí si f. Šubert dle Váši všiml, že kazatelům Slova Božího pomáhají v šíření evangelia lidé bez bohosloveckého vzdělání. Uvažoval o tom, že by toho mohl také využít, dokonce o tom píše v „Evangelických listech“ č. 6 z roku 1870:

„Mezi lidem nízkým jest mnoho zlatých zrnků, jichž si nevšímáme, a jež kdybychom sebrali, jistě bychom velice zbohatli. Mnohý neučený, avšak pokoj s Bohem skrze krev

¹⁰⁰ Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 262

¹⁰¹ Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí, s. 262

¹⁰² tamtéž, s. 263

¹⁰³ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 44–46

¹⁰⁴ tamtéž, s. 47–55. Původně byl Jan Amos Komenský pochován v kapli valonského kostela, Když však byl počátkem 19. století kostel zrušen, na hrob se zapomnělo. V roce 1929 byly jeho ostatky znovu objeveny a za spolupráce nizozemského a československého státu byla kaple upravena jako mauzoleum, jehož interiér vybavili čeští umělci v roce 1937. Muzeum vzniklo až v roce 1992. Viz:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Muzeum_J._A._Komensk%C3%A9ho_v_Naardenu

[cit. 20. 4. 2016]

Kristovu mající dělník, mnohá prostá, ale jako Marie v Betanii u nohou Ježíšových sedící žena, mohou být a jsou skutečně, aniž bychom o tom věděli, dobrými pomocníky tomu, kterýž na kazatelně evanjelium zvěstuje.¹⁰⁵

Taktéž si Šubert uvědomil, jak jsou čeští evangelíci mdlí a zmalátnělí oproti těm v cizině. Litoval škodlivých živlů v církvi, protože dle něj nalezla svoboda evangelíky nepřipravené a mnohých věcí neznalé.¹⁰⁶ Svobodou zřejmě myslel vydání tzv. Protestantského patentu, 8. dubna 1861. Ten dle Fialové umožňoval evangelíkům např. kromě zakládání škol také působit v oblasti sociální a spolkové.¹⁰⁷ Dobiáš v Sborníku poukazuje na další aktivity církve po vyhlášení patentu, např. na opravy chrámových budov, opatrování svátostných nádob ke křtu a k večeři Páně, vydávání evangelického tisku, rodinné pobožnosti atd.¹⁰⁸ V této souvislosti Bednář zmiňuje f. Šuberta jako jednoho ze zastánců názoru, že reformovaná církev „viděla v protestantském patentu pouhý krok ke svému konečnému národnímu osamostatnění“¹⁰⁹.

2.2.5 Finanční zajištění opatrovny a vznik dívčího sirotčince

V roce 1869, kdy mladý Antonín Lát již druhý rok vypomáhal faráři Kašparovi v Ledčicích, založila jeho budoucí choť Eleonora opatrovnu na faře, kterou navštěvovaly děti od tří do šesti let. Sama v ní působila jako učitelka. Byla to první evangelická opatrovna v Čechách. Kapacita fary byla brzy nedostačující. Eleonora však získala ze Švýcar peníze jako dědictví po veliteli pruského vojska Géliuovi, o něhož se za války v roce 1866 na faře v Ledčicích dobře staral její otec, f. Kašpar. Umírající Géliu mu na důkaz přátelství odkázal několik tisíc franků, následně jeho příbuzní poslali Eleonore několikrát také značný obnos peněz. A tak v r. 1870 koupila Eleonora pro opatrovnu zvláštní domek č. 27 naproti faře. Navštěvovala také nemocné v okolí a na základě svých znalostí a zkušeností z Kaiserswerthu se stala dobroditelkou podřipského kraje. Po svatbě s Antonínem Látem se jim narodili synové Ludvík a Bohuslav. Po vypuknutí epidemie černých neštovic zemřelo několik dětí, i Bohoušek, což vedlo k uzavření opatrovny. Na památku syna založila Eleonora dívčí sirotčinec na faře, který byl později přeložen do Krabčic. Práce v sirotčinci Eleonoru naplňovala uspokojením i radostí, ale

---

¹⁰⁵ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 64–65

¹⁰⁶ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 68–69

¹⁰⁷ Fialová, Malý obrazový průvodce, s. 34

¹⁰⁸ Dobiáš, Sociologická struktura našich sborů, s. 47

¹⁰⁹ Bednář, Památník, s. 85

sirotčinec přinesl také mnoho nepříjemností, zklamání a nevděku. Při jedné z cest do Krabčic Eleonora nastydla, z toho vážně onemocněla a zemřela.¹¹⁰

---

¹¹⁰ Lát, Na Lečické faře, s. 8–13; Toul, Jubilejní kniha, s. 91; Brtková, O službě evangelické ženské diakonie, s. 10

2.2.6 Dívčí ústav pod vedením Václava Šuberta

V lednu 1872, jak píše Váša, se f. Šubert dohodl s presbyterstvem a složil farářský úřad. Vymínil si pouze úřad druhého faráře, aby měl právo kázat a pečovat o diasporu na základě zvláštní smlouvy, poněvadž nebylo žádného takového sboru v Čechách ani na Moravě, který by měl tak rozsáhlou diasporu jako krabčický sbor. Ještě téhož roku se přestěhoval z fary do dívčího ústavu, aby mohl být se svými chovankami jako jejich otec.¹¹¹ Avšak ani tato budova po nějaké době kapacitně nestačila.¹¹²

Václav Šubert na jaře roku 1875 zahajuje novou stavbu, do které se již ke konci října téhož roku se všemi chovankami stěhuje.¹¹³ Váša uvádí, že na vybudování tohoto komplexu přispěla nejvíce americká misie prostřednictvím svých kazatelů v Čechách a na Moravě, dále přátelé v zahraničí, kteří pravidelně pořádali sbírky pro Krabčice. Šubert zřídil pro dívky tzv. „seminář“, z něhož šlo mnoho chovanek na učitelský dívčí ústav do Brna, přičemž se některé vrátily, aby mohly v krabčickém ústavu pracovat. Počet krabčických chovanek od založení ústavu do úmrtí Václava Šuberta byl čtyři sta a v době psaní knížky „Václav Šubert. Životopisný nástin...“, vydané v roce 1897, sedm set.¹¹⁴

Ve své domácnosti, ve škole, mezi učitelkami a chovankami, v kuchyni i v hospodářství, dbal Šubert na to, aby se všichni chovali tak, aby nikdy nikomu nebyli pohoršením, aby na všech viděly jeho chovanky křesťanský příklad.

V ústavu pracovali též mladší a starší muži, které Šubert přijal a u kterých byl přesvědčen, že mají upřímnou víru v Pána Ježíše. Farář Šubert je vychovával. Kromě biblických hodin je vyučoval mluvnici a slohu, zeměpisu

a dějepisu, občanskému i církevnímu tématu, zpěvu i žalmům. Také je poučil před duchovní pýchou s tím, že jsou pouze pomocníky v práci. Celý ústav měl tedy tvořit jednu velkou rodinu.¹¹⁵

Zřízením dívčího ústavu a činností v něm se Šubert stává prvním sociálním pracovníkem na Sionu. A k tomu v roce 1874 přibývá zrealizovaná myšlenka evangelické Společnosti pro dobročinnost křesťanskou „ku pěstování křesťanské lásky a dobročinnosti na základě Slova Božího v národu československém“, kde je Šubert vedle farářů Kašpara, Janaty a Duška

---

¹¹¹ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 63

¹¹² tamtéž, s. 35

¹¹³ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 35

¹¹⁴ tamtéž, s. 35–42

¹¹⁵ tamtéž, s. 58–60; 65–66

spoluzakladatelem této společnosti.¹¹⁶ Stanovy společnosti ukládaly, aby probouzela zájem o lidi nuzné a nešťastné, aby zakládala, vydržovala a podporovala humánní ústavy, sirotčince, chudobince, ústavy pro opuštěné a zanedbané děti apod. Tato společnost později vydržovala sirotčince v Krabčicích a v Telecím u Poličky. Tam jej založil roku 1881 f. Josef Martínek.¹¹⁷

2.2.7 Poslání a názory Václava Šuberta

Krabčice, život Václava Šuberta a jeho spolupracovníků, jsou dle Váši velmi dojemným pokusem v potoleranční církvi žít podle evangelia bez ohledu na národní život.¹¹⁸ V církvi se objevily nové projevy duchovního života, zvláště působením mladých a odvážnějších duchovních, konkrétně Šuberta a Janaty, kteří usilovali o evangelický život ve sborech i jinde vedeni velkou touhou po životě s Bohem.¹¹⁹ Základní Šubertovou myšlenkou bylo dle Váši výchovou dívek změnit a převychovat církve prostřednictvím příštích matek. Každá chovanka se měla stát své příští rodině, potažmo i církvi, světlem. Tento plán byl zároveň odsouzením církve jako celku. V její obrození obvyklou cestou kázání a svátostí totiž Šubert nevěřil. Chtěl nového člověka, a proto jej budoval v sobě a ve svých spolupracovnících. Ne nadarmo připomínal jejich kroužek jednoty, jaké vznikaly v Čechách v 15. století.¹²⁰ Karafiát podobně říká, že si Šubert velice mnoho sliboval pro celou církev od svého ústavu. Sbory považoval za duchovně mrtvé, neviděl pro ně žádnou naději církevní cestou, avšak ústavní práce pro něj znamenala vnitřní misii. Přál si, aby dcery z jiných sborů, které mu byly svěřené a v jeho ústavu byly nebeským plamenem dotknuté, „přinášely s sebou domů ohének Boží, který by dále krásně plápolal“¹²¹. Vždy mu záleželo na tom, aby ústavní učitelky a všichni, kteří s ústavem byli nějakým způsobem spojeni, byli pokaždé takoví, aby se z nich mohly „vylévat misijní vlivy“.¹²²

Poslední dva roky Šubertova života zachycuje Váša následovně. V březnu 1883 zemřel dlouholetý senior pražského obvodu Jozef Kubeš a Václav Šubert byl do téhož úřadu uveden 5. července 1883. Šubert těžce onemocněl. Léčil se devět týdnů, ale nikdy se už zcela nezotavil. Řízení konventu, pastorální a učitelské konference mu nedopřály oddechu a vykonával je již s velikou

---

¹¹⁶ Toul, Jubilejní kniha, s. 180; Bednář, Památník, s. 95

¹¹⁷ Bednář, Snahy o řešení sociální otázky, s. 140; Fialová, Malý obrazový průvodce, s. 34

¹¹⁸ Váša, P., Pod Řípem, s. 101

¹¹⁹ Dobiáš, Sociologická struktura našich sborů, s. 47

¹²⁰ Váša, P., Pod Řípem, s. 101

¹²¹ Karafiát, Paměti spisovatele broučků, část čtvrtá, s. 144–145

¹²² tamtéž, s. 144–145

obtíží. Rovněž péče o diasporu a cesty do stanic, zvláště v zimě do Loun, zhoršily jeho zdravotní stav. Dne 11. ledna 1885 měl své poslední kázání, a to na text Iz 25,8n. Dvacátého ledna znovu ulehl a do své smrti 21. února 1885 ráno již nevstal. Poslední jeho věta zněla: „Nic, leč aby se mnou, a i tu s vámi byl Hospodin“¹²³. Pohřben byl v Krabčicích za účasti 17 duchovních¹²⁴.

2.2.8 Odkaz Václava Šuberta

Šustr přibližuje situaci po Šubertově smrti, kdy ústav zcela osiřel. Byl zadlužen, což znamenalo nebezpečí zaniknutí celé práce a vůbec celého ústavu. V duchovenských kruzích se diskutovalo, jak udržet ústav v tom duchu, v jakém byl zaopatřován. Američané a Angličané ho chtěli převzít do své správy. Na vyšších místech bylo nakonec rozhodnuto, že by bylo hanbou celého českého Sionu, kdyby nemohli všichni společně zastat to, co jeden chudý farář zvládl sám. Přátelé ze zahraničí byli odmítnuti a byl pozván f. Kašpar z Hradiště, kterému se podařilo zabezpečit ústav finančně. Nakonec po dlouhé době hledání se objevil roku 1887 Gustav Šlotész, farář ze Soběhrd, který nabídku pokračovat v krabčickém ústavu přijal a dokonce tam učil v tom duchu, jaký zavedl Šubert.¹²⁵

Do Krabčic nadále přijížděli Angličané, Němci, Američané i Švýcaři, aby poznali krabčický život i české zřízení.¹²⁶

Toul připomíná, že zájem o Václava Šuberta, coby nejvýznačnější postavu v českém protestantismu své doby, dlouho neutuchal. Byl člověkem originálním, nezlomné víry a neobyčejně živého temperamentu.¹²⁷ Ještě dlouho po jeho smrti se vzpomínalo na jeho vyjadřování a kázání.¹²⁸

---

¹²³ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 78

¹²⁴ Toul, Jubilejní kniha, s. 180

¹²⁵ Šustr, Moje paměti, s. 177–178

¹²⁶ tamtéž, s. 180

¹²⁷ Toul, Jubilejní kniha, s. 180

¹²⁸ Váša, Č., Šubert Václav Životopisný nástin, s. 21–22; Např.: V „Hlasech ze Siona“ ze dne 26. února 1885 je napsáno: „Šubert byl originelní ve všem, na kazatelně, na konventech, ve schůzích, všude. Mluvil nejen ústy, nýbrž i očima, rukama, celým tělem. Kdyby ho byl někdo uvázal, když mluvil, byl by vše zpřetrhal a z místa se hnul. Bylť to muž živé letory, a živě i mluvil. Živost se stávala živější ještě, poněvadž co mluvil, z plna srdce promluveno bylo.“

3. Česká Diakonie

Vznik České Diakonie popisuje Zdeněk Bárta ve svém článku stručně se zaměřením na nejdůležitější fakta. Tato kapitola uvedené skutečnosti dává do širších souvislostí.

Od doby toleranční se snaží církev a.v. a h.v. bojovat proti bídě a veškerému nedostatku. V každém sboru byla založena chudinská pokladna, ze které se poskytovaly podpory potřebným. V některých sborech byly ke konání dobročinnosti a sociální práce založeny spolky, např. v Čáslavi r. 1889 dobročinný spolek paní a dívek „Marta“, založený f. Kozákem a jeho ženou Zdenkou, která jej také vedla¹²⁹. Spolek se staral o chudé a potřebné nejdříve v okolí farnosti a později pořádal každoročně dobročinný bazar. Paní Kozáková, rozená Císařová, byla též kaiserswerthská diakonka. Spolek Marta byl vyzdvižen na V. synodu v roce 1929 pro svou činnost a zvláště pro získání a rozdání peněžitých obnosů za celou dobu své existence.¹³⁰

Ke konci 19. století, kdy už byla církevní organizace ukončena, rostla v církvi touha po vybudování různých sborových podniků a spolků. Do popředí se dere myšlenka založit církevní ústředí v Husově domě v Praze. Jedná se o „Spolek Husova domu“, který byl založen v roce 1895 a jehož pozdějším účelem bylo opatřit dům pro ČCE, spravovat jej, pečovat o prostředky na jeho další vybudování tak, aby se stal střediskem náboženské, osvětové a sociální práce ČCE.¹³¹ Dále dochází k založení literárních spolků, jako jsou Comenium a Evangelická matice a.v. (1892) a další. Comenium je založen roku 1888 za účelem „pěstovati vědu a literaturu evangelickou a buditi pro ně účastenství mezi českým evangelickým lidem“.¹³² Ve větší míře jsou vydávány církevní časopisy. Zesiluje volání po české samostatné bohoslovecké fakultě, po spojení církví a.v. a h.v. v jednu církev. To vše svědčí o živém zájmu o nábožensko-církevní věci, a tím i o věci Boží. Toto náboženské oživení se objevuje v rozhodnutí založit českou evangelickou diakonii, jakou již v zahraničí měly protestantské církve.¹³³

Bárta ve svém článku popisuje předválečnou diakonickou práci stručně.¹³⁴ Jím uvedená fakta v této kapitole podrobněji popisují se zaměřením např. na majetkové a finanční poměry v ČD či na zázemí, práci a zajištění prvních

---

¹²⁹ Toul, Jubilejní kniha, s. 119

¹³⁰ Pátý synod ČCE v Praze roku 1929, s. 30

¹³¹ Jubilejní almanach, s. 209–210

¹³² tamtéž, s. 234

¹³³ ZČD JČ, s. 7

¹³⁴ Bárta, Co bylo před námi in Pomoc má mnoho tváří, s. 6–7

sester. Uvádím i jména členů ČD, které významně ovlivnili diakonickou činností.

3.1 Česká Diakonie, spolek evangelický pro ošetřování nemocných a chudých

3.1.1 Založení spolku v roce 1903

Mnozí nemocní, zvláště chudí, neměli přiměřené ošetření z důvodu nedostatečné odborné výchovy ošetřovatelek. Kromě římskokatolických milosrdných nebyl nikdo, do by se věnoval soukromému ošetřování. Svou diakonii měla v Praze pouze německá evangelická církev. Diakonie se těšila velké přízni svých souvěrců, poměrně záhy si mohla dovolit koupit renomované soukromé sanatorium pro své vlastní záměry.

Touha založit českou diakonii byla velká, avšak chybělo to nejdůležitější: diakonky. Sestra Anna Kučerová (nar. 27. ledna 1866), t.č. industriální učitelka, vroucně milující Pána, se rozhodla, že půjde na vlastní náklady do nějakého německého diakonského mateřského domu, aby se tam pro diakonii vzdělala¹³⁵ a doma pak mohla ženskou diakonii organizovat. Když se v září roku 1903 vrátila, chystal se v Praze mezidenominační přípravný výbor, který se na svém prvním setkání 26. října 1903 zabýval již detaily ustanovení České diakonie (dále jen ČD). Přípravný výbor tvořili Václav Betka, kazatel církve bratrské; Ferdinand Hrejsa, farář církve a.v.; František Kalda, farář církve reformované; Ludvík Bohumil Marek, farář církve h.v. a Alois J. Bílý, kazatel církve svobodné reformované.¹³⁶ Tento výbor již na další schůzi 1. listopadu 1903 přijal s. Annu Kučerovou¹³⁷ za první diakonku. Navštěvovala nemocné, chudé a zanedbané členy pražských evangelických sborů a sloužila jim dle možnosti.¹³⁸

Na dalších poradách ohledně organizace české diakonie byla přijata zásada, že „Česká Diakonie“ nemá být výdělečným podnikem, nýbrž že se má jednat o projev křesťanské lásky všem trpícím. Na základě této prosté služby má šířit království Boží v českých zemích. Samozřejmě, že se počítalo s příspěvky všech lidí dobré vůle.

Dle Bednáře česká církev, která byla částí národnostně smíšené církve rakouské, nemohla v mantinelech této církve tvořit samostatnou jednotku a samostatné podniky. Z tohoto důvodu diakonie, jež vlastně náleží do povinností církve, byla postavena na spolkovém základě.¹³⁹ Kdyby měla volné

¹³⁵ ZČD JČ, s. 7; Toul, Jubilejní kniha, s. 106

¹³⁶ Toul, Jubilejní kniha, s. 41

¹³⁷ Graf Počet diakonek v České diakonii v letech 1903 až 1952 je Přílohou č. 3

¹³⁸ ZČD JČ, s. 7–8

¹³⁹ Bednář, Památník, s. 95

finanční prostředky do začátku, z nichž by se mohla vydržovat, měla by možnost vést svou práci jako činnost volného sdružení, které by nespadlo ani pod církevní příslušnost ani pod spolkový zákon.

Rychle byly vypracovány stanovy, které byly schváleny na valné schůzi 14. prosince 1903 a záhy nato úředně potvrzeny. Podle stanov se spolek jmenoval „Česká Diakonie, spolek evanjelický pro ošetřování nemocných a chudých“ a měl sídlo v Praze. Jeho záměrem bylo sloužit nemocným a chudým prostřednictvím diakonek, zřízením mateřského domu, útulen a nemocnice. Počáteční příspěvky byly rozhodnuty následovně: zakládající 100,- K, činní 3,- K a přispívající 1,- K.¹⁴⁰

V modlitebně reformovaného sboru na Královských Vinohradech se konala 29. února 1904 první valná hromada. Schůze byla zahájena pobožností, při které kázal f. Ferdinand Hrejsa. Od té doby se stalo tradicí zahajovat všechny valné hromady, konající se jednou ročně, bohoslužbou. Do prvního výboru ČD byli zvoleni bratři ve funkcích: předseda f. Fr. Kalda, místopředseda kazatel V. Betka, pokladník f. L. B. Marek, jednatel f. Ferd. Hrejsa, zapisovatel kazatel A. Bílý, členové MUDr. Adolf Lukl a ing. C. Ursíny.

Veškeré spolkové jmění obnášelo 624,- K a 88 h. Z obnosu, který vesměs pocházel z příspěvků zakládajících členů, se měl stát fond a hradilo by se z něj nájemné bytu pro sestru a její odměna. Místopředseda V. Betka poskytl nakonec ubytování zdarma v domě církve bratrské v Praze II, Hálkova 5, a kapesné pro sestru bylo stanoveno na šedesátikorunové hranici.¹⁴¹

3.1.2 Vzdělávání a zázemí prvních sester

V roce 1904 se do ČD přihlásily další dvě sestry¹⁴²: Barbora Heltová a Anna Vávrová. Objevila se otázka, jak zajistit jejich řádnou výchovu. Proto výbor jednal s mateřskými německými domy v Lipsku, Halle a v Nové Vsi u Postupimi. Po příslibu Gustav Adolfského spolku, že tento náklad uhradí, odešly čekatelky do Lipska, kde byly osm měsíců. Po dobu jejich nepřítomnosti vypomáhaly v diakonii sestry Marie Dvořáková z Rožďalovic a Miroslava Litomiská z Vinohrad.

Výbor dojednával propůjčení české s. E. Cejpové z Kaiserswerthu, avšak z německé strany nebylo žádosti vyhověno.¹⁴³ Možná Kaiserswerthský ústav nevěřil v rozvoj České Diakonie.

Po návratu byly s. Heltová a s. Vávrová ubytovány ve výše zmíněné budově bratrské církve, kde byl další volný pokoj s ročním nájemným 220,- K.

---

¹⁴⁰ ZČD JČ, s. 8

¹⁴¹ tamtéž, s. 9

¹⁴² Jmenný seznam diakonek České diakonie je v Příloze č. 3

¹⁴³ ZČD JČ, s. 9 v květnu 1928 byla na jeden rok sestra zapůjčena – ZČD JČ, s. 28

Samostatný byt s příslušenstvím byl pronajat 1. května 1905 za 792,- K ročně v Praze II, Táborské ulici č. 20, protože přistoupila ještě jedna diakonka.

Jisté nesnáze se objevily při onemocnění řídící sestry Kučerové, při problémech ve spolkovém výboru a při deficitu 1 076,- K za rok 1905, a to i po předání obnosu z podomní sbírky, kterou vykonala s. Katuše Skaláková. Sestra Heltová vystoupila z ČD a provdala se, což byl jev poměrně často se opakující jak v ČD, tak i v zahraničních diakoniích. Nicméně brzy byla přijata novicka Ema Holanová z Litole.¹⁴⁴

3.1.3 Šíření povědomí o České Diakonii v letech 1906 až 1912

Na III. valné hromadě 26. února 1906 byl zvolen nový výbor a jeho předsedou se stal Ing. Adolf Novotný, který pak ČD spravoval ještě dalších 23 let. Výbor zpracoval „Domácí řád pro Českou Diakonii“. Poté se konaly v Praze i na venkově agitační schůze, které se již dříve osvědčily pro zřízení Husova domu. Přes veškeré propagační úsilí, včetně vydávání tištěných „Zpráv České Diakonie“, nemohlo být na IV. valné hromadě 7. února 1907 konstatováno zlepšení hospodářského stavu. Ani počet diakonek se nezměnil.¹⁴⁵

V říjnu 1906 byl vydán „leták“ s názvem Zprávy České diakonie č. I., který byl adresován přátelům ČD s tím účelem, aby se dozvěděli o práci ČD a jejích starostech. Valná hromada a uveřejnění výroční zprávy přišlo pracovníkům ČD jako nedostačující. Zprávy ČD byly psané také s nadějí, že ČD získá více přátel a tím i příspěvky a dary na svou práci. Tyto říjnové zprávy též zdůrazňují, že diakonky nepracují jen v Praze, jak bylo tehdy běžné mínění, ale i na venkově.¹⁴⁶

Práce diakonek nebyla veřejnosti příliš známá a tudíž se ani nevědělo, jaké služby lze od nich očekávat, natož žádat. Samy sestry si vyhledávaly práci v evangelických rodinách.

Ještě v roce 1912 s. diakonka Kučerová píše:

„Mnozí nevědí, kolik nás je, jiní se diví, že bydlíme všechny pohromadě, někteří zasnou, že naše práce trvá již devátý rok, a že i oni se mohou hlásit o sestru k ošetřování v Nerudově ul., č. 34, kde již tři roky bydlíme. Je tomu asi šest týdnů, kdy evangelická rodina si nevěděla s nemocnou rady. Hledali ošetřovatelku... Ani prý si na nás nevzpomněli... To slovo jsem již vícekrát slyšela. Z toho je vidět, že toho hluku do světa moc nenaděláme...“¹⁴⁷

To se stalo šest let poté, co již vycházely „Zprávy České Diakonie“, které byly distribuovány do všech evangelických sborů i jednotlivým dárcům.

¹⁴⁴ ZČD JČ, s. 9

¹⁴⁵ ZČD JČ, s. 10, ZČD XIV, s. 5

¹⁴⁶ ZČD I, čísla stránek nejsou uvedena

¹⁴⁷ ZČD XIII, čísla stránek nejsou uvedena

Zpočátku vycházely jednou, později i vícekrát do roka. V roce 1910 bylo zhotoveno 3 000 výtisků,¹⁴⁸ v roce 1912 již 5 000 výtisků. Zprávy o ČD jsou brzy otiskovány i v církevním tisku s občasnými výzvami k podpoře diakonie.

3.1.4 Situace v České Diakonii v letech 1907 až 1910

Už v roce 1907 se objevují snahy koupit pro mateřský dům diakonie bývalou modlitebnu reformovaného sboru na Královských Vinohradech. Budova stála uprostřed volného pozemku, kde byla možnost zbudovat zahradu a dům stavebně rozšiřovat. V listopadu téhož roku se tam diakonie nastěhovala, přestože neměla dostatek finančních prostředků, protože doufala, že se najde několik movitých jednotlivců, kteří budovu zakoupí a poskytnou dary, eventuálně půjčky. Mecenáši selhali a veřejná sbírka byla tak malá, že se ČD musela v únoru 1908 opět stěhovat, tentokrát do Slezské ulice, č. 70.¹⁴⁹

Spolek ČD mezitím věnoval čas prohlubování vnitřní organizace. Pro sestry byl založen starobní fond, určený jako rezerva pro udržování sester zestárlých v diakonské práci nebo invalidních. Sesterská pokladna sloužila ke krytí cestovních nákladů pro sestry.

V průběhu roku 1908 bylo v ČD 6 činných diakonek: 2 pracovaly v nemocnici v Opočně, 1 v nemocnici v Jaroměři a 3 v Praze, kde chodily ošetřovat do domácností. Výbor České diakonie vydal v r. 1908 Řád a návod pro diakonky a začátečnice, v němž je s odkazy na Písmo popsáno např. povolání diakonek, podmínky pro jejich přijímání, ošetřování chudých a nemocných, pravidla oděvu apod.¹⁵⁰

V téže roce má spolek stále poměrně málo členů, přestože jde o mezidenominační organizaci. Jedná se o 23 členů zakládajících, 162 činných a 192 přispívajících.¹⁵¹ Konečně je vydán „Řád České Diakonie“, provedena změna stanov, ve kterých došlo k úpravě otázky poměrného zastoupení jednotlivých evangelických církví ve výboru.¹⁵²

Česká Diakonie se v květnu 1909 stěhuje ze Slezské ulice do Nerudovy č. 34. Důvodem stěhování byla idea nové dobročinné činnosti, a to zřízení útulku pro dívky, které přišly do hlavního města za prací či službou a které se dostaly do nesnází, např. kvůli nevhodnému bytu nebo dokonce propadnutí mravní zkáze. Vedle toho se v diakonii vyskytovala myšlenka, že by snad nějaká dívka mohla být získána pro diakonii.¹⁵³

---

¹⁴⁸ ZČD IX, čísla stránek nejsou uvedena

¹⁴⁹ ZČD JČ, s. 10; ZČD XIV, čísla stránek nejsou uvedena

¹⁵⁰ Řád a návod pro diakonky a začátečnice v České diakonii je v přepsané formě v Příloze č. 4

¹⁵¹ Tak je napsáno v ZČD JČ, kdežto v ZČD VII se píše o 30 členech zakládajících, 161 činných a 132 přispívajících.

¹⁵² ZČD JČ, s. 11

¹⁵³ tamtéž, s. 11

Počátkem roku 1910 již v ČD sloužilo 8 diakonek, z nichž převážná část byla mimo Prahu. Práce Diakonie se stávala známější, což je jednak vidět i na výši darů, které jsou v tomto roce posílány i na diskusi okolo stejnokroje.¹⁵⁴ Ten byl zprvu odmítán pro jistou podobnost s katolickými řádovými sestrami, pro nepraktičnost i pro nepříjemné nošení zvláště v létě, avšak zakladatelé evangelické diakonie si plně uvědomovali, jak uniformy zvýší kohezi mezi sestrami, loajalitu k organizaci, upozorní na výlučnost těch, co ji nosí, a též na povinnost, kterou nositelky kroje mají. Vzorem pro uniformu diakonek ČD byl kaiserswerthský stejnokroj. Kroj se začal nosit od roku 1910.¹⁵⁵ Diskuse ohledně nošení stejnokroje probíhaly i v dalších letech, např. v roce 1941.¹⁵⁶

Diakonky začaly být vyhledávány i příslušníky z jiných církví. Důkazem jejich vzrůstající oblíbenosti byla různá doporučení ze strany správy nemocničních ústavů a sanatorií.¹⁵⁷

Příspěvky pro ČD se posílaly buď zcela soukromě konkrétními osobami, nebo byly zasílány ze sborů, kazatelských stanic a církevních spolků, kde se sbíralo při přednáškách, schůzích, svatbách i pohřbech.¹⁵⁸

3.1.5 Situace v České Diakonii v roce 1911 a zakoupení mateřského domu v roce 1912

V roce 1911 se ČD spolkově oslabila, neboť církve svobodně reformovaná si založila vlastní diakonii a ze společné práce vystoupila. Počet sester se zvýšil na devět. Mezi nimi se objevila jména jako Růžena Havelková, Anuše Brtková a Marie Písková. Ve zprávě o činnosti ČD se konstatuje, že ČD má celkem 310 členů a 13 692,- K. Zároveň je v této zprávě oznámení, že zemřel spoluzakladatel ČD a její první místopředseda Václav Betka, kazatel církve bratrské v Praze.¹⁵⁹

Počátkem roku 1912 se ČD dočkala svého vytouženého mateřského domu. Spolek Komenského, který od roku 1868 šířil českou evangelickou literaturu, nabídl ČD ke koupi dům na Královských Vinohradech v ulici Komenského 21 (dnes Belgická 22) za 86 800,- K. Rekonstrukce domu pro potřeby ČD byla odhadnuta na 8 000,- K, odhad nákladů na zřízení sanatoria o dvaceti až třiceti lůžkách se pohyboval okolo 100 000,- K. Česká Diakonie splatila spolku Komenského první splátku ve výši 15 000,- K a zbytek měla doplatit do tří let. Již v listopadu téhož roku se ČD stěhovala do svého třípatrového domu se

¹⁵⁴ Foto oděvu diakonek v Příloze č. 2 – Obrázky, Obrázek 6

¹⁵⁵ ZČD JČ, s. 12

¹⁵⁶ Informace jsou uvedeny v písemné korespondenci mezi sestrami diakonkami a vedením Diakonie, dostupné v Ústředním archivu ČCE.

¹⁵⁷ ZČD IX, čísla stránek nejsou uvedena

¹⁵⁸ ZČD XIV, čísla stránek nejsou uvedena

¹⁵⁹ ZČD JČ, s. 12

zahradou a malým domkem v ní.¹⁶⁰ České evangelictvo bylo vyzváno k větším sbírkám, rovněž byla vypsána subskripce ve výši 50,- K podílů.¹⁶¹ Poslední splátky vycházely na rok 1915, na pětisetletou památku mučednické smrti Mistra Jana Husa. Zřízení sanatoria by tak vyjádřilo skutky lásky poctu českému reformátorovi.¹⁶²

Byt pronajatý diakonkám (t.č. 15) již nestačí, přestože některé jsou umístěny v nemocnicích v Opočně a Jaroměři, z toho důvodu, že se do bytu též přijímaly churavé a těžce nemocné opuštěné ženy.¹⁶³

Když vypukla balkánská válka proti Turkům, pořádaly se v Praze výpravy českých lékařů, mediků a ošetřovatelek na válečné pole. Z ČD se přihlásily sestry Marie Písková a Eliška Křížová, které svým rozhodnutím a odvážnými činy posílily oblibu ČD.¹⁶⁴

3.1.6 Majetkové poměry České diakonie v roce 1913

Ve své závěti pamatovala na ČD paní M. Zdeborská-Wünschová, členka Salvátorského sboru, která zesnula 16. února 1913. Diakonii odkázala dvoupatrový dům v Praze III, Lužické ulici, č. 105, jehož odhadní cena byla 47 000,- K.¹⁶⁵ Tento dar se stává mezníkem v činnosti ČD,¹⁶⁶ neboť hospodářská základna je od této chvíle plně zabezpečena.¹⁶⁷

Téhož roku zakoupili sourozenci Nikodýmovi v Kostelci nad Černými lesy vilu s prostornou zahradou za 35 000,- K a věnovali ji společně ČD ve prospěch zestárlých diakonek jako „dům odpočinku“. Dar byl zajištěn podmínkou, že dům nesmí být prodán ani zadlužen.¹⁶⁸

Náhly obrat v majetkových poměrech ČD způsobil, že se evangelická veřejnost začala domnívat, že již není třeba příspěvků a darů. S domy se ale nedalo libovolně nakládat. ČD mohla být jen uživatelem těchto nemovitostí. Do domů bylo zapotřebí nutně investovat. A navíc ani mateřský dům nebyl ještě splacen, zbývalo dodat 47 500,- K. Plány na zřízení sanatoria musely být pozastaveny. Konaly se sbírky po sborech a domácnostech do malých pokladniček po haléřích, což za dva roky dělalo rovný 1 000,- K.¹⁶⁹

---

¹⁶⁰ tamtéž, s. 13

¹⁶¹ ZČD XIV; XXXII, s. 5

¹⁶² ZČD XIV, s. 3

¹⁶³ ZČD XIV, s. 2

¹⁶⁴ ZČD JČ, s. 13; ZČD IV, čísla stránek nejsou uvedena

¹⁶⁵ ZČD JČ, s. 14; ZČD XVI, s. 2; v ZČD XV, s. 2 je psáno: v ceně 56 000,- K

¹⁶⁶ ZČD XV, s. 2

¹⁶⁷ ZČD JČ, s. 14

¹⁶⁸ ZČD JČ, s. 14; ZČD XVI, s. 2–4

¹⁶⁹ ZČD XVI, s. 2

3.1.7 Česká Diakonie v době 1. světové války

Uplynulých deset let práce lze hodnotit pozitivně. Česká Diakonie se stala známější a dostávalo se jí velkého uznání. Jen sester bylo málo na zvedající se poptávku po nich ze strany nemocnic.¹⁷⁰

Výbor ČD zvažuje také zřízení útulku pro staré a opuštěné lidi. Pro začátek byly přijaty tři stařenky do mateřského domu. Chudým kromě ošetrovatelské péče byly poskytovány i naturálie, které sestry vyprosily u bohatších lidí.¹⁷¹

Spolek ČD se rozhodl, že bude intenzivně jednat o přeměně svého vinohradského domu na lidové sanatorium. Jednal také s pražskými lékaři a univerzitní profesor Dr. Jerie vypracoval ideový program a návrh malého sanatoria. Po jeho přijetí byl požádán architekt J. Brenek o vypracování adaptačního stavitelského plánu. Ten brzy předložil. Jeho uskutečnění vyžadovalo 80 000,- K bez vnitřního zařízení. Mateřský dům pro sestry měl být zřízen v malostranském domě. Vila v Kostelci se měla využívat pro zotavování rekonvalescentů. V červenci však vypukla válka a plány byly odloženy na příští rok, protože se obecně věřilo, že válka skončí již o vánocích 1914.¹⁷²

Počátkem roku 1915 měla ČD již 16 sester. V průběhu roku přibyly ještě 2 sestry a 4 pomocné síly. Byly zaměstnány v Praze v nemocnicích, kde ošetřovaly raněné, a na venkově.¹⁷³

Ve válečné době využívaly sestry některá veřejná zřízení, navštěvovaly kurz pro sociální péči v Praze, jedna absolvovala hospodářský kurz a jiné sestry chodily do ošetrovatelské školy. V Kostelci byl učiněn pokus s vyučováním místních dívek v šití prádla a šatů pod vedením s. Marie Pískové. Zároveň tam byli přes léto dva sirotci. Jedna sestra byla vyslána k řízení sirotčince v Čáslavi a později druhá k vedení sirotčince v Nosislavi.¹⁷⁴

V roce 1916 odpovídal zdravotní stav sester námaze v těžké a vyčerpávající době. Tři onemocněly tyfem a zánětem pohrudnice, řídící sestra ulehla na dlouhou dobu s bolestivým kloubovým revmatismem.¹⁷⁵

V říjnu 1917 zaznamenala ČD první případ úmrtí. Zemřela s. Katuše Skaláková, která nastoupila 5. ledna 1905 do ČD a hned od svého nástupu věrně pracovala a zároveň se vzdělávala v Praze, Lipsku a Ochranově. Byla to žena svědomitá, pilná a bohabojná. Od roku 1908 působila v nemocnicích v Opočně a Jaroměři, ve které byla šest let. Tam pracovala jako vrchní sestra, měla na starost operační sál, zároveň byla instrumentářkou a také zastávala kancelářské práce. K nemocnici měla hluboký vztah, takže si nedopřála

---

¹⁷⁰ ZČD XVII, s. 2

¹⁷¹ tamtéž s. 3

¹⁷² ZČD JČ, s. 16

¹⁷³ ZČD JČ, s. 16; ZČD XX, čísla stránek nejsou uvedena

¹⁷⁴ ZČD JČ, s. 16–17; ZČD XXI, s. 2

¹⁷⁵ ZČD XXI, s. 2

žádného odpočinku, ani dovolené. Přecenila své síly a onemocněla. Po devítiměsíčním utrpení zesnula. Pan primář o ní v dopise napsal: „Ztratil jsem v sestře Katuši nejen dobrou ošetřovatelku a duši nemocnice, která se starala i o naši nemocnici jako o svou vlastní, nýbrž něco více, neboť sestra poznala mne během pěti let mnohem lépe než kdo jiný a byla mou potěšitelkou za těchto těžkých dob.“¹⁷⁶

V té době začala výbor zaměstnávat také otázka ordinace sester. Ve starokřesťanské církvi bývaly diakonky slavnostně ordinovány biskupem. Dochoval se nám postup této ceremonie i znění celé modlitby. Pokud ovšem evangelické diakonky nebyly přímo ve sborových službách, neměly tak úzký vztah k církvi. Výbor ČD se rozhodl pro ordinace duchovní dle vzoru většiny evropských evangelických diakonií. Farář L. B. Marek jako správce diakonie vykonal 24. dubna 1916 ordinaci čtyř sester. Na malé slavnosti, které se účastnilo asi 50 hostů, byly sestřím věnovány bible vázané v měkké kůži. Poté se opět rozvinuly teologické otázky ve smyslu, že ordinace sice zvenku dodá sestřím vážnost a lesk, ale do idey svobodné evangelické diakonie se vnáší prvek, který připomíná řádovou organizaci římskokatolické církve. Možná proto bylo od ordinací později upuštěno. Svou roli zajisté hrál interdenominační ráz ČD.¹⁷⁷

Věstník ČD vycházel z finančních důvodů v období války jen jednou ročně. Po vyjití Zpráv ČD přicházelo více příspěvků.¹⁷⁸

Někteří lidé ze sborů se začali zajímat, jak žijí sestry diakonky. Na jejich dotazy odpovídají Zprávy ČD XX z dubna roku 1916, kde se dozvídáme, že sestry bydlí pohromadě v mateřském domě na Královských Vinohradech, v ulici Komenského č. 21. Denní pořádek je pravidelný, ráno se vstává o půl šesté a po snídani se koná pobožnost. Poté sestry odcházejí do práce. Práce je tříděna tak, aby sestry, které měly noční službu, si mohly odpočinout. Domácnost v ústavním domě je vedena jednoduše. „Mezi sestrami vládne duch pospolitosti a lásky. Sestry mají na paměti, že jsou služebnice Boží.“¹⁷⁹

Mateřský dům je stále zadlužen, je třeba splácet i úroky. Dům na Malé Straně potřeboval mnoho oprav a taktéž bylo zapotřebí provést opravy i v Kostelci. Z důvodu nedostatku finančních prostředků ve válečné době se ČD uskrovnila. Při mnohé úspoře se podařilo ČD slušně vyjít a všestranně dostát svým povinnostem.¹⁸⁰ Po opravách vily v Kostelci se objekt začal používat jako letní byty, i když s jistými obtížemi; nebylo dost dobře možné sehnat pro rekreanty dostatek potravin. Domek na Malé Straně přešel do vlastnictví
ČD

¹⁷⁶ ZČD JČ, s. 17; ZČD XXII, s. 1–2

¹⁷⁷ ZČD JČ, s. 17; ZČD XXI, s. 2

¹⁷⁸ ZČD XXI, s. 2

¹⁷⁹ ZČD XX, s. 3

¹⁸⁰ ZČD XX, s. 3

27. listopadu 1917. ČD však byla dále zadlužena, jen úroky za rok 1917 činily 3 807,- K. To ji ale neodrazuje od dalších plánů, jako je zřízení sanatoria podle vzoru německé diakonie a útulku pro staré a opuštěné osoby. Při dostatku finančních prostředků byl by již dávno zřízen polévkový ústav, který by poskytoval nejchudším lidem skrovný oběd, a útulek pro chudé rodiče matky.¹⁸¹

3.1.8 Období po 1. světové válce a sjednocení evangelické církve

Po válce vstupuje ČD do svobodného Československa s osmnácti sestrami a s výbornou pověstí. Přesto pociťuje velký nedostatek sester pro všechny ty úkoly, které před ní stojí. V roce 1918 zemřela v Kaiserswerthu česká diakonka Marie Trnková z Humpolce. Německý tisk vydal o ní nádherné svědectví. V Německu bylo daleko více českých diakonek než v Čechách. Proto je ČD vyzvala, aby sloužily pro ni. Podobná výzva byla vyslána i na Slovensko, neboť „Česká Diakonie“ bude zajisté „Československou Diakonií“.¹⁸²

Česká Diakonie nemohla vyhovět všem žádostem za vyslání sester do nemocnic a ústavů. Do nemocnice v Hořicích bylo umístěno několik sester, z nichž s. L. Cahová v roce 1921 zemřela po tříměsíční nemoci na tyfus. Jiná sestra byla propůjčena francouzskému Červenému kříži k řízení francouzských jeslí. Sestra řídící Anna Kučerová, která od roku 1917 pobývala v Krabčicích, aby tam zreorganizovala výchovný ústav pro dívky, se již do ČD nevrátila, odešla po šestnáctileté činnosti v létě 1920. S ní odešly ještě dvě sestry, Marie Písková a Alžběta Škubová. Všechny tři pak založily dobročinný ústav (starobinec) v Krabčicích a později vstoupily jako první tři sestry do nově založené diakonie Jednoty bratrské v Mladé Boleslavi.¹⁸³

Sedmnáctého a osmnáctého prosince 1918 se sešel generální sněm všech evangelických církví v Obecním domě, na kterém byla přijata rezoluce, že

„obě církve evangelické a.v. a h.v. usnášejí se jednomyslně a slavnostně, že po třistaletém násilném odtržení od svých otců vrací se k nim a navazují znovu zjevně na českou reformaci husitskou a na církev podobojí a Jednotu bratrskou. Majíce pak obě jeden původ po příkladu těchto církví otcovských a podle odkazu J. A. Komenského v „Kšaftu“, slučují se a prohlašují se za církev jednotnou.“¹⁸⁴

Tak byl položen základ pro společnou jednotnou evangelickou církev, jejíž jméno bylo z formálních důvodů upraveno na „Českobratrskou církev evangelickou“, která se hlásí k evangeliu a víře otců.¹⁸⁵

---

¹⁸¹ ZČD XXIII, s. 2–3

¹⁸² ZČD XXIV, s. 2

¹⁸³ ZČD JČ, s. 17–18

¹⁸⁴ Deset let Českobratrské evangelické církve, s. 16

¹⁸⁵ tamtéž, s. 16–18

3.2 Česká Diakonie, „Evanjelický spolek pro ošetřování nemocných a sociální péči“

Sloučením reformované a luterské církve skončil mezidenominační ráz ČD, která začala ihned pracovat pod ČCE a změnila svůj podtitul na „Evanjelický spolek pro ošetřování nemocných a sociální péči“.¹⁸⁶ Od doby, kdy řídící sestra nastoupila svou dovolenou, řídila ústav s. Růžena Havelková společně se s. A. Brtkovou.¹⁸⁷ Úbytek sester, který vznikl odchodem tří nejstarších diakonek, byl vyrovnán novými silami, takže na začátku roku 1919 měla ČD již devatenáct sester.¹⁸⁸

3.2.1 Založení domova pro opuštěné děti v roce 1920

Česká Diakonie si všimla, že po válce došlo k uvolnění mravů ve společnosti, ke zvýšenému rozvratu rodinného života apod., a že je více opuštěných dětí. Vedena touhou jim pomoci zakládá v Kostelci nad Černými lesy domov pro opuštěné děti. Tentokrát hned od začátku se dostalo útulku pomoci. Člen metodistické mise, pan Clements z Anglie, koupil dětské postele s povlaky v hodnotě 15 667,- Kč. Sestra diakonka Vraná poslala z New Yorku 3 500,- Kč, kazatel Průcha z Clevelandu dal na nemocnici 1 000,- Kč a od metodistické mise přišly ještě 3 000,- Kč. Dvacátého druhého listopadu 1920 měl domov svého prvního dětského obyvatele.¹⁸⁹ Rok poté již bylo v Kostelci ubytováno deset dívek. Útulak dostal nový název: „Dětský domov ČD“. Domov sloužil dětem, spíše dívkám, které rodiče nechtěli nebo se o ně nemohli starat. Děti se tak někdy ocitaly v horší sociální situaci než úplní sirotci, nad kterými se lidé snáze slitovali a kterým pomohli dostat se do pěkných sirotčinců.¹⁹⁰

3.2.2 Připomenutí nutnosti sloužit Slovem Božím v roce 1920

V roce 1920 se výbor ČD zabýval změnou stanov. Sestry přestaly být zaměstnankyněmi spolku ČD a staly se jeho řádnými členkami, čímž získaly řádné zastoupení dvěma sestrami ve výboru ČD s veškerými svými právy. Toto

---

¹⁸⁶ ZČD XXXIV, s. 3

¹⁸⁷ ZČD XXVIII, s. 2

¹⁸⁸ ZČD JČ, s. 18

¹⁸⁹ ZČD JČ, s. 18; ZČD XXVIII, s. 3–4 Ve Zprávách je v účetnictví za rok 1920 uvedeno, že M. Clements dal dar na prádlo pro sestry, a to částku 14 997,- Kč. A ostatní jednotlivé dary v hodnotě 1 185,- Kč, což si protiřečí s uvedenými čísly v Jubilejním čísle. Rovněž ani jméno metodistického člena mise není zcela stejné, v ZČD JČ je uveden jako Clemens.

¹⁹⁰ ZČD XXIX, s. 5

rozhodnutí výboru se ukázalo teoreticky nejen správným krokem, ale také prakticky výhodným, zvláště při řešení záležitosti sociálního pojištění sester.¹⁹¹

Ve Zprávách ČD nejen z března 1920 zaznívá, že diakonky by se měly ještě více duchovně rozvíjet a sloužit Slovem Božím.

V kázání Josefa Křenka, faráře ze Silver Lake v USA, na valné hromadě ČD 1920 byla pronesena následující slova:

„Obor diakonie měl by snad se rozšířit, aby diakonka byla i pomocnicí církve v širším slova smyslu spolu s kazatelem, pečujíc nejen o tělesně nemocné, ale představujíc takového sborového anděla Světla na všech našich sociálních poměrech. Česká Fébe může vykonati veliké věci v službě lásky, bude-li přijata a bude-li jí pomozeno, aby se mohla dle potřeby prohloubit a rozvinout!“¹⁹²

Také jednatel ČD Josef Lukášek píše ve výroční zprávě za rok 1916:

„Nemocný člověk potřebuje ošetření, a to není jen ustlati lože, vyvětrati a vyčistiti světnici, podati lék, vyšetřiti teplotu, pozdvihnouti nebo obvázati, obkládati a p., ale nemocný potřebuje i vlídného a laskavého slova, povzbuzení k trpělivosti a snášení kříže svého, potěchy ze slova Božího. Diakonka má býti pomocnicí lékaře, má dle jeho návodů a rady leccos zařídit k tělesné úlevě nemocného, ale je i pomocnicí duchovního správce, potěšuje a povznáší mysl nemocného k Bohu.“¹⁹³

Ovšem nejde jen o diakonky. Existenci jednostrannosti v českém protestantismu zmiňuje opět Josef Lukášek v dubnu 1918. Uvědomuje si, že kdejaký spolek jen a jen přednáší, ale málo působí prakticky. Zdůrazňuje, že je zapotřebí více lásky a pozitivní práce, činit a žít a uskutečňovat tak království Kristovo.¹⁹⁴ Podobně píše v roce 1923 František Bednář:

„Všechny evangelické církve v Československu pokládají za samozřejmou povinnost dílo dobročinné. Avšak nezmohly se na aktivní zasáhnutí do sociálních bojů určitým sociálním stanoviskem a krédem, které by vyvěralo ze zásad evangelia Kristova... Teprve v poslední době vidíme v českých poměrech jakousi snahu, aby se nezůstávalo pouze při charitativním pojetí sociálního poslání církve.“¹⁹⁵

---

¹⁹¹ ZČD JČ, s. 18

¹⁹² ZČD XXVII, s. 3

¹⁹³ ZČD XX, s. 1

¹⁹⁴ ZČD XXIII, s. 3

¹⁹⁵ Bednář, Snahy, s. 144

3.2.3 Situace v České Diakonii v roce 1921

V roce 1921 utrpěla ČD velké ztráty v kruhu vůdčích spolkových členů. V říjnu zemřel na zahraniční pracovní cestě Ing. Josef Vl. Záleský. Téměř celou dobu trvání diakonie byl ve výboru a v období, kdy nemohl funkci vykonávat, se stále aktivně zajímal o ČD. Krátce po jeho smrti onemocněl a na venkově zemřel farář vinohradského sboru a duchovní správce ČD L. B. Marek. Pro svou horlivou snahu po opatření hmotných prostředků byl zvolen pokladníkem do prvního výboru.¹⁹⁶

V ČD přibývalo nejenom sester, ale též přátel, kteří jejich práci podporovali. Např. Ing. Nikodým opět daroval 5 000,- Kč na udržování domu v Kostelci, f. Kenneth Miller, americký strýček českých legionářů na Sibiři, poslal 1 000,- Kč. Československá Jednota v Americe věnovala 3 000,- Kč, vinohradský sbor ČCE 5 000,- Kč a další. Česká Diakonie doplatila v roce 1922 spolku Komenského zbytek dluhu ve výši 12 000,- Kč a mateřský dům byl její.¹⁹⁷

Zvláštní péče začátkem dvacátých let 20. století byla věnována získávání nových, vhodných sester. Nutno podotknout, že v církevních kruzích nebylo mnoho porozumění pro tuto křesťanskou práci. Zpočátku svého trvání posílala ČD své novicky na vychování do mateřských diakonských domů v Německu. Velká nákladnost pobytu v cizině a nedostatečná znalost německého jazyka znemožňovala u nastupujících sester tento způsob výchovy.

3.2.4 Vzdělávání v České Diakonii v roce 1922, vznik Starobního fondu

V roce 1922 byl v mateřském domě zahájen tříměsíční kurz. Pro jeho úspěšnost byl 9. ledna 1923 opakován.¹⁹⁸ Velkou snahou bylo dát sestřím druhou konfirmační výchovu, odbornou teoretickou výchovu, aby pak mohly být v nemocnici vyučeny jako praktické ošetrovatelky. V duchovní části kurzu se probíral úvod do bible s jistým návodem k jejímu čtení, vykládaly se kapitoly

z křesťanské etiky, poskytoval se přehled dějin náboženských, českých a také dějinný přehled křesťanské diakonie a práce ženy v církvi. Vzhledem k tomu, že sestry se mohly stát i správkyněmi sirotčinců, byly jim též podávány přednášky o vychovatelství. V odborné části kurzu se sestry dozvídaly informace

z „tělovědy“, zdravotnictví, ošetrovatelství, dětských a jiných nemocí, dále náměty z rodinného práva, o sociálním zdravotnictví a sociálně zdravotní péči. Celkem těchto výchovných kurzů proběhlo pět, a to v letech 1922–1924, 1926 a 1928. Mezi přednášejícími byla řada odborníků, např. prof. J. L. Hromádka,

¹⁹⁶ ZČD JČ, s. 18–19; ZČD XXXII, s. 3

¹⁹⁷ ZČD JČ, s. 19

¹⁹⁸ ZČD XXX, s. 5

prof. F. Žilka, prof. Ferd. Hrejsa a další. Sestry pak měly možnost navštívit cizí diakonické ústavy. Navíc se ČD snažila posílat sestry i do státní ošetrovatelské školy, aby měly nejvyšší možné vzdělání v ošetrovatelství, což jim také umožnilo stát se vrchními sestrami i ve veřejných nemocnicích.¹⁹⁹

K agitačním účelům byla vydána informační brožurka „Co je Česká Diakonie a jak se lze stát diakonkou?“. Byla rozeslána na farní úřady, aby byly mladé dívky a ženy upozorněny na práci v ČD. Výbor si od brožury sliboval alespoň zdvojnásobení počtu sester.²⁰⁰

Všechny sestry byly podle délky služební doby pojištěny na stáří u Zemského pojišťovacího ústavu v Praze. Starobní fond již koncem roku 1927 dosáhl výše 86 946,- Kč. Nově nastupující sestry už nemusely mít obavu z budoucnosti. Také kapesné jim bylo přiměřeně zvýšeno. České diakonii byly poskytovány neosobní dary, např. od ministerstev, různých bank, záložen a firem, ale také osobní dary, a to v řádech i několika tisíc korun od jednotlivců.²⁰¹

3.2.5 Rozmístění sester a úprava mateřského domu

Ve druhé polovině dvacátých let se výbor ČD zabýval ponejvíce dvěma tématy, dislokací sester a úpravou mateřského domu. V poválečné době bylo mnoho civilních ošetrovatelek a díky této konkurenci trpěly sestry diakonky mnohde příkoří. Výbor proto přijal nabídku II. české chirurgické kliniky pražské české university, umístěné v sanatoriu v Podolí. Obsadil ji osmi sestrami, a tím byla většina sester koncentrována v Praze. Čtyři byly v městské nemocnici

v Přerově, jedna v Bytčici a pět sester ve dvou sirotčincích ČD.

Nárůst práce a s ní i sester a vedle toho i nabývání finančních prostředků dovolily tentokrát reálně přikročit k rozšíření mateřského domu. Plány na využití domu na Malé Straně byly opuštěny, poněvadž zákon na ochranu nájemníků jej nedovoloval zařídit pro potřeby ČD a výtěžek z něho byl malý. Výbor nakonec z pověření valné hromady dům prodal.²⁰² V mateřském domě v Belgické ulici se jednalo s nájemníky o dobrovolném vystěhování. Nebylo však vůbec možné najít pro ně vhodné a stejně laciné náhradní byty. Výbor se začal zabývat druhým plánem, zbudovat novou menší budovu v zahradě a popřípadě přikoupit sousedící dům se zahradou. Jeho majitel byl ovšem proti prodeji. Poté se výbor pokusil získat povolení pro nástavbu mateřského domu

---

¹⁹⁹ ZČD JČ, s. 20–21; ZČD XXX, s. 5

²⁰⁰ ZČD XXXIII, s. 7

²⁰¹ ZČD JČ, s. 21–22; ZČD XXXIII, s. 6 Ve Zprávách se píše, že starobní pojištění sester je u „zemského pensijního ústavu“.

²⁰² ZČD XXXIX, s. 4

dle plánu br. architekta Skorkovského. Podle stávajícího stavebního řádu nemohla být nástavba povolena.

Výbor se nakonec rozhodl, že by bylo vhodné najít správné místo, na kterém by se zbudoval mateřský dům s lidovou nemocnicí. Opět však narážel na problémy. Tam, kde se mu to nejvíce líbilo, mohl být vybudován dům pouze o jednom patru. Na periférii by šlo sice stavbu zahájit, ale pozemní komunikace byla velmi obtížná a navíc by se nedalo hned stavět. Výbor ČD se vrátil k plánu nástavby, požádal br. architekta Kozáka, aby doplnil dosavadní plány

a přizpůsobil to daným vyhláškám. Věc se zdařila a jeho firma Dušek-Kozák-Máca provedla stavbu půl druhého patra, úpravu prádelny, zřízení výtahu na uhlí, zesílení základů a dvorních zdí budovy, včetně opravy fasády, na které bylo v úrovni pod nástavbou velkým písmem napsáno „ČESKÁ DIAKONIE“.²⁰³ Nástavba včetně vnitřního zařízení stála téměř 300 000,- Kč.

V této částce jsou i finanční prostředky, které byly získány z prodeje domku na Malé Straně v Lužické ulici. Nástavba přinesla jedenáct nutných a vhodných místností.²⁰⁴

Čtvrtý synod ČCE, konaný od 20. do 24. července 1927 na Královských Vinohradech, vyslovil br. Kozákovi uznání a pochvalu.²⁰⁵ Zároveň také přijal rezoluci o důležitosti práce ČD: „Synod uznává důležitost České Diakonie a těší se z pěkného rozvoje této instituce. Synod vyzývá naše k ošetřování nemocných způsobilé dívky, aby se hojně hlásily ke krásné práci diakonek a tak rozmnožovaly řadu našich obětavých dělnic. Poněvadž pak diakonie bez hmotných podpor existovati nemůže, vybízí synod všechny údy Českobratrské církve evangelické k hojně podpoře této instituce.“²⁰⁶

Dvacátého čtvrtého června 1928 se shromáždil výbor ČD, synodní výbor ČCE, mnoho členů i přátel ČD, včetně zástupců sesterských diakonií, kteří se účastnili „odevzdání nastaveného a upraveného mateřského domu svému účelu“. Po slavnostních proslovech, zpěvech a hudbě si hosté prohlédli účelné a dobře vybavené místnosti.²⁰⁷ V prvním patře stále ještě bydleli nájemníci, které nedovolil vystěhovat zákon o ochraně nájemníků. Ve druhém poschodí již působila ČD. Měla tam prostornou jídelnu, kancelář, kde se konaly schůze a kurzy pro novicky, a kuchyni s hospodářskými místnostmi. V menší části třetího patra bydleli opět nájemníci, větší část sloužila jako útulek čtyřem stařenkám, které opatrovaly sestry, a čtyřem nemocným, jež by těžko našli umístění. Ve velkém pokoji žily přechodně dívky, které přišly za zaměstnáním

---

²⁰³ ZČD XLII, s. 4

²⁰⁴ ZČD JČ, s. 24; ZČD XXXIX, s. 4

²⁰⁵ Zpráva o čtvrtém synodu, s. 70

²⁰⁶ tamtéž, s. 52

²⁰⁷ ZČD JČ, s. 29

do Prahy. Některé byly posílány i z Ústředí českobratrské evangelické sociální péče v Husově Domě.²⁰⁸ V nejvyšších patrech měly sestry své ložnice. Některé z nich byly volné, využívaly se pro krátkodobé ubytování návštěvníků Prahy.²⁰⁹ Bydleli tam i hosté ze zahraničí, čímž ČD získávala další své zahraniční mecenáše a dobrodince.²¹⁰

3.2.6 Dvacáté páté výročí České Diakonie

Dvacet pět let trvání oslavila ČD slavnostním shromážděním 4. listopadu 1928 v modlitebně českobratrského evangelického sboru na Královských Vinohradech. Po modlitbě f. Jerie kázal f. T. B. Kašpar vzrušeně a pronikavě:²¹¹

„...Nikde není napsáno tak určitě a výhradně – ne ono „Já sloužím“ jak to zdědili po jednom z českých králů-rytířů britští následníci trůnu, – nýbrž „Já smím sloužit“, jak to čtete psané i nepsané v základních zákonech diakonie. Jest v tom poznání a vyznání nejhlubší duše každé diakonky, že jde tu se strany Boží o projev Jeho svrchované milosti, kdy On, Bůh moci a svatosti, dovoluje, aby mu sloužil člověk, jehož srdce On prolomil úderem své pravdy a lásky v Kristu zjevené a osobní věrou přivlastněné.“²¹²

V druhé polovině kázání stručně pohovořil o 25letém vývoji ČD Ing. Adolf Novotný, který stál v čele ČD jako její předseda plných 23 let.²¹³ Poté zazněly varhany i zpěv a slavnost byla zakončena modlitbou doktora Lukáška a doslovem f. Jerie, který přečetl dojemný pozdrav osmdesátiletého f. Oskara Opočenského z Klášteřa. „...Raduji se s Vámi a upřímně volám: Zpívejte, čest vzdejte, Bohu svému ze všech stran: staré věci přestaly a nové se začaly...“²¹⁴

K této příležitosti byly v listopadu 1928 vydány Zprávy ČD číslo XL. v podobě Jubilejního čísla o 31 stranách.²¹⁵

Na paměť jubilea se výbor rozhodl pořádit světelné obrázky o ČD a vypracovat proslov, což by se pak pouštělo při přednáškách jako ukázky své dosavadní činnosti.²¹⁶ Nakonec si výbor nechal vytvořit sérii 70 diapozitivů se

---

²⁰⁸ ZČD XLI, s. 12

²⁰⁹ ZČD XLII, s. 4–6

²¹⁰ ZČD XLI, s. 12

²¹¹ ZČD JČ, s. 29

²¹² tamtéž, s. 2

²¹³ tamtéž, s. 29; ZČD XLI, s. 5

²¹⁴ ZČD JČ, s. 27–30

²¹⁵ tamtéž, s. 31

²¹⁶ ZČD XLI, s. 6

slovním doprovodem jednatele Josefa Lukáška.²¹⁷ Na světelném obrázku č. 5 byla vyobrazena Gertrude Reichardt a č. 20 Florence Nightingale.²¹⁸

Rokem 1928 je ČD pevně rozhodnuta vybudovat přiměřenou nemocnici, nejlépe ve formě sanatoria asi o 20–25 lůžkách. Ovšem náklad na jedno lůžko se pohybuje od 40 000,- do 50 000,- Kč. To představuje zhruba jeden až jeden a čtvrt milionu korun. Nemocniční fond obnášel pouze 65 000,- Kč. Druhým cílem ČD je existence vlastního duchovního správce, který by se staral o mravní a náboženskou úroveň sester a zároveň byl výboru podporou při šíření známosti o diakonii a její správě. A třetím přáním je mít „více sester“.²¹⁹

Koncem jubilejního roku zemřel ve věku 75 let Adolf Novotný, který stál v čele ČD od 26. února 1906. Srostl s ČD tak, že byl jejím skutečným, pečlivým otcem a věnoval jí veškerý svůj volný čas. Každou schůzi výboru zahajoval modlitbou, každé otázce věnoval pozornost, rozvážně přistupoval k řešení věcí, vše spravedlivě posuzoval a neukvapoval se. Ještě 4. listopadu 1928 oslavil jubileum 25leté činnosti ČD. Mohl si říci, že se přeci jen práce ČD dostala do správných kolejí a na správnou cestu a že dojde zajisté k cíli. Výbor ČD k uctění jeho památky pojmenoval starobní fond „fondem inž. Adolfa Novotného“, což bylo schváleno valnou hromadou.²²⁰ Na jeho místo nastoupil MUDr. Josef Šimek.

Měsíc po úmrtí Adolfa Novotného skončil dne 31. ledna 1929 f. Jan Karafiát, který vždy o diakonii a ČD projevoval značný zájem.²²¹ Jeho hrob²²² na Vinohradském hřbitově v roce 2013 adoptovala ČCE.²²³ Sestry diakonky Karafiát podporoval osobními návštěvami a modlitbami, oceňoval jejich práci, která se za daných poměrů mohla vykonat. Karafiát dobře znal kaiserewerthský ústav a od začátku existence ČD si přál, aby i ona měla svého Fliednera²²⁴ a také svého faráře. O ČD se duchovně staral vinohradský sbor, protože mateřský dům ČD se nacházel na jeho území. Kurátor sboru Ing. Kadlec se o jubilejní slavnosti hlásil k ČD jako k „dceři tohoto sboru“.²²⁵

3.2.7 Snaha o vybudování nemocnice nebo sanatoria v roce 1930, úspěchy dětského domova v roce 1931

Jaká byla radost v ČD, když obdržela obnos 100 000,- Kč z jubilejního daru Československé republiky v roce 1930. K touze po nemocnici přibyl tak

---

²¹⁷ ZČD XLIII, s. 6

²¹⁸ Josef Lukášek, poznámky ke slovnímu doprovodu světelných obrázků o ČD, s. 4 a 6

²¹⁹ ZČD JČ, s. 24–26

²²⁰ ZČD XLI, s. 5

²²¹ tamtéž, s. 5–6

²²² Foto hrobu Jana Karafiáta v Příloze č. 2 – Obrázky, Obrázek 8

²²³ <http://www.hrbitovy-adopce.cz/adoptovane-hroby/95-jan-karafiata.html> [cit. 14.4.2017]

²²⁴ ZČD XLI, s. 12

²²⁵ ZČD JČ, s. 29

finanční základ. Ve výboru proběhlo několik porad, zda zřídit novou nemocnici, což bylo těžko přijatelné kvůli drahotě nebo odlehlosti nabízených parcel, nebo se vrátit k myšlence původního plánu přeměny části mateřského domu na nemocnici. Plány byly k dispozici, kontrola stavebního úřadu města Prahy proběhla na půl v pořádku. Technicky by se mateřský dům dal přestavět, ale adaptované místnosti by nevyhověly plně moderním potřebám a požadavkům sanatoria, nehledě na náklady. Stavební úřad přestavbu nedoporučil.²²⁶

Představy nemocnice či sanatoria se ČD nevzdává. Nemocniční fond v březnu 1931 obnáší celkem 300 000,- Kč, do uskutečnění plánu lidového sanatoria chybí nejméně jeden milion korun. Na dluh za nástavbu mateřského domu bylo splaceno staviteli 1 500,- Kč a fondům 38 000,- Kč. Na práci v Kostelci bylo doplaceno přes 20 000,- Kč. Zůstává dluh fondům ve výši 206 000,- Kč.²²⁷

Synodní výbor dle usnesení posledního Synodu²²⁸ navrhl utvoření ústředního sboru Sociální péče v ČCE, který měl být složen ze zástupců spolků a institucí pracujících sociálně, a proto vyzval také ČD k první poradní schůzi. Schůze se účastnili předseda ČD a jedna sestra.²²⁹

Česká Diakonie nadále rozvíjí péči o osiřelé děti, dívky, v dětském domově v Černém Kostelci. Věhlas ústavu se projevuje stále přicházejícími žádostmi o umístění dětí. V roce 1930 jich tam pobývalo šestnáct. Avšak v létě bylo vždy více dětí z důvodu letního zotavení.²³⁰

Rok 1931 je pro ústav rokem jubilejním. V prvním desetiletí bylo přijato do výchovy celkem 76 dívek a na zotavení kolem stovky dětí.²³¹

3.2.8 Sestry v České diakonii v roce 1932

Začátkem roku 1932, 11. ledna, zemřela řídící s. Růžena Havelková, která byla téměř 25 let sestrou ČD. Prošla klasickou výchovou evangelické diakonky v mateřském domě v Halle a poté v srpnu 1907 vstoupila do ČD v Praze, kde svou pílí, oddaností a opravdovostí se stala jedním z jejich nejpevnějších pilířů.²³² Řízení práce bylo svěřeno s. Anuši Brtkové, která již od roku 1920 vypomáhala s. Havelkové. Její zástupkyní byla zvolena s. Rosenzweigová.²³³ K uctění památky s. Havelkové bylo darováno ČD cca

---

²²⁶ ZČD XLV, s. 5–6

²²⁷ ZČD XLV, s. 9

²²⁸ Použito velké písmeno „S“ stejně jako v ZČD XLV, s. 6.

²²⁹ tamtéž, s. 6

²³⁰ ZČD XLV, s. 5

²³¹ ZČD XLVII, s. 8

²³² tamtéž, s. 4–5

²³³ tamtéž, s. 7

12 000,- Kč od různých dárců. Tyto finanční prostředky se staly základem fondu s jejím jménem. Předpokládalo se, že to bude nadace pro jedno volné lůžko

v budoucí nemocnici.²³⁴

V roce 1932 sloužily sestry v ústavech i nemocnicích a obsloužily 200 nemocných denně a v sirotčincích pečovaly o 45 sirotků, opuštěných dětí či mravně ohrožených.²³⁵ Vyšší škola sociální péče v Praze uspořádala výchovný kurz pro pěstouny a pěstounky v ústavech pečujících o mládež. Tři sestry se do tohoto kurzu přihlásily.²³⁶

Snahou ČD je držet krok se zahraničními evangelickými ústavu a pokud možno i ve způsobu práce. Sestry čas od času vyjíždí do zahraničí na exkurze daných ústavů.²³⁷

Během 30 let trvání ČD v ní pracovalo přes sto sester. Přicházely z evangelických sborů Čech a Moravy, přičemž některé pobýly delší, jiné kratší dobu. Vystupovaly z různých důvodů, buď aby pomohly výdělkem či prací své rodině nebo z důvodu chatrného zdraví, a také kvůli vdavkám.²³⁸

3.2.9 Třicáté výročí České Diakonie

Třicátý rok existence ČD je ve znamení úspěchu a růstu. Zvýšil se počet sester na čtyřicet dva. Pracují na II. chirurgické klinice v podolském sanatoriu, v infekční městské nemocnici v Praze na Bulovce, v městské nemocnici v Přerově na Moravě, ve státní dětské nemocnici v Bytčici na Slovensku, dále v Kostelci a Krabčicích. Jedna sestra se vzdělávala v diakonském velkém mateřském domě v Bernu ve Švýcarech. Jiné ukončovaly státní ošetrovatelskou školu a další absolvovaly kurz pro pěstouny a pěstounky při vyšší škole sociální péče v Praze. Několik sester pracovalo v mateřském domě a věnovaly se ošetřování nemocných v rodinách, vedení ústavu, administrativě a kuchyni. Pět diakonek od počátku ČD zemřelo. Devět nových sester nastoupilo do tříměsíčního výchovného kurzu, vedeného v mateřském domě. Podle možností a vzdělání byly poslány do státní ošetrovatelské školy, aby byly připravené i pro vůdčí ošetrovatelská místa. Byly vedeny k tomu, aby žily v lásce a zbožnosti a plnily své povinnosti radostně a ochotně,²³⁹ neboť směřované je mravní a duchovní založení. Diakonka musí rozumět lidské duši a zvláštním náladám pacienta, jenž trpí, snáší bolesti, je často mrzutý a mučen pochybnostmi, vzdychá, reptá a nejednou se ptá, proč to vše seslal Bůh na něho

---

²³⁴ tamtéž, s. 7

²³⁵ ZČD XLVIII, s. 7

²³⁶ ZČD XLIX, s. 6

²³⁷ tamtéž, s. 6

²³⁸ ZČD L, s. 7

²³⁹ ZČD LI, s. 6–8

apod. Každopádně je svědkyní různých duchovních problémů, kde trpí nejen tělo, ale i duše bližního. Někdy je postavena před utrpení tak složité, že má víc co dělat s mukami duchovními než tělesnými. Proto je jejím úkolem nejen pacienta ošetřit, ale také potěšit a povzbudit a duchovně na něho zapůsobit tak, aby klidně a trpělivě snášel svůj stav a ujasnil si, že Bůh časem člověku břímě nakládá, ale také mu ho pomáhá nést, zvláště když se trpítel odevzdává svému Bohu ve víře a pokoře.²⁴⁰

Městská rada pražská dala k žádosti o stavební parcelu na zřízení vlastní nemocnice 21. dubna 1933 příslib, že by mohla přenechat v Horní Krči stavební pozemek. Vyžádala si stavební program a ideový plán stavby.²⁴¹ Záležitost byla postoupena zemskému úřadu ke schválení. Projektem se rovněž zabývala regulační komise, což předpokládalo brzké sestavení kupní smlouvy. To znamenalo nejen pro ČD, ale i celou ČCE tuto myšlenku stavby nemocnice podporovat, protože naděje na zřízení nemocnice byla veliká.²⁴²

Jedna sestra z poděbradského sboru založila roku 1934 tzv. bazar ve prospěch nemocnice. Jedenkrát týdně se scházely sestry a se spoluobywatelkami při čtení knihy šily, vyšívaly, háčkovaly a nakonec výrobky prodávaly. Někdy šly produkty do tomboly a získané peníze byly zaslány do nemocničního fondu.²⁴³

3.2.10 Situace v České Diakonii v letech 1934 až 1935

Anna Karásková, která zemřela dne 10. listopadu 1934, odkázala ČD 60 000,- Kč na nemocnici. B. Studničková, která žila delší dobu v Americe a také zemřela na podzim téhož roku, odkázala ČD svůj dům,²⁴⁴ který byl sice uprostřed města Kutné Hory, ale také v centru zahrad. Přestože nedala do závěti žádné podmínky, bylo známo, že jejím přáním bylo konání nějaké dobročinné práce. Česká Diakonie zakoupila vnitřní zařízení bytu s tím, že v tomto domě zřídí svou pobočku, ve které by zatím probíhaly ošetrovatelské služby a drobné sociální práce.²⁴⁵

V mateřském domě v Praze došlo ke změnám. Přízemní místnosti zůstaly zatím pronajaty živnostníkům. První patro již opustili poslední nájemníci, ČD tak získala další prostory a zřídila tam svou kancelář a hostinské pokoje. V druhém patře byl přijímací pokoj, jídelna sester, kuchyň, spíž, pokoj pro švadleny, žehlárna a dvě ložnice sester. Ve třetím patře pobývaly stařenky,

---

²⁴⁰ ZČD LII, s. 3

²⁴¹ ZČD LI, s. 9

²⁴² ZČD LI, s. 9; LIII, s. 6

²⁴³ ZČD LII, s. 7–8

²⁴⁴ ZČD LIII, s. 7

²⁴⁵ tamtéž, s. 12

kteře byly v trvalém ošetřování, a jeden pokoj byl vyhrazen pro přechodně bydlící dívky, které si hledaly místo v rodinách nebo docházely do práce. Ve čtvrtém patře byly ložnice pro sestry. Prádelna se nalézala ve sklepě.²⁴⁶ Čtrnáctého dubna 1935 se konala slavnost k otevření prostor v prvním patře mateřského domu. Při té příležitosti bylo oslaveno jubileum sestry Elišky Křížové, která působila v ČD nepřetržitě 25 let.²⁴⁷

Rok 1935 je opět ve znamení růstu ve všech činnostech. V ČD pracuje celkem 54 sester: 10 sester na II. chirurgické klinice v Praze, na Bulovce 3 sestry, v Jilemnici v Masarykově okresní nemocnici 9 sester, 6 sester v nemocnici ve Vysokém nad Jizerou, 1 sestra je ve státní dětské nemocnici v Bystřici²⁴⁸ na Slovensku jako vedoucí sestra, 4 sestry v Kostelci v Dětském domově, 2 sestry v pobočce v Kutné Hoře, ostatní sestry jsou v mateřském domě pro ošetřování nemocných v rodinách, dále pro vedení domácnosti a kanceláře. Statistika opět vykazuje zvýšení počtu služeb. Vzrostla též kancelářská agenda a administrativa.²⁴⁹

Česká Diakonie uspořádala 18. února 1935 dobročinný koncert ve Smetanově síni Obecního domu v Praze, a jeho čistý výnos byl určen na stavbu nemocnice.²⁵⁰ Zisk činil 16 844,15,- Kč.²⁵¹

Náklad na stavbu nemocnice se podle předběžného odhadu pohyboval okolo 4 milionů Kč,²⁵² zatímco fond na nemocnici v roce 1934 obnášel 517 824,90,- Kč. Pro porovnání – tento fond měl v roce 1924 pouhých 14 000,- Kč.²⁵³

Ze stanov, které byly schváleny zemským úřadem,²⁵⁴ je zřejmé, že českobratrský evangelický spolek pro ošetřování nemocných a sociální péči se jmenuje Česká Diakonie, která má sídlo v Praze.

Účelem spolku je sloužit nemocným a chudým

- vydržováním a organizováním diakonek;
- zařizováním a udržováním mateřského domu, útulen, nemocnic nebo jiných ústavů, např. sirotčinců, dále hospodářských svépomocných podniků, poraden a sociálních zařízení;
- pořádáním schůzí a přednášek za účelem informačním o spolkové práci;
- vydáváním publikací;

---

²⁴⁶ ZČD LIV, s. 4–5

²⁴⁷ ZČD LV, s. 6

²⁴⁸ Použito Bystřice tak, jak je uvedeno v ZČD LV, s. 5

²⁴⁹ ZČD LV, s. 5

²⁵⁰ tamtéž, s. 7

²⁵¹ ZČD LIII, s. 12

²⁵² ZČD LV, s. 7

²⁵³ ZČD LIII, s. 11

²⁵⁴ ZČD LV, s. 7

- navazováním a udržováním přátelských styků s místními i zahraničními institucemi, jež mají podobný účel jako tento spolek;
- podáváním žádostí a petic k příslušným úřadům, opatřování právního zastoupení diakonkám na úřadech a před soudy.²⁵⁵

K opatření potřebných prostředků k provádění těchto úkolů slouží členské příspěvky, dary, odkazy, sbírky při schůzích, sbírky podomní, pořádané sbírky s úředním povolením, výnos z činnosti diakonek, výnos z publikací vydaných spolkem, výnos z podniků apod.²⁵⁶

Česká Diakonie není výdělečným podnikem, ale je milosrdnou Samaritánkou konající dílo lásky, které je neustále zapotřebí.

3.2.11 Situace v České Diakonii v letech 1936 až 1938

V říjnu 1936 uplynulo 100 let od otevření prvního mateřského domu evangelické ženské diakonie v Kaiserswerthu. Nebyl to samostatný počín. Již tehdy bylo v Evropě nebývalé duchovní oživení, což se projevovalo vystupňovanou láskou a službou bližnímu. Motivem Fliednerovy diakonie bylo sloužit náboženství a církvi v jakémsi polooficiálním úřadě a uskutečňovat na světě křesťanský ideál lásky konáním obětavé služby bližnímu. Z toho se mu přirozeně vykrytalizoval program konkrétní práce: vychovatelství, ošetřovatelství, opatrovnictví, evangelizační misie. V Kaiserswerthu se konala 12.–14. října téhož roku slavnostní Kaiserswerthská generální konference na paměť stoletého trvání evangelické ženské diakonie. Všestranný zájem a podpora českobratrské evangelické veřejnosti byla Českou Diakonií považována za oslavu tohoto vzácného jubilea.²⁵⁷

V únoru 1937 se konala v rodinném kruhu malá slavnost na počest čtyř sester, Anuše Brtkové a Hany Pospíšilové, které více než 25 let prožily v diakonské práci, Milky Rosenzweigové, jež 15 roků pracovala v diakonském domě

v Gallneukirchenu a 17 let v ČD, a Noemi Skalákové, která pracovala 20 let v infekční nemocnici na Bulovce.²⁵⁸

Diakonky coby ošetřovatelky byly stále velice žádané a to nejen rodinami, ve kterých byl nemocný člověk, ale i nemocnicemi. Česká Diakonie dostala nabídky z jedné západočeské nemocnice, kde se právě dostavoval nový chirurgický pavilón, a tamní pan primář, který již v jaroměřické nemocnici poznal práci diakonek, si přál, aby opět mohl pracovat s nejlepšími ošetřovatelkami. Avšak kdyby se měly pokrýt všechny žádosti z nemocnic,

²⁵⁵ ZČD LIV, s. 6–7

²⁵⁶ ZČD LIV, s. 6–7

²⁵⁷ ZČD LVI, s. 1–5

²⁵⁸ ZČD roč. 32, č. 2, s. 3

musela by mít ČD alespoň o 20 sester více. Kolikrát se již v ČD mluvilo o přání, kdyby z každého sboru měla ČD jednu sestru, hned by se dalo více a lépe reagovat na podněty zvenčí jako jsou žádosti z nemocnic a ústavů. Vždyť sborů bylo 162!²⁵⁹

Sestra Žilková v Kostnických jiskrách 1937/15 píše, že kdyby každý člen ČCE dal dobrovolně 5,- Kč ročně, sešlo by se za rok cca 1 500 000,- Kč, což by za tři roky znamenalo, že stavba nemocnice může bez obav začít.²⁶⁰

Bratr prof. Lány napsal „Pronásledování evanjelíků na Slovensku“, což je stručný přehled dějin evangelické církve na Slovensku od dob reformace až do tolerančního patentu, a celý výtěžek prodaných výtisků určil ve prospěch zřízení evangelické nemocnice v Praze.²⁶¹

V Kostnických jiskrách z 24. a 31. března 1938 píše prof. Žilka o svém zájezdu do Polska, kde líčí, jak vypadají sociální podniky evangelické církve ve Varšavě. Evangelická luterská církev vlastní nemocnici, sociální ústavy a podniky. Nemocnice ve Varšavě má více než 100 lůžek, vlastní kliniky, chirurgické oddělení co nejmoderněji vybavené a gynekologii s nejlepší pověstí. Církev má též starobinec a ozdravovnu mimo město. To vše je

zařízeno i udržováno z výnosu několika domů a z věnování, resp. z vděčnosti za uzdravení. Přičemž polská evangelická luterská církev nemá více členů než ČCE nebo slovenská a.v.²⁶²

Bohatá vrstva v církvi by měla rychlé zřízení nemocnice považovat za věc své cti a za svou nejnaléhavější povinnost. Sbíráni dobrovolných příspěvků je věc chvályhodná, avšak zdlouhavá. Proto je zapotřebí velkomyslných dárců, zdůrazňuje ve svém článku v květnovém čísle, časopisu „Hus“ J. Závodský, farář ve Velkém Meziříčí.²⁶³

Dvacátého srpna 1938 byl Kostelec nad Černými lesy postižen větrnou smrští, která se nevyhnula ani Dětskému domovu. Pobořila plot, rozmetala zděné sloupky, vyvrátila 30 stromů. Voda se do domu dostala nejen okny, ale také poškozenou střechou a stropem. Veškeré potravinové zásoby umístěné v podstřeší byly znehodnoceny. Všude byla rozbitá okna i terasa. Následující nepřetržitě deště zaplavily zahradu.²⁶⁴

Mnoho přátel přispělo na opravy Domova. MUDr. Havlíček, kostelecký lékař, začal provádět bezplatně lékařský dohled nad chovankami ústavu.²⁶⁵

---

²⁵⁹ tamtéž, s. 3–4

²⁶⁰ tamtéž, s. 5

²⁶¹ ZČD roč. 32, č. 2, s. 6

²⁶² ZČD roč. 33, č. 2, s. 3

²⁶³ tamtéž, s. 4

²⁶⁴ ZČD roč. 33, č. 3, s. 9

²⁶⁵ ZČD roč. 34, č. 1, s. 5

Na vícero schůzích se jednalo o domě v Kutné Hoře. Nakonec bylo usneseno provést nástavbu a dostavbu, aby byl vhodný k širokému použití.²⁶⁶

Konvent poděbradského seniorátu podal v roce 1937 k 8. synodu návrh, aby evangelická nemocnice byla zřízena nákladem celé církve. Výbor ČD porozuměl tomu návrhu tak, že se celá církev zajímá o připravovanou stavbu a že ji chce podporovat.²⁶⁷

---

²⁶⁶ tamtéž, s. 6

²⁶⁷ tamtéž, s. 6

3.2.12 Česká Diakonie v době 2. světové války

V srpnu 1939 odešla na věčnost ve věku 70 let s. Noemi Skaláková. Uložena byla do hrobky ČD na vinohradském hřbitově. Po jejím úmrtí přišlo mnoho dojemných vzkazů od jejích bývalých pacientů. Ocenění jejího působení

v nemocnici na Bulovce zaslal sám ředitel nemocnice, prof. Weber.²⁶⁸

Do výslužby vstoupila s. Rosenzweigová.²⁶⁹

V r. 1939 bylo ustanoveno, aby se konaly občasně schůze sester ze všech pracovních stanic v mateřském domě v Praze. Ideou tohoto opatření bylo, aby všechny sesterské skupiny měly co nejtěsnější spojení s mateřským domem a aby si sestry mohly vzájemně sdělovat své zkušenosti.²⁷⁰

Dům v Kutné Hoře byl o jedno patro navýšen a dostavěn. Přestože se stavbou bylo započato 24. dubna 1939, tak přes všechny potíže, jako je nedostatek materiálu, zdražení, byla stavba dokončena a 11. října téhož roku kolaudována.²⁷¹

Byla provedena nařízená změna stanov, neboť ČD se vřadila do nově organizovaných ústředí sociálně zdravotní péče, tj. do Ústředí všech sociálně zdravotnických organizací českobratrských při synodní radě a skrze ně do příslušného celostátního Odboru sociálně zdravotní péče při Národním souručenství,²⁷² což byla sběrná instituce pro všechny sociální instituce.

Česká Diakonie jakožto spolek musela požadovat po svých členech árijské prohlášení. Prakticky to vypadalo tak, že členové dle stanov – zakládající, činní, skuteční, čestní, přispívající – neprodleně vyplnili tiskopis samozřejmě s aktuální adresou, podepsali jej a vrátili ČD.²⁷³

V dubnu a květnu byly rozeslány pohlednice s ideovým návrhem budoucí nemocnice²⁷⁴, který vypracoval br. architekt B. Kozák. Byla vybrána poměrně slušná částka a vložena na nemocniční fond.²⁷⁵

Otevřením nového pavilonu v městské nemocnici v Praze na Bulovce byly sestry z infekčního oddělení rozděleny. Sestra pracující v této stanici již 16 let byla pověřena vrchním dozorem na jednom z oddělení v novém pavilonu a dvě sestry zůstaly ve staré budově. Udávalo se, že se jedná o největší infekční nemocnici ve střední Evropě.²⁷⁶

---

²⁶⁸ ZČD roč. 35, č. 1, s. 5

²⁶⁹ tamtéž, s. 5

²⁷⁰ tamtéž, s. 5

²⁷¹ tamtéž, s. 5–6

²⁷² ZČD roč. 35, č. 1, s. 6

²⁷³ ZČD roč. 35, č. 2, s. 4

²⁷⁴ Návrh nemocnice Diakonie v Příloze č. 2 – Obrázky, Obrázek 10

²⁷⁵ ZČD roč. 35, č. 2, s. 4–5

²⁷⁶ tamtéž, s. 6

V nemocnici ve Vysokém pracovalo sedm sester a v Jilemnici vzrostl jejich počet na dvanáct. V sirotčincích v Krabčicích a Kostelci žádné změny nenastaly. Z počtu pracujících diakonek tři odešly, v létě a na podzim 1940 tři zase nastoupily.²⁷⁷

Práce ve všech nemocnicích pokračovala, počet sester se navýšil. Také další odvětví v ČD byla zachována. Navíc došlo ke spojení s českobratrskými evangelickými sociálními ústavami v Myslibořicích,²⁷⁸ kam byly sestry povolány, aby převzaly chorobinecké oddělení. Nalézali se tu nepotřebnější a nejubožejší členové sborů.²⁷⁹ Myslibořický chorobinec měl 22 lůžek a pražský, který sídlil v mateřském domě ČD, 11 lůžek.²⁸⁰ Synodní senior dr. Křenek a jeho sekretář f. Sochor po několika vzájemných poradách s ČD ujednali, že zatím nastoupí na chorobinecké oddělení dvě až tři sestry, které byly školeny v nemocničním ošetřovatelství. Do Myslibořic se v srpnu 1941 odebraly dvě starší diakonky, které mnoho let pracovaly na chirurgické klinice v Praze Podolí. Správa ústavu nabídla ČD, že může do Myslibořic vysílat také mladé sestry na zaškolení. Velkým předpokladem bylo, že se vzájemná spolupráce bude vyvíjet dobrým směrem.²⁸¹ Již následující rok pracují v myslibořickém chorobinci tři sestry.²⁸²

Mateřský dům dostal během revolučních bojů zásah nepřátelskou střelou, která poškodila střechu a propadla se až do čtvrtého poschodí, kde rozmetala okna. Znamenalo to zvládnout opravy do podzimu, aby stařenky netrpěly zimou při tak velkém nedostatku topiva.²⁸³

Souhrnem lze říci, že během druhé světové války konala ČD svou práci v mezích válečných možností. A i v této těžké době nesla do světa své poselství o dobrém Pánu. V roce 1943 pracovalo v ČD 49 sester, z toho byly čtyři v důchodu. Během čtyř let vystoupilo devět sester a právě tolik jich bylo přijato. Dvě sestry přišly z varšavské diakonie a jedna z frankfurtského diakonského domu. Sestra Marta Paulusová a řídící s. Anuše Brtková odešly do penze.²⁸⁴

3.2.13 Situace v České Diakonii po 2. světové válce

Všechny sestry z nemocnice na Bulovce byly převedeny do nemocnice, kterou ČD dostala do správy 5. května 1945. Jednalo se o bývalé sanatorium

---

²⁷⁷ ZČD roč. 35, č. 2, s. 6

²⁷⁸ Pracovitá láska, s. 29 Ústavy v roce 1941 zahrnují sirotčinec pro chlapce a dívky s 25 lůžky, starobinec s 60 lůžky, domov pro slabomyslné s 20 lůžky a chorobinec s 25 lůžky.

²⁷⁹ ZČD roč. 36, č. 2, s. 3

²⁸⁰ Pracovitá láska, s. 25

²⁸¹ ZČD roč. 37, č. 1, s. 4–5

²⁸² Ročenka ČD v Praze XII za rok 1942, s. 1

²⁸³ Leták, březen 1946

²⁸⁴ ZČD roč. 38, č. 1, s. 4

německé diakonie v Praze 2, Sokolská tř. 37. Nacházela se tam oddělení interní gynekologicko-chirurgické, urologicko-chirurgické a otorhinolaryngologické. Pracovalo tam osm sester diakonek a civilní sestry. Při nemocnici byl zřízen ČD internát pro 20 evangelických žákyň státní ošetrovatelské školy.²⁸⁵

V listopadu 1945 dostala ČD do správy dům bývalé německé diakonie v Dobčeticích u Ústí nad Labem. V roce 1946 tam byla zřízena letní ozdravovna pro pražské evangelické děti. Celkem se tam vystřídalo 95 dětí za jeden měsíc.²⁸⁶ Rok na to se tam zřídil domov pro staré lidi.²⁸⁷

V České Diakonii se nezapomíná na novou vlastní nemocnici. Pozemek v Horní Krči je již zakoupen a to se závazkem, že do pěti let se začne se stavbou. Česká Diakonie si vytkla za cíl získat ve dvouletce 50 000 členů, kteří by pomohli uskutečnit plán nemocnice svými příspěvky i jinou pomocí. Zde velmi pomohl architekt Čeněk Kříčka, který v roce 1943 věnoval ČD na stavbu nemocnice jeden milion korun. Profesorka Julie Emingerová a akademická malířka Helena Emingerová odkázaly ČD veškerý svůj majetek i se sbírkou originálů obrazů.²⁸⁸ S radostí se vzpomínalo na spontánní akci sdružení evangelické mládeže, která v roce 1940 vybrala 9 840,70 Kč na horské slunce, které mělo být umístěné v budoucí evangelické nemocnici.²⁸⁹

Rozšíření práce a touha po lepším spojení s církví vedly k tomu, že byl povolán f. Eugen Zelený, který se po svém návratu z Dachau na podzim roku 1945 ujal svého nového úkolu. České Diakonii šlo především o duchovní vedení sester.

Během války byly zastaveny „Zprávy České Diakonie“, nicméně výbor se scházel k poradám podle potřeby. Zabýval se prací a úpravou sociálního pojištění sester pro nemoc a stáří a upravil je dle nových směrnic pro ošetrovatelky. Kapesné sester bylo přiměřeně zvýšeno.²⁹⁰

Třetího února 1947 odešel Th.Dr. Josef Lukášek, který vykonával v ČD funkci jednatele od svého zvolení 7. listopadu 1907. O jeho zájmu o diakonii svědčí důkladně napsané výroční zprávy a podklady pro valné hromady. Byl horlivým propagátorem ČD, často přednášel na kurzech, které ČD pořádala pro výcvik a výchovu svých sester.²⁹¹

V roce 1948 se snížil počet sester na 46. Sestry pracují ve státní Masarykově nemocnici v Jilemnici a ve Vysokém nad Jizerou, v sociálním ústavu ČCE v Sobotíně, v Dětském domově v Krabčicích a v Kostelci nad Černými lesy. Ten začal sloužit jako domov odpočinku sester diakonek. Zájmem ČD je, aby

---

²⁸⁵ ZČD roč. 38, č. 1, s. 6

²⁸⁶ tamtéž, č. 1, s. 6

²⁸⁷ ZČD roč. 39, č. 1, s. 7

²⁸⁸ ZČD roč. 38, č. 1, s. 7

²⁸⁹ ZČD roč. 36, č. 1, s. 11

²⁹⁰ ZČD roč. 38, č. 1, s. 7

²⁹¹ tamtéž, č. 1, s. 3–4

se hlásilo více evangelických dívek za civilní sestry, ale samozřejmě také do řad ČD. Nemocnice v Sokolské třídě byla převzata Okresní národní pojišťovnou. Odešlé sestry našly uplatnění ve Státním léčebném ústavu v Janských Lázních. Ministerstvo zdravotnictví velmi naléhalo na ČD, aby vyslala své sestry do nově zřizovaného ústavu pro léčení následků dětské obrny, protože zná a cení si vážného pojetí služby u sester diakonek. Synodní rada požádala ČD, aby převzala do své správy bývalý výchovný ústav ČCE v Krabčicích, který chce přebudovat na domov odpočinku. Česká Diakonie musela tuto nabídku zamítnout, neboť neměla nikoho, kdo by na sebe vzal odpovědnost za přebudování ústavu. Jinak by tento ústav jako Domov odpočinku měl jisté výhody oproti Domovu v Doběticích. Měl chrám i sbor, byl v rovině blízko Prahy, lékař byl nedaleko. V touze po užší spolupráci se rozhodly diakonské domy v ČSR utvořit svaz diakonských domů. Česká Diakonie navázala spojení s diakonií a.v. církve na Slovensku, s ženským diakonským spolkem „Vieroslava“ na Staré Turé a s Diakonií Jednoty českobratrské ve Strašnicích. V říjnu byli pozváni zástupci všech čtyř diakonských domů na konferenci do Liptovského Svatého Mikuláše, kde byly schváleny stanovy svazu a utvořen výbor.²⁹²

Farář Eugen Zelený ve své zprávě pro Výroční zprávu Ústřední sociální péče ČCE za rok 1949 poukazuje na to, že v díle ČD se nic nezměnilo, že společnost nemá vlastní léčebný ústav a navíc už ani podle nového zákonodárství mít nemůže. Česká Diakonie plánuje zaměřit svou službu na vlastní církevní práci a výchovu sester pro službu tzv. sborových sester. Také připravuje změnu ve svém řádu, neboť hodlá dávat sestřím plný plat a jejich kraj zaměnit za občanský šat.²⁹³ Končí představa evangelické diakonky v jednoduchých tmavomodrých šatech s bílým čepečkem.

3.2.14 Vliv státní moci, rok 1950

Na valné hromadě v dubnu 1950 se po kázání vzpomínalo na zemřelého MUDr. J. B. Šimka, který ČD vedl 29 let. Jako lékař mnoha věcem rozuměl, vždy se zastával sester, byl jim opravdovým otcem a rádcem. Poté s. Šestáková sdělila, že rok 1949 byl černým rokem pro velikou nemocnost mezi sestrami. Sestry pracují na všech výše zmíněných místech kromě Domova v Kostelci. Začátkem roku 1950 byla dokončena úprava domu, který byl opatřen i ústředním topením, a stal se tak Domovem pro sestry diakonky na odpočinku.

²⁹² Výroční zpráva za rok 1948, s. 7–10

²⁹³ Výroční zpráva Ústředí sociální péče ČCE za rok 1949, s. 19–20

Česká Diakonie sháněla pro odpočívající sestry též něco na obvodu Prahy, aby měly blíže ke sboru, protože to v Kostelci zajištěné nebylo.²⁹⁴

Patnáctého února 1950 zemřela řídící s. ČD Anuše Brtková, která stála v čele ČD od roku 1933. Poslední dva roky byla na odpočinku, často jezdila do mateřského domu, nikdy neztratila zájem o práci, kterou milovala a které věnovala všechny nejlepší síly svého života. Jejím odchodem a odchodem předsedy Šimka se uzavřelo jedno období ČD.²⁹⁵

Existence ČD byla záměrně státními úřady stále více ochromována, až se nakonec v rámci zrušení všech spolků stala odborem synodní rady ČCE, a to na základě úpravy stanov z roku 1947 § 1:

„Česká diakonie koná na půdě českobratrské církve evangelické v souvislosti s ní a za ní část její křesťanské služby, tvoří s ní duchovní celek v jednotě společného vyznání a v tomto smyslu se podřizuje jejímu vedení v souhlase s Písmem svatým. Na své povolání hledí sestry diakonky jako na činnost konanou z pověření Pána Ježíše Krista a vlastně svého druhu úřad církve i když vyplněný ne správou, ale službou církevnímu obecnství a především trpícím.“²⁹⁶

Jestliže ČD takto rozuměla svému poměru vůči ČCE, pak bylo jasné, že dříve či později tomu dá také výraz po organizační stránce. Proto ještě na jaře 1952 koná ČD své dílo beze změny a je současně nedělitelnou součástí ČCE. Na podzim 1952 předává ČD církvi veškerý svůj majetek. V rámci ČCE dále spravuje domovy odpočinku v Doběticích u Ústí nad Labem a v Kostelci nad Černými lesy.²⁹⁷ Církev pak koncentrovala veškerou zdravotní a sociální péči pod Ústředím sociální péče, jehož vedoucím byl zvolen br. Dr. Eugen Zelený. Z fondu nemocnice, který se markantně ztenčil měnovou reformou v roce 1953, čerpala Synodní rada ČCE prostředky na vybavení svých domovů pro seniory. Většina bývalých diakonek pracovala v domovech až do své penze nebo do doby, kdy domovy v roce 1960 přebraly okresní národní výbory. Staré sestry diakonky byly v lednu 1961 vyhnány ze svého domova v Kostelci a převezeny do státního domova důchodců. Dům byl prodán za velmi nízkou cenu státu, který tam zřídil svůj domov důchodců. Z domu v Kutné hoře se stal obyčejný činžovní dům. Rovněž tak mateřský dům byl proměněn na byty, ale zůstal ve správě Synodní rady ČCE.²⁹⁸

---

²⁹⁴ Leták, v Praze, v dubnu 1950, s. 1–2

²⁹⁵ Leták, v Praze, v květnu 1951, s. 1

²⁹⁶ tamtéž, s. 1

²⁹⁷ tamtéž, s. 1

²⁹⁸ Telefonický rozhovor s profesorem ThDr. Pavlem Filipim dne 26. března 2015.

4. Diakonie Českobratrské církve evangelické

Diakonická církevní zařízení sociální péče, včetně těch, která přešla na církev ze zaniklých diakonických spolků, mohly církev užívat pouze do roku 1959. Od 1. ledna 1960 musely všechny československé církve odevzdat svá sociální diakonická zařízení bez jakékoli náhrady od státu a nadále měly zakázáno provozovat jakákoliv zařízení sociální péče. Změna nastala až 30. června 1990 s tím, že odňaté domovy diakonie nebyly okamžitě vráceny, přestože novelizovaný zákon o sociálním zabezpečení umožňoval od 1. července 1990, aby nestátní organizace poskytovaly ve svých zařízeních sociální služby a dostávaly na ně státní příspěvky.²⁹⁹

V závěru svého článku Bárta krátce zmiňuje novou kapitolu diakonické činnosti, tj. od r. 1989. Upozorňuje na to, že „obnovení diakonické práce v evangelické církvi bylo vyvoláno podněty zevnitř církve, avšak nebylo by možné bez souhlasu rozpadající se totalitní moci komunistické státní správy“³⁰⁰. V této kapitole popisují situaci v Diakonii ČCE, její práci, interní rozpory i náročný proces vzniku Řádu diakonické práce vycházející především z písemných výstupů ze zasedání synodů.

4.1. Nové období diakonické činnosti ČCE

4.1.1 Znovuzaložení Diakonie ČCE, 25. a 26. synod

V dopise synodní radě (dále SR), konkrétně synodního kurátora br. Miloše Lešikara a synodního seniora br. ThDr. Josefa Hromádky, z 29. května 1989 ve věci zřízení účelového zařízení SR Diakonie³⁰¹, který byl poslán do sborů i seniorátů, se uvádí, že 25. synod v roce 1987 na základě usnesení č. 53 a 54 uložil SR zabývat se otázkou starých, nemocných a postižených lidí a vytvářet předpoklady k tomu, aby církev plnila i vůči těmto svým členům poslání uložené Biblií. Na plnění tohoto úkolu se SR rozhodla zřídit s platností od 1. června 1989 účelové zařízení Diakonie, které převezme metodické, odborné a teologické řízení všech činností, také osvětovou činnost a přípravu spolupracovníků pro všechny činnosti, které byly dosud zahrnované pod obecný pojem křesťanská služba. Jeho součástí je i sociální činnost církve. Ve

²⁹⁹ Zákon č. 180/1990 Sb., o změnách předpisů o nemocenském a sociálním zabezpečení, Čl. V, § 5 Organizace a § 73a, http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb032-90.pdf [cit. 10.4.2016]

³⁰⁰ Bárta, Co bylo před námi in Pomoc má mnoho tváří, s. 7

³⁰¹ Dále bude často používána Diakonie bez ČCE, protože tak je tomu i v synodních tiscích, z kterých je čerpáno. Myšlena je však Diakonie ČCE.

smyslu synodního usnesení bude účelové zařízení Diakonie vytvářet předpoklady

k tomu, aby byla vybudována střediska umožňující celodenní péči pro lidi staré, nemocné a postižené. Rovněž práce z těchto středisek bude také z věroučných důvodů plně zapojována do stávající sborové činnosti. Cílem není nahrazovat sociální péči poskytovanou státem, ale probouzet zájem celého společenství sboru a církve o potřebné lidi a spolupodílet se na vytváření hlubších mezilidských vztahů, zahrnovaných v církvi pod pojmem pastorační péče. Hospodaření účelového zařízení Diakonie bude vedeno jako součást mimořádného hospodaření. Bude se jednat o jednorázové neopakující se náklady. Tím nebude narušen přehled o pravidelných nákladech na zajištění sborového života v řádném hospodaření.³⁰²

Ještě před změnou politického režimu v ČSSR byla 1. června 1989 znovu založena Diakonie statutem, který schválila SR ČCE 10. května 1989. Dvacátý šestý synod ve dnech 15.–18. listopadu 1989 oznamuje, že SR jakožto nejvyšší správní orgán ČCE zřizuje účelové zařízení Diakonie. „Toto účelové zařízení bude organizovat a zajišťovat křesťanskou službu, pastorační, materiální a jinou péči pro lidi staré, opuštěné, osamělé, nemocné, postižené a jinak potřebné. K práci tohoto účelového zařízení se mohou připojit i další církve a církevní složky.“³⁰³ Tímto se začala nová kapitola diakonické činnosti v rámci ČCE.

Diakonie je řízena přímo SR. Její řídicí pracovník je pověřený člen SR, který může být jmenován a odvoláván SR a přímo jí podléhá. Účelové zařízení Diakonie spolupracuje s kuratoriem Diakonie. Členy kuratoria Diakonie jmenuje SR. Pokud místo vedoucího Diakonie není obsazeno, vykonává všechny jeho funkce synodní rada.³⁰⁴

Účelové zařízení Diakonie zajišťuje následující činnosti:

- organizuje církevní činnost;
- spolupracuje s ostatními církevními a jinými orgány;
- zřizuje střediska Diakonie a řídí jejich provoz;
- provádí materiální zajištění práce vlastní a církevních sborů;
- organizuje přípravu spolupracovníků.³⁰⁵

Jan Trusina 4. října 1989 píše, že na místo vedoucího Diakonie byl povolán PhDr. Karel Schwarz, který již zčásti tuto činnost vykonává a naplno se jí ujme

---

³⁰² 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, s. 98–99

³⁰³ 26. synod, 1. zasedání, s. 145

³⁰⁴ tamtéž, s. 145

³⁰⁵ tamtéž, s. 145

1. ledna 1990. Po ustanovení kuratoria Diakonie byla jména členů oznámena v Aktualitách. Strukturu Diakonie zachycuje schéma „Diakonie – vztahy“.³⁰⁶

Logem Diakonie ČCE se stal kříž s korunou, který na rozdíl od znaků zahraničních nemá rovnoramenný kříž, který je např. v Německu, ale kříž s delším svislým břevnem ve své spodní části. Kříž s korunou je znamením diakonie více než 65 let. Vytvořil jej v roce 1925 profesor Vysoké umělecké školy v Berlíně Richard Boehland. Hlavním významem kříže je, že spojuje nouzi a smrt a pro všechny křesťany je odkazem na zástupné Boží slitování s lidmi v Ježíši Kristu. Koruna připomíná jeho vzkříšení a je symbolem křesťanské naděje. Spojení kříže a koruny naznačuje, že nouze a smrt jsou překonány, poněvadž je Ježíš přemohl na kříži. Kříž s korunou ukazuje, v čím jménu přicházejí jeho nositelé (služebníci diakonie) a v jaké naději poskytují svou péči. Kříž s korunou je současně také varováním před pokušením samospasitelnosti jeho nositelů.³⁰⁷

Usnesení 26. synodu 16.–18.11.1989 zahrnuje, že synod vzal na vědomí zprávy Diakonie (tisky 15 A–E) včetně odstavce o ekonomickém zabezpečení. Synod vítá úsilí SR, seniorátních výborů, sborů, iniciativních skupin i jednotlivců prohloubit a rozšířit křesťanskou službu a nově započatou práci v Diakonii. Synod usnáší po dobu dvou let, tj. mezi 26. a 27. synodem, vykonat sbírku na Diakonii a sociální práci.³⁰⁸

Usnesení č. 98 26. synodu 26.–27.1.1990 zmiňuje, že SR má usilovat o majetkoprávní vrácení ústavů církvi a o postupné předání provozu Diakonii.³⁰⁹

Usnesením č. 139 a 140 pověřuje synod SR, aby se otázka spolupráce faráře a sboru ve všech oblastech diakonie stala tématem příštího celocírkevního setkání. Synod usnesl, aby nemovitosti, které se dříve využívaly pro dobročinnou a diakonickou práci, byly v případě jejich vrácení církvi dány do užívání účelovému zařízení Diakonie.³¹⁰

4.1.2 První střediska Diakonie ČCE po sametové revoluci

Mezi první střediska Diakonie patří Středisko diakonie v Kloboukách, kde se buduje domov pro tělesně postižené, pohybově nesamostatné i staré lidi.

---

³⁰⁶ tamtéž, s. 157; 156; Organizační schéma Diakonie-vztahy je v Příloze č. 5

³⁰⁷ ZD, č. 1 a 2/1991, s. 19

³⁰⁸ 29. synod, zpracovaný elaborát Diakonie a ČCE, 26. synod, 16.–18.11.1989, usnesení č. 9, 10, 12, s. 99

³⁰⁹ 29. synod, zpracovaný elaborát Diakonie a ČCE, 26. synod, 26.–27.1.1990, usnesení č. 98, s. 100

³¹⁰ 29. synod, zpracovaný elaborát Diakonie a ČCE, 26. synod, 16.–17.11.1990, usnesení č. 139 a 140, s. 100

S nimi tu má žít v rodinném prostředí stejný počet zdravých lidí, dohromady asi 15 osob.

Středisko křesťanské pomoci v Praze, které je situováno v kostele u Salvátora, má být pomoci všude, kde pastorační práce přesahuje schopnosti i možnosti místního duchovního. Jedno odpoledne v týdnu má být v sakristii stálá služba, kde bude k dispozici farář, lékař či psycholog pro ty, kdo se ocitli v životní krizi a nevědí si rady.

Spolu se zainteresovanými rodiči se připravují podklady pro zřízení střediska pro děti s kombinovaným postižením.

Předpokladem je, že se kolem každého střediska vytvoří okruh lidí, sborů, skupin mládeže apod., které budou činnost střediska podporovat: materiálně, brigádnicky, modlitbami, zájmem i šířením informací. Proto SR schválila zásady pro vznik a působení „Kruhu přátel střediska“.

Pracovní výbory Diakonie budou mít na starost péči o různě postižené osoby. Z odpovědí sborů vyšlo najevo, že nejpočetnější skupinu tvoří lidé s omezenou pohyblivostí. Pracovní výbory budou mít k dispozici celocírkevní přehled o jednotlivých lidech a pomoc pro ně bude koordinována tak, aby nedocházelo k její duplicitě. Jde o integraci znevýhodněných bratří a sester do společného života se všemi ostatními v církvi.

V rámci Diakonie zřídila SR i středisko pro stavební údržbu. Jeho cílem je provádět údržbu a opravy převážně církevních objektů s co nejnižšími náklady. Středisko je řízeno SR, nepodléhá vedoucímu Diakonie, a má vlastního vedoucího.

Má se za to, že střediska i pracovní výbory budou využívat služeb Diakonie po metodické, vzdělávací či organizační stránce. Diakonie může prosperovat tehdy, bude-li za ní stát církev, resp. sbory. Čím více bude to které středisko spjaté se sborem, tím více to budou tamní bratři a sestry považovat za svou vlastní věc a Diakonie bude lépe plnit své poslání.³¹¹

Sbírka na Diakonii při úvodních bohoslužbách synodu vynesla 5 693,70 Kč.³¹²

Zpráva o práci z Diakonie z dubna 1991 zahrnuje jen činnosti zahájené po 1. říjnu 1990.

Ohniskem obnovování diakonie v ČCE se stal nejdříve brněnský seniorát, pozdějšími centry byly seniorát pražský, chrudimský, královéhradecký, moravskoslezský a další. V provozu byla čtyři střediska Diakonie, o jejichž činnosti byla veřejnost průběžně informována: Betlém v Kloboukách u Brna, Středisko křesťanské pomoci v Praze u Salvátora a v Ostravě, a Středisko pro děti a mládež v Praze Strašnicích.

---

³¹¹ 26. synod, s. 157–158

³¹² 26. synod, 3. zasedání, s. 198

Následující střediska, Středisko náhradní rodinné péče v Přelouči, Betánie v Náchodě a víceúčelové středisko v Podhořanech u Ronova nad Doubravou, byla již v rekonstrukci. Do budoucna se počítalo se zřízením Dětského centra v Praze Michli, určeným pro péči o děti s kombinovaným postižením. K 1. červenci 1991 bylo připravováno převzetí Domova odpočinku ve stáří v Krabčicích církví jako osmého střediska Diakonie.

Diakonie působila ve dvou státních sociálních zařízeních. Jednalo se o Ústav sociální péče pro mentálně postiženou mládež v Praze a Domov důchodců OÚSS v Myslibořicích.³¹³

Ústředí Diakonie se přestěhovalo do nových prostor v 2. a 3. patře Husova domu. Sbor v Praze u Klimenta pronajal Diakonii prostory v přízemí sborového domu pro klubovnu zrakově postižených a studio zvukových nahrávek.

O sborovou diakonii se staraly odbory křesťanské služby. Diakonie po domluvě s celocírkevním poradním odborem křesťanské služby do této práce nezasahuje, avšak snaží se o co největší propojení sociální služby církve ve sborech i mimo ně, např. v zařízeních Diakonie.³¹⁴

Vzdělávání pracovníků v oborech pastorační, rodinné a sociální práce umožnilo zřízení Evangelické akademie v Praze, Brně a Náchodě. Vyučování bylo zahájeno 1. září 1991. Jedná se o programy tříletého studia bez maturity, čtyřletého s maturitou a dvouleté pomaturitní nástavby, včetně dálkového studia při zaměstnání.³¹⁵ Diakonie se podílí na přípravě učebních plánů, při kterých využívá i zkušenosti ze stáží v zahraničí ohledně kvalifikačních příprav.

Diakonie zvažuje další projekty, např. ekumenický domov v Jablonci nad Nisou, ve Dvoře Králové nad Labem, domov mentálně postižené mládeže v Merklíně, domov pečovatelské služby v Libici nad Cidlinou, středisko křesťanské pomoci v Pardubicích atd. Další střediska může Diakonie zřizovat pouze za předpokladu zajištění finančního krytí očekávaných nákladů. Diakonie dostává pravidelný roční příspěvek z celocírkevního hospodaření na provozní výdaje prozatím ve výši 500 000,- Kčs. Ohledně investičních nákladů na jednotlivé akce žádá Diakonie SR. Dalším zdrojem příjmů jsou celocírkevní, seniorátní a sborové sbírky. Jiné zdroje příjmů jsou z vlastního podnikání, věcné loterie, od sponzorů a samozřejmě ze státních příspěvků ve smyslu zákona č. 180/1990 Sb,³¹⁶ který nabyl účinnosti 1. července 1990³¹⁷.

---

³¹³ 27. synod, s. 38

³¹⁴ tamtéž, s. 38

³¹⁵ ZD, č. 1–2/1991, s. 4

³¹⁶ 27. synod, s. 39

³¹⁷ Zákon č. 180/1990 Sb., o změnách předpisů o nemocenském a sociálním zabezpečení, Čl. V, § 5 Organizace a § 73a, http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb032-90.pdf [cit. 10.4.2016]

Zrušen byl k 1. lednu 2012³¹⁸, kdy jej nahradily jiné zákony, např. č. 329/2011 o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením nebo č. 108/2006 o sociálních službách.

V tehdejší době nevyhovovala Diakonii řada právních předpisů, např. hygienických, daňových, chyběl zákon o charitativních organizacích, dary na dobročinné účely nebyly odečitatelnou položkou od daňového základu atd.³¹⁹

4.1.3 Nový statut Diakonie ČCE, 27. synod

Kuratorium Diakonie předložil 27. synodu prostřednictvím SR návrh nového statutu Diakonie s tím, že je zapotřebí zvýraznit úlohu Diakonie v církvi a posílit její samostatnost v rámci církve.³²⁰ Synod schvaluje nový statut Diakonie³²¹ a SR jmenuje nové představenstvo ve složení: Z. Bártová, N. Erdinger (zvolen místopředsedou), K. Grollová, M. Kačerová, J. Krpáková, N. Litomiský (zvolen předsedou), T. Matějovský, K. Schwarz (ředitel Diakonie), Z. Susa, M. Šimková, T. Trkovský a D. Ženatý. Po rezignaci br. Ženatého (1/92), sestry Šimkové (6/92) a br. Erdingera (11/92) byli jmenováni br. M. Vašina,

J. Korpa a sestra M. Kovářová. Místopředsedou se stává br. T. Matějovský.³²²

Po 27. synodu ČCE se činnost Diakonie stabilizovala. Počet středisek se z původních 8 zvýšil na 27 a počet pracovníků z 37 na 370, přičemž více než polovina z nich byli křesťané různých vyznání. Diakonie pečovala ve svých domovech o 570 obyvatel ročně, o 80 zdravotně postižených dětí ve stacionářích pro denní a týdenní pobyt, dále o cca 200 klientů v domácí pečovatelské

a ošetrovatelské péči. Kromě toho byly poskytovány poradenské služby a pastorační péče ve střediscích Diakonie. Některá střediska zásobovala klienty použitým šatstvem, obuví, rehabilitačními pomůckami apod.³²³

Mimořádný význam má pro Diakonii ČCE povolání faráře Diakonie. Duchovní zakotvení Diakonie je podmínkou, aby byla opravdu křesťanskou diakonií.³²⁴ Na 27. synodu bylo v usneseních č. 40–43 sděleno, aby na kazatele v činné diakonii, ve vězeňské službě a v další mimosborové práci, bylo pohlíženo jako na kazatele ve sborech.³²⁵

³¹⁸ Zákon č. 180/1990 o změnách předpisů o nemocenském a sociálním zabezpečení, <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-110> [29.5.2016]

³¹⁹ 27. synod, s. 40

³²⁰ 27. synod, s. 43

³²¹ tamtéž, s. 48

³²² Diakonie mezi 27. a 28. synodem, s. 75

³²³ tamtéž, s. 75

³²⁴ tamtéž, s. 78

³²⁵ 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, 27. synod, 19.–22.6.1991, usnesení č. 40–44, s. 100–101

Diakonie ve srovnání se západoevropskými zeměmi není organizována na bázi spolků, nýbrž v rámci církve, a to ze tří důvodů. Předně vidíme diakonii teologicky v novozákonním pohledu jako jeden z hlavních úkolů křesťanské církve vedle služby Slova, bohoslužby a služby stolu. Dále ještě nebylo po letech totalitní vlády začátkem 90. let 20. století vhodné klima pro rozvoj bohatého spolkového života a pro spontánní iniciativu občanů. Na základě těchto důvodů byl 27. synodu ČCE (19.–22.6.1991) předložen návrh na posílení samostatnosti Diakonie.³²⁶

4.1.4 Úspěchy a nezdary Diakonie ČCE v jednáních se státem

Vedení Diakonie ČCE, tedy ředitel, jeho náměstek a vedoucí ekonom, jednalo průběžně s MPSV a MZ o nové legislativě pro činnost diakonie, resp. o právním postavení Diakonie v systému sociální péče v ČR, o státních dotacích středisek Diakonie ČCE, o uznání vzdělání dosaženého v církevních školách Evangelické akademie pro výkon odborných funkcí v zařízeních sociální

a zdravotní péče. Po dlouhých jednáních se podařilo zajistit dotaci pro roky 1992 a 1993. Nedosáhlo se však na potřebné změny legislativy, které by přinesly zrovnoprávnění státních a nestátních sociálních zařízení a zaručily by tak minimální výši státní dotace a nepodařilo se dosáhnout plného uznání absolutoria Evangelické akademie. Uznána byla pouze kvalifikace ošetřovatele a pečovatele s nižší střední kvalifikací.³²⁷

V září 1992 byla zřízena Nadace Diakonie, jejímž posláním bylo soustředění majetku za účelem finanční podpory sociální, zdravotní a charitativní péče v ČSFR, příp. v zahraničí a podpory vzdělávání tímto směrem.³²⁸

4.1.5 Kooperace Diakonie ČCE

Diakonie ČCE rozvíjí spolupráci navenek směrem k dalším organizacím sociální péče v ČSFR. Spolupracuje např. s Českou katolickou charitou, Armádou spády, Nadějí, Sdružením pro pomoc mentálně postiženým Duhou, Sdružením zdravotně postižených v ČR, Fondem ohrožených dětí, Českou společností pro duševní zdraví aj. Profesionální zájmy ji spojují s Psychopedickou a Geriatrickou společností. Spolupráci rozvíjí s Výborem dobré vůle Olgy Havlové, nadacemi Člověk v nouzi a Děti dětem.³²⁹

---

³²⁶ ZD č. 1 a 2/1991, s. 5

³²⁷ Diakonie mezi 27. a 28. synodem, s. 78

³²⁸ tamtéž, s. 79

³²⁹ tamtéž, s. 80

Zpravodaj Diakonie, který vychází od září 1991, informuje o aktuálních událostech ve střediscích i v ústředí Diakonie, seznamuje s koncepcí i výhledy diakonické práce u nás i ve světě. Hlavní myšlenkou je oslovení těch, kdo se podílejí přímo i nepřímo na díle služby našeho Pána, a jejich podpora ve sdílení naděje a víry, které nesou diakonickou práci.³³⁰

Prestiž Diakonie v české veřejnosti je každoročně posilována pořádanými Dny Diakonie.

Diakonie od počátku své práce navázala ve svých zahraničních vztazích na existující kontakty ČCE s partnerskými církvemi a církevními zařízeními. Postupně rozvíjí a získává další spojení na diakonická zařízení, vzdělávací instituce a nadace, např. v Německu, Holandsku, Rakousku a Švýcarsku. Přínosem je získání zkušeností, ale i nedostupných pomůcek, a dokonce i finančních prostředků pro vybavení středisek.³³¹

Německá evangelická církev a její diakonické dílo poskytly významnou pomoc pro rozvoj sociální práce ČCE a vzdělávání pracovníků k této práci pro Diakonii. Návrh pomoci byl připraven Evangelickým ústředím pro rozvojovou pomoc a předložen Spolkovému ministerstvu pro hospodářskou pomoc, které uvolnilo pro uskutečnění projektu „Vybudování sociálně diakonické práce“ částku 1 575 000,- DM. Podpora byla určena jak na výstavbu a vybavení středisek Diakonie, tak i na technické vybavení škol Evangelické akademie, na vzdělávání současných i budoucích zaměstnanců Diakonie a na přípravu pracovníků k církevní sociální činnosti a křesťanské službě i mimo Diakonii. Do podpory mohly být zahrnuty také výdaje na přednášející, lektory, tlumočníky i na zahraniční studijní cesty.³³²

Diakonie ČCE i některá jednotlivá střediska jsou registrována u mezinárodních organizací sdružující instituce podle typu poskytované péče. Diakonie ČCE se stala také členem Evropského diakonského svazu, jehož cílem je rozvíjet spolupráci mezi diakoniemi různých zemí. Prostřednictvím Ekumenické diakonie se Diakonie stala též členem Eurodiakonie jako jediná ze zemí stojící mimo Evropské společenství. Ekumenická diakonie byla založena 16. listopadu 1991 v Bratislavě, kde zakládací listinu potvrdilo zpočátku pouze pět církví a 3 diakonie, a 30. května 1992 se konalo její ustavující valné shromáždění v Brně. Posláním tohoto sdružení je spolupráce při zakládání, rozvíjení a provozu diakonických zařízení i jiných činností, které naplňují biblické zásady služby bližním.³³³

---

³³⁰ ZD č. 1 a 2/1991, s. 3–4

³³¹ Diakonie mezi 27. a 28. synodem, s. 80–81

³³² ZD 1/1992, s. 6

³³³ ZD č. 3 a 4/1991; církve: Apoštolská církev v ČR, Bratrská jednota baptistů, Československá církev husitská, Evangelická církev metodistická, Reformovaná křesťanská církev na Slovensku; diakonie: Evanjelická Diakónia Slovenskej evanjelickej cirkvi a.v.

Na Dni Diakonie 25. dubna 1993 proběhlo první setkání Kruhu přátel Diakonie, kde byly schváleny stanovy a zvolen pětičlenný výbor v čele s předsedou a tříčlenná revizní komise. Kruh přátel Diakonie je občanským sdružením a vůči Diakonii a jejím střediskům má poradní a podpůrnou funkci.³³⁴

---

v ČSFR, Slezská Diakonie, pracující na území Slezské církve evangelické a.v. a Diakonie Českobratrské církve evangelické.

³³⁴ Diakonie mezi 27. a 28. synodem, s. 82

4.2. Diakonie ČCE reaguje na vývoj české společnosti

4.2.1 Usnesení 28. synodu

Dvacátý osmý synod se usnáší na statutu Diakonie, jejíž organizační složky jsou součástí církve.³³⁵

Synodní zastupitelstvo se ve dnech 8.–9.11.1991 usnáší, že Diakonie, Evangelická akademie a odbor mládeže budou fungovat samostatně; každoročně bude vykonána pravidelná celocírkevní chrámová sbírka na Diakonii. Synodní zastupitelstvo pověřuje Diakonii, aby pro 28. synod připravila návrh statutu Diakonie. Zároveň jsou doporučeny změny týkající se poslání, řízení a organizace Diakonie.³³⁶

Ze zprávy Diakonie pro 1. zasedání 28. synodu vyplývá, že začátkem roku 1993 byla v rámci Diakonie ČCE dosud ustavena 23 zařízení,³³⁷ zatímco koncem roku 1993 již bylo zřízeno 27 středisek s 440 placenými pracovníky, 21 pracovníky civilní služby a několika sty dobrovolníků.³³⁸

Dvacátého listopadu 1993 proběhlo setkání zástupců představenstev a vedoucích středisek Diakonie, na kterém si uvědomili, že dobrovolnické nasazení, obětavá práce a neformální společenství jsou nenávratně pryč. Nyní se vyskytla potřeba nutné eliminace konfliktů, získání kontroly nad některými věcmi, podpory, omezení střídání pracovníků atd. Tomu odpovídala také témata pracovních skupin, např.: co lze pozitivně ohodnotit na práci představenstva, nezdary v práci představenstva, prohlubování a rozvoj zdravých kontaktů středisek se sbory, podpora otevřené komunikace v interpersonálních vztazích budování kontaktů a rozvoj spolupráce se státní správou i s obcemi, osobní vazby k jiným organizacím (nemocnice, poradny, jiná státní i nestátní zařízení), uplatňování moderních manažerských prvků atd.³³⁹

V usnesení č. 33 z prvního zasedání 28. synodu synod doporučuje, aby komise pro přípravu CZ při vymezení postavení Diakonie v CZ postupovala dle následujících zásad:

1. Diakonie a její organizační složky jsou součástí ČCE.

---

³³⁵ 28. synod 1993, s. 228

³³⁶ 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, synodní zastupitelstvo, 20.–23.10.1993, usnesení č. 5, 8, 22, s. 101

³³⁷ ZD 1 a 2/1993, s. 22–24

³³⁸ Zpráva o činnosti Diakonie ČCE za rok 1993, s. 1

³³⁹ ZD 1/1994, s. 6–8

2. Postavení Diakonie jako zvláštního zařízení ČCE je analogické postavení sboru a seniorátu.

3. Dle § 4, odst. 5 navrhovaného znění CZ statutem Diakonie bude vymezeno, jakým způsobem a v jakém rozsahu vykonává SR dozor nad činností Diakonie.

4. Diakonie je oprávněna ve sporné věci odvolat se k synodu.

5. Diakonie bude dle § 4, odst. 3 zařízením s právní subjektivitou, které hospodář samostatně a ostatní sbory neručí za jeho závazky.

6. Podle § 4, odst. 5 bude synod volit představenstvo Diakonie a její dozorčí radu.

V usnesení č. 38 se synod usnází na statutu Diakonie, jejíž organizační složky jsou součástí církve; v č. 39 jsou vyjmenováni ti, kteří byli zvoleni do dozorčí rady. V č. 40 je schválena oprava v zápise u bodu A, strany 1 ve znění: „schvaluje místo celocírkevního kazatele pro práci v Diakonii...“³⁴⁰

V zápise 2. zasedání 28. synodu čteme, že v diskusi vedené 10. listopadu 1994 se objevují názory, že to má Diakonie těžké, když dochází k nižšímu financování ze státních zdrojů, a že práce Diakonie je ve sborech generalizována. Jestliže práce Diakonie stojí na financování státu, pak musí mít jiná pravidla finanční zodpovědnosti. Do budoucna je nutné zajistit manažerské vedení.³⁴¹

Diakonie na to reaguje poměrně rychle. K prvním vzdělávacím akcím pro rok 1994 patří Manažerský výcvik pro vedoucí pracovníky Diakonie a jejich zástupce, Manažerský výcvik pro vedoucí pracovníky středisek ekumenické Diakonie a Výcvikové soustředění vedoucích středisek Diakonie.³⁴²

4.2.2 Organizační zajištění Diakonie ČCE

Dozorčí komise pro 28. synod, 2. zasedání, nabízí ve zprávě pro synod³⁴³ několik návrhů ohledně Diakonie ČCE. Členové komise se domnívají, že má-li být diakonie Diakoníí ČCE, je nutná zásadní změna v její organizaci. Postavení jednotlivých středisek a vedení Diakonie by mělo mít maximální možnou právní subjektivitu, resp. samostatnost a svobodu rozhodování s patřičnou odpovědností pro jednotlivá střediska a minimum pravomocí pro ústředí Diakonie. Vztah ředitele Diakonie k vedoucím středisek by měl být podobný

---

³⁴⁰ 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, 28. synod, 26.–27.1.1990 usnesení č. 33, 38, 39, 40, s. 101

³⁴¹ Zápis z 2. zasedání 10.11.1994, s. zápisu 4–5; chybí celkové stránkování svázaného 28. synodu

³⁴² ZD 1/1994, s. 12

³⁴³ Zpráva dozorčí komise pro synod – Diakonie ČCE – byla předána kanceláři SR dne 26.10.1994

jako vztah synodního seniora či seniora k faráři sboru. Předpokladem je založení na bratrském porozumění. Ředitel Diakonie je autoritou, která má značné nařizovací pravomoci.

Dozorčí komise jednohlasně navrhuje, aby synod požádal ústředí Diakonie o zprávu o všech jednotlivých střediscích Diakonie, o jejich personálním i finančním zajištění, o jejich vazbě na místní sbory, senioráty nebo na celou církev.

V dalších návrzích se objevuje, že dozorčí rada synodu ČCE by měla být nezávislým orgánem církve, jehož oprávnění a povinnosti stanoví statut dozorčí rady, který schvaluje synod ČCE. K jeho koncipování dává dozorčí rada několik podnětů. Rada je synodem volena, synodu odpovědna a každému synodu je povinna předložit zprávu o své činnosti. Rada je složena ze tří členů a tří náhradníků, kteří ze svého středu volí předsedu. Předseda dozorčí rady musí být zván na všechna jednání představenstva Diakonie a na porady vedoucích středisek Diakonie, pokud to uzná za vhodné. Má právo nahlédnout do všech materiálů, s nimiž Diakonie disponuje. Dozorčí rada je povinna se zabývat každým písemným, neanonymním upozorněním na nedostatky v práci Diakonie. Dále je povinna se závěry své kontrolní činnosti seznámit tu složku Diakonie, jejíž kontrolou se zabývala, pak ústředí Diakonie a SR. Synodní rada platí členům dozorčí rady vydání, která jim vzejdou z výkonu funkce. Další návrh se týká synodu, aby zvolil komisi, která by ve spolupráci s představenstvem a ústředím Diakonie přepracovala Statut a Organizační řád Diakonie³⁴⁴ a zásady odměňování pracovníků tak, aby byly v souladu s Církevním zřízením a řády církve. Dozorčí rada zdůrazňuje, že základním článkem ve statutech a řádech by mělo být středisko se svým představenstvem. Ústředí Diakonie by mělo mít pouze koordinační a metodickou funkci a mělo by být statutárním zástupcem Diakonie pro jednání s ústředními orgány státu a s církvemi v zahraničí. Dozorčí rada doporučuje, aby jednotlivé úseky Diakonie byly povinny s ní spolupracovat a aby o vzniku nových středisek Diakonie měl synod rozhodující slovo.³⁴⁵

V intimaci usnesení č. 46 28. pokračujícího synodu v roce 1994 je zaznamenáno, že „...Synod ukládá dozorčí komisi Diakonie zvolené 28. synodem, aby příštímu synodu předložila zprávu o stavu Diakonie a vývoji v ní.“³⁴⁶

V téže intimaci je napsáno, že synod ukládá SR, aby zřídila pracovní skupinu, která posoudí či navrhne změny statutu a organizačního řádu

---

³⁴⁴ Organizační řád Diakonie je v Příloze č. 7

³⁴⁵ Zpráva dozorčí komise – Diakonie ČCE, TISK č. 19, s. 1–2 (chybí celkové stránkování svázaného 28. synodu)

³⁴⁶ Intimace usnesení 28. pokračujícího synodu 1994, s. 2 (chybí celkové stránkování svázaného 28. synodu); 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, 28. synod, 10. –12.11.1994, usnesení č. 46–48, s. 102

Diakonie

a vypracuje rámec statutu dozorčí rady synodu pro Diakonii. Výsledek své práce má předložit příštímu synodu.³⁴⁷

4.2.3 Vznik a poslání pracovní skupiny

Synodní rada posléze jmenovala desetičlennou pracovní skupinu ve složení: Miroslav Erdinger, PhDr. Miloslav Gregar, Miloš Lešikar, Ing. Jitka Richterová, PhDr. Karel Schwarz, MUDr. Zdeněk Susa, Vojen Syrovátka, Rut Šormová, JUDr. Simeona Zikmundová a Miroslav Brož. Třicátého března 1995 svolala SR pracovní skupinu na 26. dubna 1995 k první schůzi, na které byl Vojen Syrovátka zvolen předsedou a zapisovatelem se stal PhDr. Miloslav Gregar. Pracovní skupina se sešla celkem šestkrát na jedno- až dvoudenní jednání, zúčastnilo se 6–9 členů. Zprvu jednala pracovní skupina o zadání synodem, poté o právních normách Diakonie, která zůstane součástí ČCE. Jednalo se o statut Diakonie, který by měl obsahovat pouze základní závažná ustanovení a jenž bude projednáván a schvalován synodem ČCE. Podrobnější organizační řád by měl být v kompetenci Diakonie, projednáván a schvalován představenstvem Diakonie. Výsledkem jednání by měla být jasnější formulace právního postavení Diakonie v ČCE a novela statutu Diakonie, odpovídající církevnímu zřízení ČCE. Pracovní skupina se shodla na nutnosti zřetelněji formulovat odpovědnost Diakonie vůči církevním shromážděním a správním orgánům. Zdůrazněna by měla být i role představenstva, které bude za činnost Diakonie odpovídat synodu. Představenstvo Diakonie bude synodu předkládat podrobnou výroční zprávu o činnosti a hospodaření. Střediska se budou ze své činnosti odpovídat představenstvu celé Diakonie prostřednictvím svých představenstev.³⁴⁸

Vzhledem k tomu, že pracovní skupina nestačila projednat celý text statutu Diakonie, předložila následující návrhy:

- aby pracovní skupina pro Diakonii pokračovala ve své činnosti a do konce února 1996 měla k dispozici již paragrafované znění novely statutu Diakonie;
- aby na základě novely statutu Diakonie byl vypracován Řád Diakonie, který statut nahradí a bude zařazen mezi řády církve;
- aby v ČCE bylo zavedeno pověřování diakonů a diakonek k celoživotnímu poslání k službě bližním, neboť Diakonie chce tak navázat na dřívější tradici v ČCE před rokem 1948;

³⁴⁷ Intimace usnesení 28. pokračujícího synodu 1994, s. 2 (chybí celkové stránkování svázaného 28. synodu); 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, 28. synod, 10. –12.11.1994, usnesení č. 46–48, s. 102

³⁴⁸ 29. synod, první zasedání, Zpráva pracovní skupiny o Diakonii, Tisk 12, s. 84

- aby vedle revizorů církevního hospodaření byli synodem voleni další tři revizoři a tři jejich náhradníci pro revizi hospodaření Diakonie, poněvadž hospodaření Diakonie je tak rozsáhlé, že dosud volená skupina revizorů hospodaření ČCE je nemůže stačit odpovědně kontrolovat;
- aby do statutu (Řádu) nebyla nadále zařazována dozorčí rada, protože odpovědnost za činnost Diakonie leží na synodem voleném představenstvu, je tedy zbytečné ji dublovat.³⁴⁹

4.3 Situace v Diakonii ČCE v polovině 90. let 20. století

4.3.1 Názorové rozdíly uvnitř Diakonie ČCE, 1. zasedání 29. synodu

Dozorčí komise předkládá 29. synodu, konaném ve dnech 16.–18. listopadu 1995, svou zprávu o stavu Diakonie a vývoje v ní. Komise konstatuje, že v Diakonii je zřejmá koncepce práce, ústředí Diakonie se daří dobře organizovat vzdělávání pracovníků a to jak v řízení středisek, tak i v odborném poskytování služeb. Stejně je tomu v oblasti zahraničních styků. Nedostatečná práce se jeví především na úseku sociálním. Komise se domnívá, že by bylo vhodné tento úsek posílit personálně. Dále jako nedostatečná se jeví metodická, servisní

a poradenská funkce ústředí Diakonie, což má za důsledek to, že výkaznictví středisek není prováděno včas, nejsou vypracovány účetní uzávěrky apod. Nedostatečný přehled o hospodaření středisek se pak projevuje na rozdělování prostředků z dotací a darů i na tom, že např. 12 středisek z 27 vykazuje za rok 1994 ztrátu.³⁵⁰

Práce technického úseku neodpovídá záměrům organizačního řádu Diakonie, což ředitel Diakonie zdůvodňuje nedostatkem pracovníků. Komise je přesvědčena, že kontrolní činnost ekonomického úseku je nedostatečně upravena Organizačním řádem Diakonie. Dále komise zjišťuje, že kontrolované osoby nemají možnost vyjadřovat své námitky. Dozorčí komise se obává, že kontrolní činnost ekonomického úseku ústředí Diakonie není systematická, nýbrž účelová. Co se týče ústředí Diakonie, dozorčí komise se pozastavuje nad vysokou fluktuací pracovníků.³⁵¹

Komise při hodnocení hospodaření Diakonie vycházela z předložených výsledků za rok 1994, tzn. z výsledovky, rozvahy, skladby finančního využití zdrojů středisek, ze stanoviska auditora a kontrolní zprávy účetní evidence, které byly součástí Zprávy ředitele Diakonie. Do dne odevzdání zprávy SR

³⁴⁹ 29. synod, první zasedání, Zpráva pracovní skupiny o Diakonii, Tisk 12, s. 84–85

³⁵⁰ tamtéž, Dozorčí komise synodu pro Diakonii, Tisk 13, s. 86

³⁵¹ 29. synod, první zasedání, s. 86

nebyly objasněny závady konstatované auditorem, např. nevypořádání daru německé evangelické církve ve výši 380 000,- Kč. Dále neschválení rozdělení zisku za rok 1994 ve výši 443 000,- Kč do příslušných fondů, což je projevem nedisciplinovanosti v účetnictví. Rozpočet ústředí Diakonie je proti obvyklému sestavování vyrovnaného rozpočtu plánován již se ztrátou. Na rozdíl od ředitele Diakonie se komise domnívá, že ke ztrátám v hospodaření středisek dochází nejen v důsledku nižší státní dotace, ale zvláště v důsledku nedostatečně pečlivé plánovací a kontrolní činnosti ústředí Diakonie.³⁵²

Dozorčí komise je znepokojena tím, že představenstvo střediska v Ostravě i ředitel a představenstvo Diakonie nepřenechali iniciativu ve věci výběrového řízení na místo vedoucího Diakonie v Ostravě komisi, kterou usnesl synod. Způsob řízení Diakonie uplatňovaný ředitelem Diakonie i jeho náměstkem pokládá dozorčí komise za hlavní příčinu problémů, střetů a napětí v Diakonii. Proto navrhuje, aby synod odvolal z funkce ředitele Diakonie ČCE a vyhlásil výběrové řízení na jeho místo.³⁵³

Dvacátý devátý synod k problematice Diakonie přijal následující usnesení:

1. Synod i nadále považuje Diakonii za součást ČCE.
2. Synod se usnáší, aby na základě novely statutu Diakonie byl vypracován Řád Diakonie, který statut nahradí a bude zařazen mezi řády církve.
3. Synod se usnáší, aby do Řádu Diakonie nebyla nadále zařazena dozorčí rada.
4. Synod doporučuje pracovní skupině zohlednit následující témata: zařazení dozorčí rady do statutu Diakonie; aplikace obecných principů církevních řádů v otázkách podání stížností; odvolání pastýřské služby; ustanovení SR jako správního orgánu Diakonie; pověřování vedoucích pracovníků Diakonie církví; stanovení, zda členy představenstva mohou být zaměstnanci Diakonie, případně v jakém počtu.
5. Synod ukládá dozorčí komisi pro Diakonii, aby v daném složení pracovala až do přijetí nového Řádu Diakonie.
6. Synod konstatuje na základě zprávy dozorčí komise, že v činnosti Diakonie byly zjištěny nedostatky, které byly z části zaviněny nedokonalostí statutu Diakonie a z části chybami v rozhodování některých pracovníků.
7. Synod doporučuje pracovní skupině pro statut Diakonie, aby při přípravě nového Řádu Diakonie zvažila zařazení následujících ustanovení:

- představenstvo Diakonie je ve své činnosti odpovědné SR ČCE,
- dozor nad činností Diakonie vykonává SR ČCE prostřednictvím tříčlenné dozorčí rady Diakonie, kterou na návrh SR jmenuje synod,

³⁵² 29. synod, první zasedání, Dozorčí komise synodu pro Diakonii, Tisk 13, s. 86

³⁵³ tamtéž, s. 86. Jméno ředitele Diakonie ČCE není záměrně uvedeno z důvodu ochrany osobních údajů.

- SR má právo vyzvat představenstvo, aby odvolalo ředitele Diakonie.

8. Pracovní skupina seznámí synod s výsledky své činnosti nejpozději ve druhém zasedání 29. synodu.

9. Synod ukládá představenstvu Diakonie zajistit vysvětlení, nápravu vad a odstranění škod, k nimž došlo ve středisku Diakonie v Ostravě a podat o tom zprávu na druhém zasedání 29. synodu.

10. Synod děkuje Diakonii za předloženou zprávu i za práci celé Diakonie.

11. Synod ukládá Diakonii, aby do příští zprávy o činnosti bylo zapracováno uplynulé období i informace za první pololetí 1996.

12. Synod ukládá představenstvu Diakonie, aby nejpozději po přijetí nového Řádu Diakonie vypsalo výběrové řízení na místo ředitele Diakonie.

13. Synod zvolil představenstvo Diakonie ve složení: Zdeněk Bárta, Eva Grollová, Hana Řezáčová, Miloslav Vašina, Helena Wernischová, Rut Šormová, Tomáš Trkovský, Marta Kačerová, Anna Dusová, Vojtěch Zikmund st.

a náhradníci: Mahulena Čejková, Pavel Klinecký, Antonín Plachý ml., Josef Beneš, Jan Knap.

14. Synod potvrdil správnost opravy textu, tudíž platí znění: Diakonii, která je se svými organizačními složkami součástí církve, zakládá, přiznává jí právní subjektivitu a ruší ji pouze synod.³⁵⁴

Synod se na druhém zasedání usnesl učinit předmětem celocírkevní diskuse otázku vztahu církve a Diakonie. Zároveň ukládá SR a jejímu PO právnímu a teologickému, aby na příští zasedání připravila návrhy, jak nově upravit právní vztahy Diakonie a ČCE. Poté se synod usnesl na uspořádání celocírkevní sbírky v roce 1997 pro Diakonii.³⁵⁵

Na svém druhém zasedání 29. synod nepřijal připravený text Řádu Diakonie, který byl doprovázený komentářem pracovní skupiny i PO organizačním, a svými usneseními č. 8 a č. 9 vrátil celou záležitost k novému začátku.³⁵⁶

---

³⁵⁴ 29. synod, první zasedání, usnesení synodu, s. 186; 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, 29. synod, 1. zasedání, 16.–18.11.1995, usnesení č. 33 A–N, s. 102–103

³⁵⁵ 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, 29. synod, 2. zasedání, 21.–22.11.1997, usnesení č. 8, 9, 51, s. 103–104

³⁵⁶ tamtéž, usnesení č. 8–9, s. 104

4.3.2 Zpráva o činnosti Diakonie ČCE za rok 1995, 29. synod

Ředitel Diakonie předal synodu velmi podrobnou Zprávu o činnosti a hospodaření Diakonie ČCE za rok 1995, kde píše, že v sedmém roce existence Diakonie již byla její struktura stabilizovaná a tudíž hlavní úsilí bylo zaměřeno na prohloubení kvality služeb. Poukazuje na to, že 27 středisek Diakonie ČCE v různých regionech ČR slouží lidem, kteří potřebují pomoc druhých, a pečují o opuštěné děti, problémovou mládež a děti s kombinovaným postižením, které vzdělává ve speciálních školách. Popisuje domovy odpočinku ve stáří – v Myslibořicích, Sobotíně a Krabčicích, péči o děti s mentálním a jiným postižením, péči o dospělé se zdravotním postižením, pečovatelskou a ošetřovatelskou službu a pastoračně poradenskou péči, vždy s vylíčením základní charakteristiky toho kterého střediska, počtem klientů a stručnou, ale kompaktní historií.³⁵⁷

Na ústředí Diakonie ČCE bylo zaměstnáno celkem 18 pracovníků. Jejím hlavním úkolem je zajišťování finančních prostředků a jejich přidělování střediskům, standardizované poskytování metodické pomoci střediskům podle priorit stanovených na základě jejich monitorování v oblasti ekonomické a personální. Za samozřejmé ústředí považuje vytváření celkového image Diakonie a zlepšování vztahů s veřejností.³⁵⁸

V sociálním úseku proběhly v roce 1995 významné personální změny a jeho činnost se výrazně zaktivizovala. Poskytoval především metodickou pomoc dětským střediskům, přičemž navázal úzkou spolupráci s odborem speciálních škol MŠMT. Ředitelé škol jsou pravidelně zváni na pracovní porady a semináře s řediteli státních škol. Pro všechna diakonická střediska byly zpracovány různé metodické materiály, byla jim poskytována poradenská služba v oblasti péče o seniory, vedoucí měli pravidelný informační servis ve formě článků, odborných statí, právních informací, publikací, nabídek různých akcí, odborných seminářů apod. V rámci ekonomického úseku bylo počátkem roku 1995 i přes velké personální oslabení provedeno vyúčtování dotací a jejich vypořádání s orgány státní správy a MHMP. Včas byla podána žádost o dotaci na rok 1996. Vzdělávací úsek připravil 19 akcí, avšak 9 se z nich neuskutečnilo. Zato byly připraveny dvě mimořádné neplánované akce. Vzděláním v Diakonii prošlo celkem 443 účastníků, přičemž 201 jich bylo ze středisek Diakonie, ostatní ze státních i nestátních zařízení. Na výuce se podílelo 51 lektorů z řad psychologů, pedagogů, lékařů, farářů, ergoterapeutů, muzikoterapeutů, zdravotních sester, sociálních pracovníků a dalších, kteří odučili celkem 2 494 hodin. Na základě smlouvy mezi Diakoníí a Kruhem

³⁵⁷ 29. synod, druhé zasedání, Tisk 12, s. 54–57

³⁵⁸ tamtéž, s. 58

přátel Diakonie zajišťoval úsek propagace a informací vydávání Zpravodaje Diakonie. Dále připravil aktuální verzi informačního letáku o Diakonii ČCE, včetně anglického a německého překladu, zpracoval aktuální adresář a propagační mapku s rozmístěním středisek Diakonie pro Evangelický kalendář. Náboženská redakce Českého rozhlasu vysílala všechna oznámení Diakonie, Rádio Svobodná Evropa natočilo o Diakonii ČCE reportáž. S I. brněnským sborem byla organizačně zajišťována příprava a realizace Dnů Diakonie 1995 s tématem „Duchovní rozměr Diakonie“. V dubnu 1995 se uskutečnila v Národním muzeu v Praze Výstava dětských výtvarných prací středisek Diakonie ČCE pro děti a mládež s kombinovaným postižením. Ke své činnosti obdržela Diakonie asi 4,5 milionu Kč. Externí právník, přezkoumával ústředí a střediskům smlouvy a další dokumenty. Kontrolní referát a referát duchovní péče nebyl převážnou část roku obsazen.³⁵⁹

Náměstek ředitele se soustředil především na řešení technických, ekonomických a organizačních úkolů a významně posílil úlohu ústředí jako metodického servisu pro střediska. Ředitel Diakonie ČCE se věnoval nejzávažnějším problémům středisek a ústředí, personální práci s vedoucími středisek, zastupování Diakonie ČCE, zejména v jednáních s MPSV, MZ a MHMP, a záležitostem představenstva Diakonie ČCE. Věnoval se též přípravě pro jednání synodu ČCE, podkladů k jednání dozorčí rady a SR ČCE. Ve druhé polovině roku vykonával funkci mluvčího Humanitárního grémia představitelů zastřešujících nestátní organizace v sociální, zdravotní a humanitární oblasti. Dále zastával funkci předsedy Ekumenické diakonie v ČR a člena stálé komise konference nestátních neziskových organizací.³⁶⁰

Představenstva středisek Diakonie ČCE se v roce 1995 scházela pravidelněji než v dřívějších letech a jejich vliv na činnost středisek se prohloubil. Z šesti středisek byly výroční zprávy o činnosti a hospodaření předloženy opožděně. Rok 1995 přinesl zlepšení hospodářské činnosti středisek a tím i celé Diakonie ČCE. Dotace ze státního rozpočtu se zvýšily a finanční prostředky byly poprvé rozdělovány podle srovnatelných kritérií jednotlivým střediskům. Střediska sice musela mít nadále část provozních nákladů z vlastních zdrojů, avšak v mnohem menší míře než dříve. Investiční činnost středisek byla nadále omezena v důsledku rozhodnutí vedení Diakonie o schvalování všech stavebních investičních akcí v rozsahu nad 100 000,- Kč ředitelem Diakonie před zahájením akce. Největší stavební činnost byla provedena ve středisku ve Dvoře Králové nad Labem, kde se stavěl domov za 3,8 mil. Kč. Rekonstrukce stacionáře na Klamovce stála 2,4 mil. Kč a přestavba domu v Jaroměři 1,6 mil. Kč. Ostatní přestavby, stavby, modernizace středisek byly do 1 mil. Kč.³⁶¹

---

³⁵⁹ 29. synod, druhé zasedání, Tisk 12, s. 59–60

³⁶⁰ tamtéž, s. 59–60

³⁶¹ tamtéž, s. 61

Rozpočet ústředí Diakonie ČCE předpokládal ztrátu ve výši 461 000,- Kč. Úsporami výdajů o 12% a dosažením vyšších příjmů o 4% se podařilo naopak dosáhnout zisku 504 000,- Kč. Souhrnně lze říci, že v roce 1995 se činnost Diakonie ČCE rozšířila a zkvalitnila při stejném počtu středisek. Hospodaření Diakonie ČCE se po ekonomicky složitém roce 1994 opět oživilo a zlepšilo. Veškeré úkoly v tomto roce Diakonie ČCE splnila.³⁶²

4.3.3 Zpráva o činnosti Diakonie ČCE za 1. pololetí roku 1996, 2. zasedání 29. synodu

Ve zprávě o činnosti Diakonie ČCE za první pololetí 1996 je poukázáno na získání dotace od MPSV ve výši 59,7 mil. Kč na provoz středisek, pět mil. Kč na investice, z níž bylo určeno 3,324 mil. Kč na dokončení přestavby budovy Střediska Diakonie ČCE – Evangelického domova v Libici nad Cidlinou a zbytek byl investován do dalších devíti středisek. Ve čtyřech střediscích byli na základě výběrových řízení jmenováni noví ředitelé. Od 1. února 1996 byla zřízena Rada ředitelů jako poradní orgán ředitele Diakonie ČCE, která se podílí na rozhodování o nejzávažnějších společných otázkách středisek Diakonie ČCE. Dne 23.3.1996 se uskutečnila porada předsedů všech představenstev středisek, na které byl projednán připravovaný Řád Diakonie ČCE. Výstupy z porady měly velký ohlas a ukázalo se, že by bylo vhodné konat tuto akci každoročně. Dny Diakonie byly tentokrát konány u příležitosti oslav 70 let založení tzv. myslibořických sociálních ústavů. Představenstvo Diakonie se zabývalo na každé své schůzi přípravou Řádu Diakonie ČCE a převzetím domu v Belgické ulici v Praze na Vinohradech.³⁶³

4.3.4 Řád diakonické práce, 4. zasedání 29. synodu

Na druhém zasedání 29. synodu byl projednán Řád Diakonie, kde se kromě výměny několika slov v textu prodiskutovalo právní postavení Diakonie. Návrh, aby Diakonie nebyla organizačně součástí ČCE, nebyl přijat. Naopak bylo přijato, že otázka vztahu církve a Diakonie je předmětem celocírkevní diskuse.³⁶⁴

Na 2. zasedání přijal 29. synod ČCE dvě základní usnesení:

č. 8 „Synod usnesl učinit předmětem celocírkevní diskuse otázku vztahu církve a Diakonie.“³⁶⁵

---

³⁶² 29. synod, druhé zasedání, Tisk 12, s. 62

³⁶³ tamtéž, s. 68–71

³⁶⁴ 29. synod, druhé zasedání, s. 151–152

³⁶⁵ 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, s. 97

č. 9 „Synod uložil SR a jejímu PO právnímu a teologickému, aby pro příští zasedání připravila návrhy, jak nově upravit právní vztahy Diakonie a ČCE...“³⁶⁶

Synod podporuje nový statut Diakonie a ukládá SR, aby v jeho intencích zahájila řízení o změně CZ. Synodem bylo schváleno, aby návrh statutu Diakonie byl předán na nejbližší zasedání synodního zastupitelstva.³⁶⁷

Na druhém zasedání 28. synodu 11. listopadu 1994 byla přijata novela Církevního zřízení, v § 4 Zvláštní zařízení církevní služby pod písm. a) je uvedeno: „Diakonii, která je se svými organizačními složkami součástí církve, zakládá, přiznává jí právní subjektivitu a ruší ji pouze synod.“³⁶⁸

Co se týče Řádu diakonické práce (Tisk 18), bylo na 4. zasedání 29. synodu ČCE ve 4. jednání 20. listopadu při rozpravě a schválení řádů doporučeno, aby v čl. 10 odst. 4 bylo slovo „statutární orgán“ nahrazeno slovem „ředitel“, a proto konečné znění čl. 10 odstavce 4 zní: „Podrobnosti organizační struktury a vnitřních vztahů Diakonie ČCE stanoví Organizační řád Diakonie ČCE, který vydá ředitel Diakonie ČCE po schválení představenstvem Diakonie ČCE.“³⁶⁹ Tento návrh byl přijat.

Ve čl. 13 odst. 1a je dle právní komise nutné slova „statutární orgán“ změnit na „představenstvo“. Z toho důvodu je konečné znění čl. 13 odstavce 1a: Obecná ustanovení pro představenstvo Diakonie ČCE i představenstva středisek pod písm. a) „Představenstvo jako statutární orgán rozhoduje o všech zásadních záležitostech nezávisle, pokud v souladu s tímto řádem nepotřebuje souhlas jiného orgánu. Představenstvo odpovídá za činnost, hospodaření a majetek Diakonie ČCE (střediska).“³⁷⁰

V čl. 14 odst. 1b je zapotřebí nahradit slova „statutární orgán“ slovem „představenstvo“. Konečné znění je: „V konkrétních záležitostech může představenstvo zplnomocnit k jednání další osoby.“³⁷¹

Další úpravy z přijatých návrhů jsou velmi podobné těm předešlým. Všechny návrhy byly přijaty a prošly usnesením č. 6.³⁷² V usnesení č. 11 pod písm.

g) synod vzal na vědomí zprávu Diakonie předloženou v tisku č. 12. V usnesení č. 13 pověřuje synod kazatelství a duchovní službu v Diakonii na dobu určitou.³⁷³ V usnesení č. 1 z čtvrtého zasedání 29. synodu

³⁶⁶ 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, s. 97

³⁶⁷ 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, 27. synod, 19.–22.6.1991 usnesení č. 40–44, s. 100–101

³⁶⁸ 29. synod, propracovaný elaborát Diakonie a ČCE, s. 102

³⁶⁹ 29. synod, 4. zasedání, zápis z 20.11.1998, s. 177

³⁷⁰ tamtéž, s. 177–178

³⁷¹ tamtéž, s. 178

³⁷² 29. synod, 4. zasedání, usnesení z 19.–22.11.1998, s. 213

³⁷³ tamtéž, s. 214

ČCE se jedná o volbě náhradníků představenstva Diakonie. Podle schváleného Řádu diakonické práce zvolil synod čtyři náhradníky představenstva Diakonie: Bohumil Baštecký, Miroslav Erdinger, Jiří Gruber, Jiří P. Štorek.³⁷⁴

4.4. Situace v Diakonii ČCE v roce 1998

Koncem roku 1997 rezignoval na svou funkci ředitele Diakonie ČCE dr. Karel Schwarz a začátkem roku 1998 byl do této funkce po řádném výběrovém řízení jmenován Mgr. Pavel Vychopeň. Na prvním zasedání 30. synodu odevzdává nový ředitel Diakonie Zprávu o činnosti Diakonie ČCE za rok 1998 a za první pololetí 1999. Z jejího úvodu vyplývá, že rok 1998 tvoří určitý přechod z etapy budování instituce do fáze její transformace. Transformaci ústředí Diakonie ČCE předcházela rozsáhlá interní diskuse. Bylo třeba vymezit vztahy mezi středisky a ústředím jinak než jen účetním způsobem. V roce 1998 byly problémy s financováním pražských středisek z důvodu razantního snížení dotací ze strany MHMP, což ohrozilo jejich existenci středisek. Rok 1998 byl vyvrcholením několika let trvajícím procesem přípravy Řádu diakonické práce. Poslední pracovní verze navržená PO právním při ČCE prošla diskusí na všech úrovních Diakonie ČCE. Výsledkem byl společný návrh PO a Diakonie ČCE, který byl jednomyslně přijat na 4. zasedání 29. synodu v listopadu 1998.³⁷⁵

4.4.1 Úprava vnitřních norem Diakonie ČCE

Přijetí Řádu diakonické práce (dále ŘDP) zahrnuje v první polovině roku 1999 úpravu vnitřních norem. Diakonie ČCE ihned zahajuje práci na novém organizačním řádu a dalších dokumentech.³⁷⁶ V usneseních č. 2 synod zvolil dle ŘDP představenstvo Diakonie ČCE, dále náhradníky představenstva Diakonie. Na základě usnesení č. 3 a 4 synod zvolil dle ŘDP dozorčí radu Diakonie a revizory Diakonie ČCE.³⁷⁷ V usnesení č. 18 ukládá synod SR, aby ve spolupráci s PO právním předložila 2. zasedání 30. synodu návrh na změnu ŘDP, do něhož budou zapracovány následující návrhy: do čl. 12 odst. 4 bude doplněn bod g): „Shromáždění Diakonie předkládá svá usnesení k projednání nejbližšímu synodu ČCE. Jednotlivá doporučení, na kterých se shromáždění Diakonie usneslo, jsou po projednání a schválení synodem ČCE pro

³⁷⁴ 29. synod, 4. zasedání, usnesení z 19.–22.11.1998, s. 213

³⁷⁵ 30. synod, 1. zasedání, 18.–21.11.1999, Tisk č. 12, s. 79

³⁷⁶ tamtéž, s. 86

³⁷⁷ 30. synod, 1. zasedání, Usnesení č. 3 a 4, s. 207

představenstvo Diakonie závazná.³⁷⁸ Dále pak v CZ a ŘDP bude stanoven počet poradců synodu na tři.³⁷⁹

V usnesení č. 21 písm. j) bere synod na vědomí Zprávu Diakonie ČCE za rok 1998 předloženou v tisku č. 12.³⁸⁰

V 3. zasedání synod usnáší v č. 7 nové znění ŘDP v čl. 12 odst. 4 písm. f): Volí dva zástupce Diakonie ČCE za poradce synodu ČCE podle čl. 23 JVR ČCE z řad členů ČCE, kteří jsou členy některého z představenstev.³⁸¹

4.4.2 Zpráva o činnosti Diakonie ČCE za rok 2000, 30. synod

V úvodu Zprávy o činnosti Diakonie ČCE v roce 2000 pro 3. zasedání 30. synodu 17.–19. května 2001 Zdeněk Bárta, předseda představenstva Diakonie ČCE, píše, že Diakonie, která vychází z křesťanských kořenů lásky k bližnímu, vyrostla v moderní, vysoce profesionální organizaci, která spoluurčuje současný i budoucí trend sociálních služeb v ČR.³⁸²

Dozorčí rada konstatuje, že předložená Výroční zpráva sice poskytuje detailně obecné informace o všech činnostech Diakonie ČCE, avšak vyhýbá se některým konkrétním problémům. Například ve středisku Diakonie Javorník-Travná došlo k hrubému porušení postupů daných ŘDP a řády církve tím, že bylo podáno trestní oznámení na br. faráře, aniž by bylo informováno představenstvo střediska, resp. seniorátní výbor. Takové zamlžování dle názoru Dozorčí rady nepřispívá k zprůhlednění činnosti Diakonie ČCE.³⁸³

Zdeněk Bárta na 3. zasedání, II. jednání, rozporuje Tisk 13 a 17E. Představenstvo Diakonie v Travné totiž neinformovalo po dlouhou dobu o problematice střediska, a tak problémy v plné šíři odhalila až ředitelka Svobodová. „Nehleďme na celou Diakonii očima problémů jednoho střediska.“³⁸⁴

Dozorčí rada se zamýšlí, jaký informační systém vytvořit, aby ústředí Diakonie bylo včas informováno o vznikajících problémech a nenechalo je vyrůst až do takového stavu, kdy může dojít k poškození jména Diakonie a celé církve.³⁸⁵

V prohlášení o Diakonii 4. zasedání 30. synodu ČCE sděluje, že Diakonie ČCE i jednotlivá diakonická střediska jsou integrální součástí vyznání, života a služby ČCE, jak je vyjádřeno v Preambuli ŘDP ČCE. V době, kdy zákon

³⁷⁸ 30. synod, 1. zasedání, Usnesení č. 18, s. 209

³⁷⁹ tamtéž, s. 209

³⁸⁰ 30. synod, 1. zasedání, Usnesení č. 21, s. 210

³⁸¹ 30. synod, 3. zasedání, Usnesení č. 7, s. 159

³⁸² 30. synod, 3. zasedání, Tisk 13, s. 58

³⁸³ 30. synod, 3. zasedání, příloha k Tisku 13, s. 68. Jméno faráře není záměrně zmíněno z důvodu ochrany osobních údajů.

³⁸⁴ 30. synod, zápis z 3. zasedání, II. jednání, 18.5.2001, s. 169

³⁸⁵ 30. synod, 3. zasedání, příloha k Tisku 13, s. 69

o církvích a náboženských společnostech č. 3/2002 zpochybnil právo církví na registraci diakonických zařízení, potřebují delegáti synodu potvrdit, že praktická služba lásky je neoddělitelnou součástí vyznání a víry církve.³⁸⁶ Synod uložil ústředí Diakonie ČCE, aby do 1. září 2002 vypracovalo závazné instrukce pro transformaci jednotlivých středisek na obecně prospěšné společnosti.³⁸⁷

4.4.3 Nepříznivý rok 2002 pro Diakonii ČCE

V roce 2002 se Diakonie musela potýkat s řadou nepříznivých skutečností, zejména s novelou církevního zákona, který Diakonii ohrožoval v samotné její existenci. Neustálé snižování státních dotací znamenalo mnohde přesun ušetřených prostředků na hlavní činnost. Diakonie velmi dobře obstála ve službách sociální a humanitární pomoci při povodních v roce 2001, což ocenila i veřejnost.³⁸⁸

V usnesení 30. synodu č. 15 synod usnáší novelizovaný ŘDP ve znění předloženém v tisku č. 15 G s doplňky předloženými v příloze č. 2 k tisku 15 G. Úplné znění novelizovaného řádu je připojeno k usnesením synodu jako příloha.³⁸⁹

4.4.4 Diakonie ČCE v pátém roce své existence

V usnesení 2. zasedání 31. synodu ve dnech 13.–16. května 2004 č. 8 je usneseno mnoho dalších změn v ŘDP, např. z preambule se vypouští 4. odstavec, který se týká zřizování základních speciálních škol, předškolních a školních zařízení jako právnické osoby v rámci Diakonie; rozšíření pravomocí představenstva Diakonie atd.³⁹⁰

Diakonie ČCE vstoupila v roce 2004 do patnáctého roku své existence. Počet středisek vzrostl na 32 a včetně dislokovaných pracovišť středisek působí tak Diakonie na padesáti pracovištích. Terénní služby poskytuje asi ve stovce obcí a městských částí. Působí téměř po celé republice s výjimkou Libereckého a Karlovarského kraje.³⁹¹

V usnesení 33. synodu, 1. zasedání, je pod č. 14 uvedena změna ŘDP: „Z titulu své funkce je členem dozorčí rady Diakonie ČCE 1 člen SR určený rozhodnutím SR.“³⁹² V usnesení 33. synodu 2. zasedání je drobná úprava

³⁸⁶ 30. synod, 4. zasedání – zápis, příloha k Tisku 11, s. 215–216; usnesení č. 14, s. 247

³⁸⁷ 30. synod, 4. zasedání – zápis, s. 230

³⁸⁸ 31. synod, 1. zasedání, Tisk 11B, Zpráva Dozorčí rady Diakonie ČCE

³⁸⁹ 30. synod, 1. zasedání, usnesení č. 15, s. 256

³⁹⁰ 31. synod, 2. zasedání, Usnesení, s. 209–211

³⁹¹ 31. synod, 3. zasedání, Tisk 11A, Zpráva o činnosti Diakonie ČCE za rok 2004, s. 3

³⁹² Usnesení 33. synodu, 1. zasedání, usnesení č. 14

v ŘDP pod č. 15. Vypouští se odstavec 3 bez náhrady a zbývající odstavce se pouze přečíslojí.³⁹³ V následujícím usnesení je změna ŘDP zapsána pod usnesením č. 12, kde se oprava textu týká čl. 15 písm. C odst. 1, ve kterém se zdůrazňuje, že dozorčí rada střediska se schází podle potřeby nejméně 4x ročně oproti dřívějším šesti setkáním.³⁹⁴ Usnesení č. 27 patřící do 4. zasedání 33. synodu se týká variant uspořádání Diakonie ČCE. Pro příští synod mají dozorčí rada a správní rada Diakonie rozpracovat hierarchický model uspořádání Diakonie ČCE řízený manažerským způsobem, přičemž by se měla zvážit církevní právnická osoba a možnost využití právní formy ústavů k poskytování sociálních a zvláště zdravotnických služeb.³⁹⁵

V usnesení č. 43 ukládá synod SR, aby pro 2. zasedání 34. synodu připravila návrh změny církevních řádů, který dovolí, aby Diakonie ČCE byla na synodu přiměřeně zastoupena poslanci a náhradníky. V usnesení č. 25 usnáší synod změny ŘDP, které jsou navrženy v tisku č. 18/1B. V usnesení č. 45 synod odkládá rozhodnutí o budoucím uspořádání Diakonie ČCE na 2. zasedání 34. synodu. Usnesení č. 47 se týká slučování středisek Diakonie ČCE na území Středočeského kraje.³⁹⁶

4.5. Teologická východiska pro poslání diakonie a Diakonie v církvi

Diakonie, péče o potřebné, nemocné a slabé jako výraz křesťanské lásky k bližnímu, neodmyslitelně patří mezi základní poslání, úkoly a práci církve. Účastní se jí všichni členové církve, i když rozdílnou měrou.

Prvokřesťanská diakonie byla finančně i personálně funkcí křesťanského sboru a byla určena členům a katechumenům sboru.

Současná Diakonie ČCE je profesionálním zařízením s volnou vazbou na církevní sbory, personálně a finančně takřka nezávislá a je určena z větší části nečlenům sboru.

Není tedy opodstatněné snažit se dnešní Diakonii ČCE připodobnit době prvopočátků církve a pokoušet se vnějšně právní formou vytvářet onu někdejší vnitřní vazbu, která je slabá nebo zcela chybí.

Novozákonní (prvokřesťanská) diakonie je širší než současná Diakonie ČCE. Ta převážně pokrývá instituční péči o potřebné v soukromých i státních zařízeních, nevytváří však prostor pro soukromé iniciativy ve sborech a jejich tzv. křesťanskou službu. Nicméně vytvoření a realizace ŘDP, včetně kontroly jeho dodržování, prohloubila vztah mezi Diakonií a církví.

³⁹³ Usnesení 33. synodu, 2. zasedání, usnesení č. 15

³⁹⁴ Usnesení 33. synodu, 3. zasedání, usnesení č. 12

³⁹⁵ Usnesení 33. synodu, 4. zasedání, usnesení č. 27

³⁹⁶ Usnesení 34. synodu, 1. zasedání, usnesení č. 25, 43, 45, 47

Dnes je Diakonie ČCE po více než 25 letech druhým největším nestátním poskytovatelem sociálních služeb v ČR. Patří k ní 30 středisek a 8 škol, 110 zařízení ve dvanácti krajích ČR, 1 125 registrovaných sociálních služeb a 1 500 zaměstnanců. Věnuje se lidem s postižením, lidem v obtížné situaci, lidem na sklonku života. Za běžný pracovní den využije služeb Diakonie okolo 2 200 lidí. Diakonie ČCE se podílí také na rozvojové pomoci v zahraničí a humanitární pomoci v ČR a s jistou pravidelností se věnuje celospolečenským tématům a kampaním.³⁹⁷

---

³⁹⁷ Bárta, Pomoc má mnoho tváří, s. 47

Závěr

Cílem diplomové práce bylo rozpracování článku faráře Zdeňka Bárty, v něm uvedené informace rozšířit a podpořit prameny a zaměřit se na Diakonii ČCE

v prvních letech po revoluci 1989 až do vzniku Řádu diakonické práce včetně jeho prvních novelizací.

První kapitola nejprve vysvětluje novozákonní pojetí termínů *διακονία*, *διάκονος* a *διακονειν*. Na základě nepříznivých politických podmínek v prvních staletích vedla teologická řešení k takové praxi diakonie, ve které se rozvíjela nejdříve vzájemná pomoc a eliminace sociálních rozdílů uvnitř církevní obce. Teprve později došlo ke směřování senzitivity z vnitřku obce věřících k sociálním problémům za hranicemi obce, tj. k pohanům. Tak, jak se vytvářely vnitřní struktury církevních obcí, tak se vyvíjela institucionalizace diakonie. Ta je postupně více připravovaná a řízená, odpovědnost za ni nesou pověřené osoby – biskup, vdovy, diákoní – a od 4. století je vykonávána ve zvláštních zařízeních. Ve středověku ustupuje tradiční role biskupů a objevují se noví účastníci v oblasti diakonie, jako jsou klášterní společenství, bratrstva, rytířské řády i měšťanské spolky: Diakonie se realizuje almužnou a institucionální péčí, špitály. Reformace postavila koncepční, nikoli almužnický, základ pro diakonickou práci církve, díky čemuž se podnítil vývoj směrem k sociálnímu státu.

Zárodky diakonie v českých zemích se objevují v druhé polovině 19. století díky dívkám, jako byla např. Marie Karafiátová, které se učily v Kaiserswerthském diakonickém středisku. Tento ústav měl pro českou diakonii velký význam, a proto jsem mu věnovala úvodní část druhé kapitoly. České dívky se zde vzdělávaly a některé se už jako diakonky vrátily zpět do Čech. V začátcích české diakonické služby hrál významnou roli farář Václav Šubert. Přál si, aby se české diakonky mohly vzdělávat v diakonických ústavech v Čechách tak jako v Kaiserswerthském ústavu. Sám založil a podporoval diakonické ústavy v Krabčicích a okolí. V druhé kapitole je popsán také Šubertův neustálý boj s nedostatkem finančních prostředků, který ho limitoval v realizaci jeho velkorýsých diakonických plánů.

„Česká Diakonie“ byla založena roku 1903 jako veřejně prospěšný spolek pro výchovu a vzdělávání evangelických diakonek. Její historii a vývoji se zabývám ve třetí kapitole. Nikdy se nezapomnělo na původ diakonie a na duchovní růst diakonek. Nešlo ovšem o tehdy jediný evangelický charitativní spolek v Čechách a na Moravě. Již od roku 1874 existoval nejstarší diakonický spolek na území dnešní České republiky – „Evangelická společnost pro dobročinnost křesťanskou“ se sídlem v Praze, který spoluzaložil Václav Šubert. V třicátých letech 20. století byly zakládány četné diakonické domovy.

V roce 1949 byla práce všech diakonických spolků v Československu začleněna novými církevními zákony do samostatných církví. Od roku 1951 až do roku 1990 byly podle tehdy platného spolkového zákona všechny diakonické spolky zakázány. Termín „diakonie“ přestal být veřejně užíván, v ČCE byla diakonie od začátku padesátých let označována jako „křesťanská služba“.

Diakonie byla obnovena 1. června 1989. Její novodobý vývoj jsem podrobně uvedla ve čtvrté kapitole. Jedna z prvních činností Diakonie ČCE pro klienty se děla prostřednictvím Střediska křesťanské pomoci, které dříve působilo

v pražském seniorátu ČCE. Jeho velkou zkouškou byla prezidentská amnestie v lednu 1990, neboť čelilo náporu propuštěných vězňů. Od svého počátku se Diakonie zaměřovala na oblasti, které byly v komunistickém režimu opomíjeny, např. péče o děti a mládež s kombinovaným postižením, aktivizační podpora seniorů apod. Diakonie byla konstruována jako podnik sociálních služeb, jehož každé středisko mělo vazbu na konkrétní církevní sbor. Diakonie se velmi rychle rozrůstala, zvyšoval se počet zaměstnanců i rozpočet, takže církve začala hledat možnosti, jak dostat Diakonii pod svou kontrolu. Pomalu začal vznikat důležitý dokument Řád diakonické práce³⁹⁸, který byl opakovaně novelizován, až dosáhl současné podoby v r. 2006. Ten již několik let napomáhá Diakonii v tom, aby byla silná, efektivní, jedinečná a samozřejmě také profesionální a která přináší nová řešení v reakci na potřeby společnosti. Diakonie tak ovlivňuje sociální a zdravotní služby jak na lokální tak i celostátní úrovni.

Při zpracovávání tématu Diakonická práce jsem vycházela z Písma, odborné literatury, internetu a především z dobových materiálů, např. ze Zpráv České Diakonie, Jubilejního čísla ZČD, letáků, dále pak Zápisů jednání synodů a jejich Usnesení, ze zpráv Dozorčí komise. Studium zdrojů zejména z období počátku diakonie v Krabčicích jsem se několikrát setkala s tím, že jedna událost byla v různých materiálech uváděna rozdílně, což je v práci také zaznamenáno. Jedním z důvodů jsou zřejmě současníci, kteří zapisovali paměti, dále jejich děti, které už měly mnohé události zprostředkované.

Při zpracovávání novodobé historie Diakonie ČCE jsem se musela řídit zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Pracovnice Ústředního archivu Diakonie ČCE mně opakovaně neumožnila přístup k materiálům, které by byly pro diplomovou práci důležité, ale jejich zveřejnění včetně jmen účastníků by bylo v rozporu s výše uvedeným zákonem č. 101/2000 Sb. Dalším problémem byly archivní materiály dosud neroztříděné a skladované ve čtyřech papírových krabicích, které byly promáčené vodou, a je třeba, aby jejich vysoušení neprobíhalo násilnou formou.

---

³⁹⁸ Řád diakonické práce je v Příloze č. 6

Rozsah diplomové práce neumožňuje podrobně se věnovat současně historii diakonie, České Diakonie a Diakonie ČCE. Obsah každé kapitoly je možné rozšířit zapracováním dalších zdrojů, které byly publikovány např. v r. 2017 a nabízí pohled na uvedené téma v nových souvislostech. Proto jsem volila v názvu práce slovo „nástin historie“. To považuji pro splnění cíle za dostačující.

Studováním dobových pramenů jsem byla zahlcena množstvím informací. Jejich třídění bylo náročné. Zvolila jsem linii – majetkové, finanční a personální zajištění diakonické práce v ČR ve společenských souvislostech místy doplněné o zajímavosti v kontextu. Osnovou pro mne byl článek f. Zdeňka Bárty. Z informací uvedených v diplomové práci vyplývá, že velká snaha naplňovat poslání diakonické práce následováním života Ježíše Krista je výrazně ovlivněna, lze říci i komplikována, světskými souvislostmi – omezenými finančními zdroji a jejich náročným získáváním, politickou mocí a lidskou nedokonalostí. Je zřejmé, že prvních deset let ani synod nedával svými usneseními zcela zřetelný a jednoznačný rámec pro místo a práci Diakonie. Po celou dobu jakoby se nedokázala dostatečně sjednotit základní hlediska, zejména vazba na církevní sbory všech úrovní, neustále probíhalo určité napětí mezi diakonií a Diakonií.

Konečně není ani jednoznačný názor na usnesení č. 9 z 2. zasedání 29. synodu v tom smyslu, zda „novou úpravou právních vztahů Diakonie a ČCE“ synod rozuměl výlučně rámec mimo církev nebo hledání případných dalších možností v rámci ČCE. Jasný pohled na tento vztah a práci samotné Diakonie přinesla až poslední novelizace Řádu diakonické práce.

Diakonie předválečná i novodobá se po celou dobu své existence snažila reagovat na aktuální potřeby společnosti i politický systém, což jí mnohdy působilo problémy. Lze to však považovat za pozitivum, které jí pomáhá udržet se na předních místech poskytovatelů sociální a duchovní péče.

Seznam literatury

BÁRTA, Z., *Co bylo před námi: Kapitoly z diakonické historie in Pomoc má mnoho tváří*. Praha: Diakonie ČCE, 2014

BEDNÁŘ, F., *Památník Českobratrské církve evangelické*. Praha: Kalich, 1924

BEDNÁŘ, F., *Snahy o řešení sociální otázky v novodobém protestantismu. Sociální zásady a podniky církvi*. Praha: Kalich, 1923

Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. Česká biblická společnost, 2009

BRTKOVÁ, A., *O službě evangelické ženské diakonie. Přednáška sestry A. Brtkové, proslovená v Husově domě v Praze. Zvláštní otisk Večernice*. Praha: Česká evangelická diakonie, 1934

BUBEN, M., M., *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. I. díl. Řády rytířské a křížovníci*. Praha: Libri, 2002

Čtvrtý synod Českobratrské církve evangelické v Praze roku 1927. Praha: Synodní výbor ČCE, 1927

Deset let Českobratrské evangelické církve 1918–1928. Praha: Synodní výbor Českobratrské evangelické církve, 1928

DOBIÁŠ, F. M., *Sociologická struktura našich sborů v Církve v proměnách času 1918–1968. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické*. Praha: Kalich, 1969

DOLEŽEL, J., *Reformace a sekularizace v Oldřich Matoušek a kol., Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013

FIALOVÁ, E., *Malý obrazový průvodce dějinami Českobratrské církve evangelické*. Praha: Kalich, 2008

Jubilejní almanach – schematism československého evangelictva v ČSR. Praha: Katolická Jednota, 1928

- KARAFIÁT, J., *Paměti spisovatele broučků, část druhá a třetí*. Praha: 1921
- KARAFIÁT, J., *Paměti spisovatele broučků, část čtvrtá*. Praha: 1923
- KITTEL, G., *Teologický slovník k Novej zmluve I-II zväzok*. 2. vydání, Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1986
- KUNTER, K., *Diakonie (Welfare and Social Work) and Protestantism in Germany, c. 1780–1920* v van MOLLE, L., *Charity and Social Welfare: The Dynamics of Religious Reform in Northern Europe*. Leuven (Belgium): Leuven University Press, 2017
- KUTNOHORSKÁ, J., *Historie ošetrovatelství*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010
- LÁT, L., *Na Lečické faře. Vzpomínky farářského syna*. České Budějovice: 1926
- LATVUS, K., *Diaconia as Care for the Poor? Critical Perspectives on the Development of Caritative Diaconia*. Kuopio: 2017
- NOVOTNÝ, A., *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1956
- Pátý synod Českobratrské církve evangelické v Praze roku 1929*. Praha: Synodní výbor ČCE, 1929
- POSPÍŠIL, C. V., *Teologie služby: kniha (nejen) pro ty, kdo se věnují křesťanské charitě a diakonii*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002
- Pracovitá láska. Sociální úkoly církve*. Praha: Ústředí sociální péče českobratrské církve evangelické v Praze, 1941
- SOUČEK, J. B., *Řecko-český slovník k Novému zákonu*. 4. vydání, Praha: Kalich, 1994
- SOUČEK, J. B., *Řecko-český slovník k Novému zákonu. Skripta pro studijní účely Komenského evangelické bohoslovecké fakulty v Praze*. 3. revidované vydání, Praha: Kalich, 1987
- ŠUSTR, F., *Moje paměti* v VÁŠA, P., *Pod Řípem, I. díl pamětí*. Praha: Kalich, 1947

TICHÝ, L., *Slovník novozákonní řečtiny*. Olomouc: Burget, 2001

TOUL, J., *Jubilejní kniha Českobratrské evangelické rodiny k 150letému jubileum Tolerančního patentu 1781–1931*. České Budějovice: 1931

VÁŠEK, B., *Dějiny křesťanské charity*. Olomouc: Velehrad, 1941

VÁŠA, Č., *Šubert Václav Životopisný nástin, který k podnětu sdružených chovaneck krabšických*. Krabšice pod Řípem: 1897

VÁŠA, P., *Pod Řípem. I. díl pamětí*. Praha: Kalich, 1947

Zpráva o čtvrtém synodu Českobratrské církve evangelické, který zasedal v Praze na Král. Vinohradech od 20. do 24. června 1927. Praha: 1927

Internetové zdroje

Zdeněk Bárta: *Církev a Diakonie* [on line]. (cit. 21.4.2017). sITHA cOMP, 2001–2004. URL: <http://barta.kdu.cz/kazani/kaz20.htm>

Církev československá husitská: Butta, Tomáš: *Z počátků křesťanské diakonie* [on line]. (cit. 5.5.2016). URL: <http://www.cesh.cz/view.php?id=648>

Country Joe McDonald's Tribute to Florence Nightingale: *Florence Nightingale, Kaiserswerth Yesterday and Today* [on line]. Site Design: Tom Weller (cit. 14.4.2017). URL: <http://www.countryjoe.com/nightingale/history.htm>

Český bratr online. Evangelický časopis: *Filipi, Pavel: Pietismus*. [on line] Vydává Českobratrská církev evangelická. (cit. 18.4.2016). URL: <http://www.ceskybratr.cz/archives/5424>

Diakonie ČCE: *Organizační řád Diakonie ČCE*. [on line]. © 2018 VIZUS (cit. 17.6.2018). URL: <https://www.diakonie.cz/res/archive/008/000967.pdf?seek=1513689873>

Diakonie ČCE: *Řád diakonické práce*. [on line]. © 2018 VIZUS (cit. 17.6.2018). URL: <https://www.diakonie.cz/res/archive/006/000827.pdf?seek=1501660700>

epravo.cz: *Předpis 180/1990 Sb.* [on line]. epravo.cz, a.s., 1999–2016 (cit. 10.4.2016). URL: http://www.epravo.cz/_dataPublic/sbirky/archiv/sb032-90.pdf

Getsemany: *Hradílek, Pavel: Okénko do historie* [on line]. (cit. 5.5.2016). URL: <http://www.getsemany.cz/node/1473>

Hřbitovy-adopce, SPH adopce: *Spisovatelé, dramatici – Jan Karafiát* [on line]. (cit. 14.4.2017). URL: <http://www.hrbitovy-adopce.cz/adoptovane-hroby/95-jan-karafiat.html>

In the Footsteps of Phoebe: *April 5, 2009 – Gertrude Reichardt* [on line]. Copyright © 2017 Cheryl D. Naumann (cit. 14.4.2017). URL: <http://deaconesshistory.org/woman-of-the-week/reichardt.html>

Informační systém Masarykovy univerzity: *Historie ošetrovatelství* [on line]. (cit. 9.3.2016). URL: http://is.muni.cz/el/1411/podzim2014/BZOE0121p/um/HISTORIE_OSETROVATELSTVI.txt?lang=cs;html=1

Kaiserswerther Diakonie: *The Kaiserswerther Diakonie: More diverse than most of us realise* [on line] (English). (cit. 10. 6. 2018). URL: <https://www.kaiserswerther-diakonie.de/de/startseite.html>

Kartotéka lexikálního archivu (1911–1991): *graciál* [on line]. Ústav pro jazyk český, v. v. i. 2007–2008 (cit. 4.4.2017). URL: http://bara.ujc.cas.cz/psjc/search.php?hledej=Hledej&heslo=graci%C3%A1l&where=hesla&zobraz_ps=ps&zobraz_cards=cards&pocet_karet=50&ps_heslo=licence&ps_startfrom=0&ps_numcards=91&numchange=no&not_initial=1

Služba zdrowia, Tomasz Kobosz: *Sylwetki wybitnych pielęgniarek. Florence Nightingale* [on line]. (cit. 14.4.2017). URL: http://www.sluzbazdrowia.com.pl/artykul.php?numer_wydania=2931&art=3

Theodor Fliedner. [on line] (cit. 14. 4. 2017) URL: <http://pflege-und-medizin.de/Lehre/Mat/Geschichte/Theodor%20Fliedner.html>

Theofil.cz. Revue pro život z víry: *Bekyně, begině*. [on line]. © 2006–2016 (cit. 27.5.2016). URL: <http://revue.theofil.cz/krestanske-pojmy-detail.php?clanek=960>

Wikipedia, Die freie Enzyklopädie: *Kaiserswerther Diakonie* [on line]. Diese Seite wurde zuletzt am 7. April 2017 (cit. 14.4.2017). URL: https://de.wikipedia.org/wiki/Kaiserswerther_Diakonie#/media/File:KWD_Mufterhaus.jpg

Wikipedia, The Free Encyclopedia: *Elizabeth Fry* [on line]. This page was last modified on 14 March 2017 (cit. 14.4.2017). URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Elizabeth_Fry

Wikipedia, The Free Encyclopedia: *Theodor Fliedner* [on line]. This page was last modified on 27 December 2016 (cit. 14.4.2017). URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Theodor_Fliedner

Wikipedie, Otevřená encyklopedie: *Česká Diakonie* [on line]. Stránka byla naposledy editována 8.9.2016 (cit. 14.4.2017). URL: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_Diakonie#/media/File:Sestry_diakonky_v_Kostelci_nad_%C4%8Cern%C3%BDmi_lesy.jpg

Wikipedie, Otevřená encyklopedie: *Česká diakonie* [on line]. Stránka byla naposledy editována 8.9.2016 (cit. 14.4.2017). URL:
https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_Diakonie#/media/File:N%C3%A1vrh_nemocnice_Diakonie.jpg

Wikipedie, Otevřená encyklopedie: *Muzeum J. A. Komenského v Naardenu* [on line]. 9.9.2014 (cit. 20.4.2016). URL:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Muzeum_J._A._Komensk%C3%A9ho_v_Naardenu

Wikipedie, Otevřená encyklopedie: *Václav Šubert* [on line]. Stránka byla naposledy editována 20.1.2017 (cit. 14.4.2017). URL:
https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_%C5%A0ubert

Zákony pro lidi.cz: *Předpis č. 180/1990 Sb. Zákon o změnách předpisů o nemocenském a sociálním zabezpečení a mateřském příspěvku a některých dalších předpisů* [on line]. © AION CS 2010–2016 (cit. 29.5.2016). URL:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-180>

Jiné zdroje

KREJČÍK, T., *Dějiny peněz*. Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity, studijní materiál

LUKÁŠEK, J., poznámky ke slovnímu doprovodu světelných obrázků o České Diakonii, str. 4 a 6, psáno na stroji

Telefonický rozhovor s profesorem ThDr. Pavlem Filipim dne 26. března 2015.

Korespondence mezi sestrami diakonkami a vedením Diakonie v roce 1941, uloženo v Ústředním archivu ČCE, Jugmannova 9, Praha 1

Prameny použité ve 3. kapitole Česká Diakonie

Leták, Česká Diakonie, Praha, v březnu 1946

Leták, Praha, v dubnu 1950

Leták, Praha, v květnu 1951

Ročenka České Diakonie, v Praze XII., za rok 1942

Výroční zpráva České Diakonie za rok 1948

Výroční zpráva Ústředí sociální péče českobratrské církve evangelické, rok 1949. Rozmnoženo jako rukopis pro úřední potřebu synodní rady.

Zprávy České Diakonie I., říjen 1906

Zprávy České Diakonie IV., prosinec 1907

Zprávy České Diakonie VII., duben 1909

Zprávy České Diakonie VIII., prosinec 1909

Zprávy České Diakonie IX., duben 1910

Zprávy České Diakonie XIV., prosinec 1912

Zprávy České Diakonie XV., březen 1913

Zprávy České Diakonie XVI., prosinec 1913

Zprávy České Diakonie XVII., duben 1914

Zprávy České Diakonie XX., duben 1916

Zprávy České Diakonie XXI., duben 1917

Zprávy České Diakonie XXII., prosinec 1917

Zprávy České Diakonie XXIII., duben 1918

Zprávy České Diakonie XXIV., prosinec 1918

Zprávy České Diakonie XXVII., březen 1920

Zprávy České Diakonie XXVIII., březen 1921

Zprávy České Diakonie XXIX., březen 1922

Zprávy České Diakonie XXX., březen 1923

Zprávy České Diakonie XXXII., září 1924
 Zprávy České Diakonie XXXIII., březen 1925
 Zprávy České Diakonie XXXIV., říjen 1925
 Zprávy České Diakonie XXXIX., březen 1928
 Zprávy České Diakonie, listopad 1928, jubilejní 40. číslo k 25. výročí České Diakonie, Praha
 Zprávy České Diakonie XLI., duben 1929
 Zprávy České Diakonie XLII., říjen 1929
 Zprávy České Diakonie XLIII., březen 1930
 Zprávy České Diakonie XLV., březen 1931
 Zprávy České Diakonie XLVII., duben 1932
 Zprávy České Diakonie XLVIII., říjen 1932 (*chybně napsáno číslo ve zdroji*)
 Zprávy České Diakonie XLIX., březen 1933
 Zprávy České Diakonie L, říjen 1933, 1903–1930, jubilejní číslo k 30. výročí České Diakonie v Praze
 Zprávy České Diakonie LI., březen 1934
 Zprávy České Diakonie LII., říjen 1934
 Zprávy České Diakonie LIII., březen 1935
 Zprávy České Diakonie LIV., září 1935
 Zprávy České Diakonie LV., únor 1936
 Zprávy České Diakonie LVI., říjen 1936
 Zprávy České Diakonie Roč. 32., Číslo 2., Červen 1937
 Zprávy České Diakonie Roč. 33., Číslo 2., Květen 1938
 Zprávy České Diakonie Roč. 33., Číslo 3., Říjen 1938
 Zprávy České Diakonie Roč. 34., Číslo 1., Květen 1939
 Zprávy České Diakonie Roč. 35., Číslo 1., Březen 1940
 Zprávy České Diakonie Roč. 35., Číslo 2., Listopad 1940
 Zprávy České Diakonie Roč. 36., Číslo 1., Březen 1941
 Zprávy České Diakonie Roč. 36., Číslo 2., Listopad 1941
 Zprávy České Diakonie Roč. 37., Číslo 1., Červen 1942
 Zprávy České Diakonie Roč. 38., Číslo 1., Červen 1947
 Zprávy České Diakonie Roč. 39., Číslo 1., Duben 1948

Použité písemné výstupy ze zasedání synodů v 4. kapitole Diakonie ČCE

26. synod	1. zasedání	15.–18.11.1989
	2. zasedání	26.–27.1.1990
	3. zasedání	16.–17.11.1990
27. synod		19.–22.6.1991
Diakonie mezi 27. a 28. synodem, Tisk 10.		
28. synod	1. zasedání	20.–23.10.1993

	2. zasedání	10.–12.11.1994
29. synod	1. zasedání	16.–18.11.1995
	2. zasedání	21.–23.11.1996
	mimořádné zasedání	20.9.1997
	3. zasedání	20.–23.11.1997
	4. zasedání	19.–22.11.1998
30. synod	1. zasedání	18.–21.11.1999
	2. zasedání	26.–28.5.2000
	3. zasedání	17.–20.5.2001
	4. zasedání	23.–26.5.2002
31. synod	1. zasedání	22.–25.5.2003
	mimořádné zasedání	22.11.2003
	2. zasedání	13.–16.5.2004
	3. zasedání	19.–22.5.2005
	4. zasedání	18.–21.5.2006
33. synod	1. zasedání	19.–22.5.2011
	2. zasedání	7.–10.6.2012
	3. zasedání	30.5.–2.6.2013
	4. zasedání	29.5.–1.6.2014
34. synod	1. zasedání	14.–17.5.2015

Zpravodaj Diakonie, č. 1 a 2/1991

Zpravodaj Diakonie, č. 3 a 4/1991

Zpravodaj Diakonie, č. 1/1992

Zpravodaj Diakonie, č. 1 a 2/1993

Zpráva o činnosti Diakonie ČCE za rok 1993

Zpravodaj Diakonie, č. 1/1994

Seznam zkratek

a.v.	augsburského vyznání
br.	bratr
cca	cirka, přibližně
c.k.	císařsko-královský
CZ	církevní zřízení
ČCE	Českobratrská církev evangelická
čl.	článek
ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
ČSR	Československá republika
Diakonie ČCE	Diakonie Českobratrské církve evangelické
DM	Deutsche Mark, německá marka (německá měna)
f.	farář
h.	haléř (česká měna)
h.v.	helvetského vyznání
JČ	jubilejní číslo
JVŘ	jednací a volební řád
K	koruna (česká měna)
Kč	koruna česká (česká měna)
MHMP	Magistrát hlavního města Prahy
mil.	milion
mj.	mimo jiné
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí v ČR
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v ČR
MZ	Ministerstvo zdravotnictví v ČR
odst.	odstavec
písm.	písmeno
PO	poradenský odbor
ŘDP	Řád diakonické práce
s.	sestra (v textu), strana (v poznámce pod čarou)
SR	synodní rada
t.č.	toho času
ZČD	Zprávy České Diakonie
ZD	Zpravodaj Diakonie

Přílohy

Příloha č. 1 – Zdeněk Bárta, Co bylo před námi: Kapitoly z diakonické historie (přepis článku)

Příloha č. 2 – Obrázky

Příloha č. 3 – Jmenný seznam diakonek České Diakonie

Příloha č. 4 – Řád a návod pro diakonky a začátečnice v České Diakonii (přepis knihy)

Příloha č. 5 – Diakonie – vztahy

Příloha č. 6 – Řád diakonické práce ČCE

Příloha č. 7 – Organizační řád Diakonie ČCE